ALBERTINE

Det er 9000 slaver i Oslo, meldte nrk.no 13. november 2018. Ifølge Østlandssendingen tvinges kvinner til sexsalg, menn bestiller overgrep av barn via internett, og bilvaskere jobber 14 timers dag hele uken igjennom. «Moderne slaver» er altså en term som er ment å dekke alt fra salg av sex til misbruk av barn og utbytting i arbeidsmarkedet. Men stemmer det at det er 9000 slaver i Oslo og at deler av sexhandelen i Oslo drives som et slavemarked? Nei, det er en påstand det er vanskelig å finne dekning for. Politiets koordineringsenhet for ofre for menneskehandel, KOM, oppgir i en rapport fra 2017 at de ikke lenger melder om antall mulige ofre for menneskehandel. Manglende mulighet til å kvalitetssikre tallene oppgis som årsak. I 2016 oppga KOM at det var 265 mulige ofre for menneskehandel. Det var 98 nyregistreringer, uten at dette betyr at det dreier seg om 98 unike personer. En person kan være meldt inn fra ulike etater, og i noen tilfeller er det meldt inn bekymringer uten at personen selv har bedt om hjelp.

Hvor tallet 9000 er hentet fra vet derfor ingen, men det er produsert av Global Slavery Index, GSI, som ble etablert i 2013 av Walk Free Foundation. Walk Free ble grunnlagt i 2010 for å bekjempe moderne slaveri, og er finansiert av den australske gruvemagnaten og filantropen Andrew Henry Forrest og hans kone. Det var etter at datteren hadde jobbet som frivillig på et barnehjem i Nepal, at familien grunnla Walk Free. Med på laget er blant annet pave Frans, erkebiskopen av Canterbury og storimamen i al-Azhar-moskeen i Egypt, melder theguardian.com. Det er ikke noe galt i at superkapitalister og finansakrobater bruker av sin kapital til veldedig arbeid. Spørsmålet er hva det gagner migrasjonsfeltet at Walk Free bruker GSI til å videreformidle uverifiserte data samlet inn fra andre kilder. Og hvorfor brukes termen «moderne slaveri» i stedet for «ofre for menneskehandel»? Moderne slaveri gir inntrykk av at det går en rød tråd fra den transatlantiske slavehandelen til dagens utnyttelse av migranter. Migrasjonsforskere som Julia O'Connell Davidson peker på at det er en grunnleggende forskjell mellom fortidens slavehandel og nåtidens migrasjonsproblematikk. Deriblant at dagens migranter vil migrere, de blir ikke røvet, videresolgt på et marked og juridisk gjort til en annens manns eiendom. Et annet problem er ifølge Davidson at den moderne slaveridiskursen tar fokuset bort fra strukturelle forhold, deriblant hvordan anti-migrasjonspolitikk og en stadig mer militarisert grensekontroll påvirker migrantenes livssituasjon. Men det er også det som gjør termen så populær: med fortellinger om slaver og kyniske bakmenn slipper myndighetene å ta ansvar for konsekvensene av internasjonal migrasjonspolitikk. For sexarbeidere som for andre migranter, er det lite å hente på å bli betegnet som slave. Det utløser hverken rettigheter eller høyner offerstatusen. Tvert imot er det som Anette Brunovski peker på, pussig at man velger å erstatte «menneskehandel» med «moderne slaveri», for selv om førstnevnte har vist seg å bedre egnet som politisk retorikk enn dekkende for hva migranter opplever og møter i migrasjonsprosessen, er det et rettighetsutløsende begrep. Å sikre migranter menneskerettigheter står ikke på programmet hverken til Walk Free eller andre organisasjoner som promoterer seg i kampen mot moderne slaveri.

Å VÆRE SEXARBEIDSMIGRANT ER MYE MER RASJONELT ENN DET FRAMSTILLES

Tekst: Hanne Bernhardsen Nordvåg

– Prisen sexarbeidsmigranter betaler for det de håper å oppnå, er veldig høy, sier Sine Plambech. Hun har i en årrekke forsket på temaet sexarbeid og migrasjon, og er for øyeblikket postdoktor ved Dansk Institutt for Internasjonale Studier (DIIS), hvor hun gjennomfører prosjektet Women, sex & migration – Seeing sex work migration and human trafficking from the Global South.

I denne studien har hun basert seg på feltarbeid i Thailand og Nigeria, samt samtaler med thailandske og nigerianske sexarbeidere i Danmark. En viktig del av prosjektet er å se sexarbeidet fra kvinnenes eget perspektiv. Hvorfor begir de seg inn i sexarbeid, opplever de seg selv som ofre, og hvordan synes kvinnene sexarbeidsmigrasjon har endret seg i løpet av årene?

Plambech sier at målet for alle som begir seg inn i sexarbeid er å oppnå en bedre framtid for seg selv og sin familie. Det er håpet om en bedre framtid som gir dem styrke og vilje til å gjennomgå mange harde tak. Og når Plambech sier at prisen er høy, så er det ikke selve sexarbeidet hun sikter til.

– Det har med migrasjonspolitikk og økonomi å gjøre, sier hun.
Hun henviser til at sexarbeidsmigranter tvinges til å leve papirløst, som gjør at de må skjule seg for myndighetene, noe som oppleves både tøft og usikkert. I tillegg tjener mange kanskje ikke like mye som de hadde trodd og håpet at de skulle.

PROBLEMLØSNING

Plambech forteller at det er visse områder som går igjen når det gjelder hvor sexarbeidsmigranter kommer fra. I Danmark kommer de fleste fra Thailand og Nigeria, men andre steder som det migrerer mange sexarbeidere fra, er Øst-Romania, Nordøst-Brasil, Filippinene, Den Dominikanske Republikk og Nordøst-Kina.

Det er den økonomiske situasjonen i disse områdene som gjør at mange kvinner herfra tyr til sexarbeidsmigrasjon.

– Noen tror at det handler om en spesiell type kvinner, at de kommer fra spesifikke etniske grupper eller at de er mer promiskuøse. Men jeg kjøper ikke disse kulturelle fordommene, sier Plambech.

– I alle disse områdene har det vært mye landbruk, og det har vært vanlig at menn forsørger familiene, og det er generelt få jobber til kvinner. Men med samfunnsstrukturelle endringer har det blitt færre jobber til menn

også, og da må kvinnene trå til.

Ifølge Plambech har også mange av kvinnene som ender opp med å migrere, samt familiene deres, mye gjeld.

– Noen opplever seg som personlig konkurs, og da er de nødt til å tjene så mye penger som mulig på kortest mulig tid.

Det er vanlig at familiene ønsker at kvinnene reiser til Europa for å tjene penger. Enten kan de da gifte seg, eller de kan få seg et arbeid. I sistnevnte tilfelle vil det være snakk om å jobbe på fabrikk eller som renholder, eller eventuelt som sexarbeider.

Plambech understreker at de fleste kvinnene gjerne skulle ønsket seg et annet arbeid enn noe som innebærer et liv på gaten eller i et bordell i et skogholt, men om man er i Europa uten mulighet for arbeidstillatelse – som er tilfelle for mange av kvinnene – er fabrikk- eller renholdsarbeid vanskelig å få. Derfor er sexarbeid ofte den eneste muligheten. I tillegg er sexarbeid et mer attraktivt valg fordi det er det som betaler seg best, og dermed løser det økonomiske problemet raskest.

For kvinner som ender som sexarbeidsmigranter er det ofte snakk om en familiestrategi, forklarer Plambech – det er snakk om å samle og bruke ressursene på best mulig måte. Den som har mulighet for å tjene mest penger, er den som må reise. Besteforeldrene vil ta vare på barna, andre vil sørge for at kvinnenes penger nedbetaler eventuell gjeld, og andre igjen vil for eksempel stå for byggingen av familiens nye hus, som pengene fra Europa også skal finansiere.

IKKE BRUKT GODT

Sexarbeidsmigrasjon er altså et kollektivt prosjekt, hvor kvinnen ikke bare reiser for egen vinnings skyld, men for å hjelpe hele familien. Derfor ser ikke disse kvinnene og familiene på sexarbeid med det samme stigmaet som man i vestlige samfunn kanskje gjør – man ser rett og slett på det som en måte å løse problemer og få en bedre framtid på.

– Og det er viktig å forstå at for den som reiser ut, så har hun alltid i tankene at hun skal hjem igjen. Det huset som bygges, det bygges også for hennes egen framtid, sier Plambech.

Fordi kvinnene gjør dette for både seg selv og familien, føler de fleste heller ikke at de blir utnyttet av sine nærmeste. Det er mer snakk om en ressursfordeling, og kvinnene gjør det som trengs for å få regnestykket til å gå opp. Likevel, påpeker Plambech, kan det oppstå vanskelige situasjoner hvis kvinnene kommer hjem og oppdager at pengene ikke har blitt brukt slik de ønsket det.

– Noen av de thailandske kvinnene jeg intervjuet, begynte å gråte fordi de følte at det de hadde arbeidet og lidd for i Europa, ikke ble utnyttet på en god måte, forteller Plambech.

– En kvinne fortalte for eksempel at hun arbeidet for at hennes to barn skulle få gå på privatskole, fordi den offentlige skolen i landsbyen var for dårlig. Men søsteren, som mottok pengene, sendte bare sin egen datter på privatskole. Utfordringen ligger i at når man er dokumentløs, så kan man ikke reise fram og tilbake for å holde oversikt over hva pengene brukes til. Og det kan oppleves vondt, spesielt med tanke på at de har arbeidet så hardt for pengene, og til og med kanskje vært ofre for trafficking.

VIL IKKE VÆRE OFRE

For enkelte av sexarbeidsmigrantene innebærer nemlig tilværelsen at de per definisjon er offer for trafficking, selv om de ikke alltid innrømmer det selv. Ifølge Plambech er det en uklar grense mellom det sexarbeiderne selv anser som arbeidsmigrasjon, og det som av samfunnet ansees som trafficking.

– Mange går inn i avtaler eller kontrakter som de

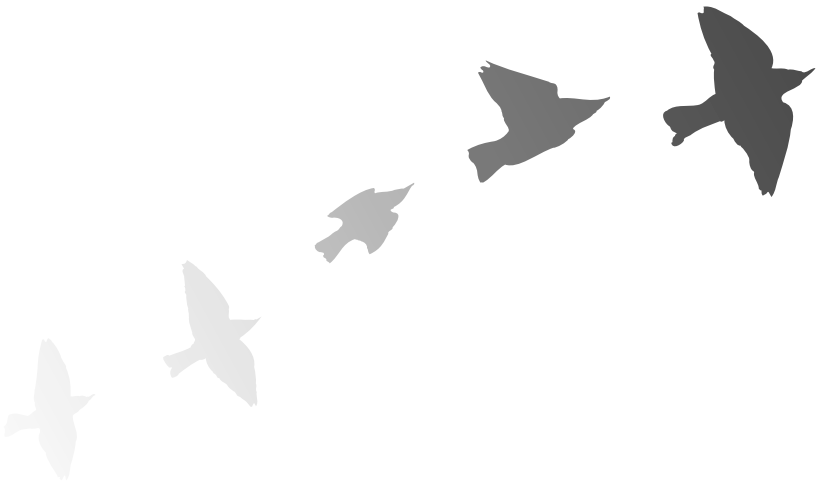

"Sexarbeidsmigrasjon er altså et kollektivt prosjekt, hvor kvinnen ikke bare reiser for egen vinnings skyld, men for å hjelpe hele familien."

ikke regner som trafficking. Det kan være snakk om å gjøre en avtale med noen som hjelper dem til Europa, og kanskje også en avtale med en bordellmadam. Den som har bragt dem til Europa skal ha tilbakebetalt pengene sine, og så skal bordelleieren ha sin del av inntekten, sier Plambech, og forklarer at mange blir overrasket over hvor lite de i praksis tjener. I tillegg blir de overrasket over hvor vanskelig det er å arbeide uten papirer, og at det er så dyrt å bo i Europa.

– Men likevel ser de nødvendigvis ikke på seg selv som ofre for trafficking. Ikke engang når de møter myndighetspersoner som sier at dette er det man pleier å kalle for trafficking, sier Plambech. Hun poengterer at det sjelden er intensjonen for en sexarbeidsmigrant å gå inn i en traffickingsituasjon, og det er heller ikke alle som ønsker å komme seg ut av den hvis de først er i den. De vil ikke innrømme at de er traffickingofre, og de ønsker da heller ikke den hjelpen myndigheter og organisasjoner kan tilby dem.

Grunnen til dette kan være at mange ikke føler de har tid til å sitte på et krisesenter og vente på at de skal få hjelp – de må ut og tjene penger. I Danmark kan man heller ikke få opphold på grunnlag av at man er definert som traffickingoffer slik man kan i Norge. En anmodning om hjelp ender derfor uansett i tvungen retur, og det ønsker de færreste. Plambech forklarer at de fleste vurderer det som bedre å leve under harde kår som sexarbeider i Europa, enn å skulle leve i hjembygda, i alle fall fram de har tjent opp nok penger. Det er håpet som driver dem, håpet om et bedre liv til slutt.

– Hjemme i landsbyen ser de ingen muligheter for å endre sin status til noe bedre. Det er ingen muligheter for å bevege seg oppover. Men i Europa er den sjansen til stede, sier hun.

– Spesielt i den første tiden etter ankomsten er håpet levende. De som til slutt vedkjenner at de er ofre for trafficking og ikke lenger ønsker det harde livet som sexarbeider, er de som har vært en stund i Europa og mistet dette håpet. Men da har de forsøkt alt – de har prøvd asyl og ekteskap – og står igjen uten flere muligheter. Da tenker de at om jeg reiser hjem, kan det i hvert fall ikke bli

verre. Der slipper jeg rasisme, og jeg trenger ikke å gjemme meg fra politiet fordi jeg er papirløs.

KREVER MYE MOT

Ifølge Plambech er det to ting man ofte glemmer eller synes å ikke forstå når det er snakk om sexarbeidsmigranter.

– Det første er at det er gjerne er en helt rasjonell avgjørelse, det handler om et økonomisk valg. De vil betale tilbake gjeld, eller de trenger å forsørge familien etter at mannen har mistet jobben. Valget er mye mer pragmatisk enn det ofte framstilles, og kvinnene vet mer enn mange tror om hva som foregår i Europa. Man er så opptatt av å få det til å handle om prostitusjon, at man ikke ser at det faktisk handler om arbeid, sier hun.

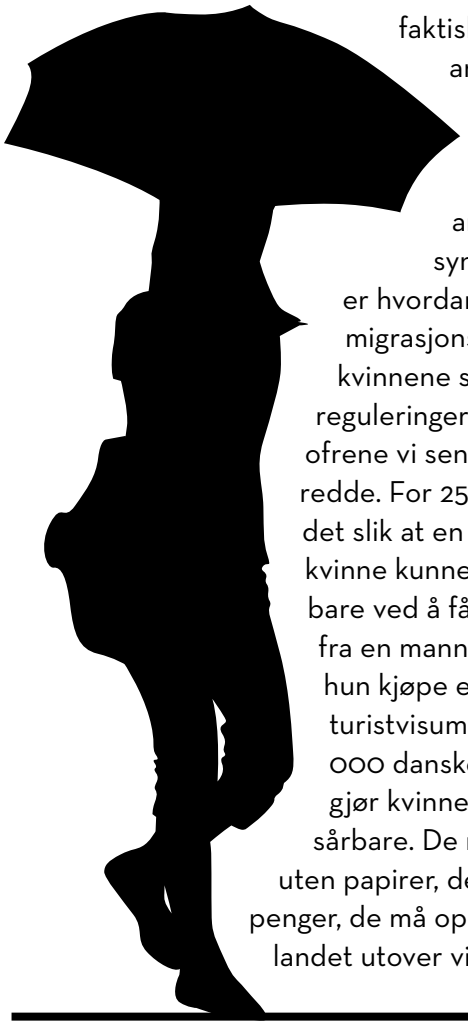

– Det andre vi ikke synes å forstå er hvordan vår migrasjonspolitikk gjør kvinnene sårbare. Våre reguleringer skaper de ofrene vi senere ønsker å redde. For 25 år siden var det slik at en thailandsk kvinne kunne få visum bare ved å få en invitasjon fra en mann, men nå må hun kjøpe et åtte dagers turistvisum for 50–60 000 danske kroner. Det gjør kvinnene mye mer sårbare. De må arbeide uten papirer, de må låne penger, de må oppholde seg i landet utover visumtiden.

Plambech mener det er prekært at man forstår at dette er årsakene til at mange kvinner motsetter seg hjelp fra myndighetene i landet de oppholder seg i, fordi de er redde for å bli tvangsreturnert og bli ofre på ny.

Hun mener man må bistå på andre måter, for eksempel ved å gi kvinnene andre jobber om man ønsker å hjelpe dem ut av sexarbeidet. Dette må i så fall skje raskt slik at de ikke taper inntekter mens de venter på at saken blir behandlet. I tillegg mener Plambech at man bør innføre såkalte «safe zones», hvor kvinnene trygt og anonymt kan rapportere om overgrep og utnyttelse uten frykt for å bli deportert. I tillegg bør kortere eller lengre oppholdstillatelse gis til alle identifiserte ofre for trafficking. Plambech påpeker at slik lovverket er nå, går mange av kvinnene under radaren etter eget ønske, og det fører til at vi ikke vet nok om dem, og at ikke nok blir rapportert. Derfor har vi et overforenklet bilde av den vanskelige situasjonen de er i.

Ifølge Plambech er offerbildet mange har av sexarbeidsmigrantene, langt fra det hun selv opplever. Hun beskriver dem som noen av de tøffeste kvinnene hun noensinne har møtt.

– Å være sexarbeidsmigrant krever mye mot. Dette er kvinner som reiser på egenhånd gjennom Sahara og krigssonen i Libya, for så å krysse Middelhavet. Kan du tenke deg det? Og i tillegg forlater de barna sine hjemme, sier hun. – De krysser halve verden for å arbeide alene i et vesteuropeisk skogholt. Det er ikke ofrene som forlater sine hjemsteder. Det er de modigste kvinnene som gjør det – de kvinnene som våger å ta skjebnen i egne hender.

KIRKENS BYMISJON

NADHEIM

SENTER FOR KVINNER OG MENN MED PROSTITUSJONSERFARING

På Nadheim kan du som selger eller har solgt seksuelle tjenester få råd, veiledning og praktisk bistand i forbindelse med din bosituasjon, din økonomi, jobbsøking, dine rettigheter, oppholdsstatus og helse. Vi tilbyr samtaler, personlig oppfølging, åpent hus, kurs og kulturelle aktiviteter.
Alle våre tjenester er gratis.

Vi er kvalifisert personell med lang erfaring.
Du kan være anonym i møte med oss. Vi har taushetsplikt.

www.bymisjon.no/nadheim

Besøksadresse: Norbygata 45, Grønland
Telefon: 22 05 28 80

Postadresse: Pb 9420 Grønland, 0135 Oslo
E-post: firmapost.nadheim@skbo.no

KIRKENS BYMISJON

NATTHJEMMET

Vår Serviceerklæring:
Natthjemmet er: Et akutt/krise overnattingstilbud til kvinner i rus- og prostitusjonsmiljøet.
Åpent alle dager fra kl. 21.00 – 12.00.

Mulighet for dusj, vasking av klær, mat og en seng å sove i.
Kjerneverdier: brukermedvirkning, respekt, solidaritet, omsorg og felleskap.
Månedlige husmøter.

Hjelp til å knytte kontakt til øvrig hjelpe- og tjenesteapparat.

Natthjemmet målsetning er å bidra til at kvinner får større kontroll over eget liv.

Telefon: 23 19 60 00 e-mail:natthjemmet@skbo.no

BECKY ER

DØD

Av Sine Plambech
Seniorforsker, Dansk Institutt for Internasjonale Studier, DIIS

På sin vis blev Beckys liv et lille blueprint af verdenssituationen. Hun er ikke den første – og sikkert heller ikke den sidste – af de migranter, jeg har arbejdet med, der er død. Becky blev 28 år.

Becky var helt bevidst om, at et liv i Europa indebar, at hun måtte sælge sex: Hvis du ikke vil sælge sex, så bliv væk fra Europa som hun sagde.

«Rest in Peace, Becky. Du vil altid være i mit hjerte,» stod der på en Facebook-side for et par uger siden. Jeg modtager ofte Facebook-beskeder og opslag, SMS'er og opkald fra de kvindelige migranter, jeg har interviewet i forbindelse med min forskning i migration og trafficking fra Nigeria og Thailand til Europa. Alt fra rejseplaner, spørgsmål om de bedste ruter mod Europa, selfies med trutmund og solbriller, fotos af nyfødte, madfotos – og til hurtige spørgsmål om, hvorvidt de kan låne penge af mig.

Dødsannonceringer dukker op af og til. En bror er død i Sahara på vej til Europa, en thailandsk kvinde er knivstukket af en kunde på et bordel i Danmark, en anden dræbt i en trafikulykke i Thailand. Opslaget om Beckys død var skrevet af en bekendt til Becky. Jeg havde ikke hørt fra Becky i nogle måneder. Det var ikke usædvanligt. Hun havde tidligere mistet telefoner til væbnede røvere, fået utallige nye numre, ingen penge til internet, eller hun var i sin landsby eller i Sahara uden internetdækning.

Sidst, vi talte, var Becky ved at krydse grænsen fra Nigeria til Niger. Det var Becky's tredje forsøg på, via Niger og Libyen, at nå Italien. Jeg havde ventet på at høre nyt. Så kom dette sørgelige R.I.P.

Jeg spurgte hendes Facebook-bekendte, hvad der var sket. Jeg tænkte, hun nok døde på vejen til Europa – i ørkenen eller i havet. Men det var ikke sådan, Becky døde.

EUROPA ER ÆGTE

Jeg nåede at kende Becky i fem år. Hun blev 28. Første gang jeg mødte hende, kom hun grinende ind i en lille rødmalet og hed stue i et hus i udkanten af Benin City i det sydlige Nigeria. En by, hvorfra de allerfleste nigerianske kvinder, der sælger sex på gaden i Europa, begynder deres rejse.

I stuen interviewede jeg Faith og hendes mor. Faith var netop blevet deporteret fra Italien efter at have solgt sex på gaden i seks år. Faith kendte flere kvinder, der var deporteret fra Europa, og kvinder der som Becky drømte om at rejse til Europa.

Efter det første møde med Becky tilbragte hun og jeg meget tid sammen. Becky var en dreven zipped lip girl – en kvinde, der som Becky forklarede det, ikke siger noget om noget til nogen – fordi det er den bedste måde at beskytte sig selv på i Nigeria. Men hun ville gerne fortælle levende og detaljeret om sit liv og rejserne mod Europa til en ufarlig antropolog.

Vi endte med at lave dokumentarfilmen Beckys Journey med et lille nigeriansk filmhold. For Becky drømte om at blive til noget – om at blive berømt – om at blive set og hørt. Hun var frygtløs og følsom. Hun havde mange og modsatrettede grunde til at drømme om Europa. Fattigdom var blot en af dem.

En dag tømte Becky køleskabet for den chokolade, jeg havde med fra Danmark til sene feltnoteskrivende stunder. «Ja – jeg spiste det hele,» indrømmede hun blankt. «Jeg

elsker jeres chokolade. Det er ægte. Alt i Nigeria er uægte. Jeg elsker også de sko, min (nigerianske, red.) tante i Italien sender til mig. De er ægte. Det er derfor, jeg elsker Europa. Europa er ægte.»

Becky rejste fra delstaten Edo i det sydlige Nigeria. Antallet af asylansøgende nigerianere, der ankommer til Europa, er tredoblet de seneste otte år, og selv om sandsynligheden for at få asyl er minimal for nigerianere, fortsætter antallet med at stige – mange rejser via Benin City.

Det usædvanlige i forhold til andre migrant- og flygtningegrupper er, at langt over 50 procent af de nigerianske migranter er kvinder. Delstaten Edo er dermed et af de omtrent syv steder – 'hot spots' – primært i det globale syd, hvorfra kvinder i særlig grad rejser til det globale nord til ægteskab, sexindustrien eller bliver involveret i trafficking.

De andre områder er Nordøstthailand, Østrumænien (ikke Det globale Syd), det nordøstlige Kina, det nordøstlige Brasilien, Den Dominikanske Republik og Filippinerne. Herfra rejser kvinder oftest via såkaldte *intime migrationer* – det vil sige knyttet til kontakten til en mand eller mænd – sexkunder og ægtemænd.

Intime migrationer er i hastig vækst på globalt plan. I Danmark er thailandske kvinder nu den nationalitet, danske mænd hyppigst gifter sig med ud over etnisk danske kvinder.

Det forskningsprojekt, jeg er ansvarlig for, Women, Sex and Borders – Seeing Migration, Sex Work and Trafficking from the Global South, undersøger dette fænomen med feltarbejde to af disse steder – Edo state i Nigeria og Isaan i det nordøstlige Thailand.

Jeg har arbejdet som antropolog med migration, særligt kvinders migration i 13 år. Becky er ikke den første migrant, jeg har arbejdet med, der er død som en følge – direkte eller indirekte – af migrationen.

Ofte tager vores perspektiv på migration udgangspunkt i Det Globale Nord. Men hvordan ser det ud i den anden ende, der hvor migrationen starter, hvor migranter kommer fra? Hvorfor bliver nogle områder til 'migration hot spots'? Hvorfor bliver nogle steder særligt til 'kvindelige migrations hot spots'?

I disse områder er migration et hverdagsvilkår, en strategi og en følelsesmæssig tilstand. Børn savner deres bortrejste mor, gamle forældre er afhængige af de penge, der sendes hjem, og enhver kender nogen med en datter i Europa. Hvad betyder EU's migrationskontrol i de områder?

Hvor informationerne om nye love modtages i telefonen fra dem, der allerede er rejst, læses på Facebook eller høres gennem landsbysladderen. I disse områder er familierne og udviklingen afhængig af migranters penge – men samtidig blokerer migrationskontrol de gængse ruter. På hvilken måde gør grænsekontrol ruterne mere farlige? Hvad gør migrantsamfund så? Vælger de nye ruter? Hvilke forsørgelsesstrategier vælger de?

SÅ LÆNGE MANDEN BETALER

Becky ville ikke kun til Europa, fordi hun var fattig eller ville have 'ægte' varer. Hun ville også være fri. Hun ville frigøre sig fra sin families og Nigerias snærende bånd. Inden hun forsøgte at komme til Europa første gang, konverterede hun fra islam til kristendommen.

Becky var opvokset i en muslimsk familie i delstaten Adamawa, hvor Boko Haram nu hærger. Men «muslimske kvinder rejser ikke til Europa og gør det, jeg vil gøre,» forklarede Becky.

Så hun rejste til det sydlige Nigeria og blev kristen. Hun ville selv bestemme, hvem hun var kærester med, familien nægtede at møde hendes ikke-muslimske kærester. Men som hun sagde det:

« Jeg vil leve som en hvid kvinde – jeg vil selv bestemme »

Første gang hun forsøgte at nå Europa, brugte hun de skolepenge, hun havde fået af sin far, til at betale for falske rejsedokumenter. Men hun blev stoppet allerede i lufthavnen i Nigeria. Nigeriansk grænsepoliti uddannes af europæiske politifolk til at opdage falske dokumenter og især forebyggende at stoppe kvinder, som mistænkes for at rejse via et traffickingnetværk.

Kvinderne stoppes allerede inden, de sætter sig på flyet, til stor frustration for kvinderne, der både mister deres billet og muligheden for at komme til Europa. De placeres ofte på et krisecenter i Nigeria, betalt af donationer fra europæiske lande, der skal få dem til at opgive drømmen om Europa.

Det stoppede ikke Becky – for hende betød det, at hun ikke kunne komme på et fly, i stedet en endnu farligere, dyrere og længere rejse gennem Sahara. Becky vidste, at hun skulle sælge sex, hvis hun kom frem for at tjene penge: «Hvis du ikke vil sælge sex, så bliv væk fra Europa.»
Hun kendte en, der solgte sex i Italien, som fortalte: «Vi giver kærlighed hvor som helst – så længe der er en mand som vil betale for det.»

Becky mente, at migration og at sælge sex var den mulighed, hun havde for at forbedre sit liv. «Dem, jeg har mødt, som har solgt sex, har set smukke ud, når de kom tilbage til Nigeria,» fortalte hun. I 2011 påbegyndte hun derfor sit andet migrationsforsøg. Rejseudgifterne blev nu betalt af en kvindelig 'madam', som allerede befandt sig i Italien.

Sammen med 36 andre migranter tog hun afsted gennem Sahara til Libyen. Fra Libyen skulle rejsen gå videre over Middelhavet til Italien. Efter 10 dage i Saharas ørken var der ikke mere mad og vand. En ung mand, der sad klinet op ad Becky på ladet af trucken, døde.

Da de endelig kom frem til Libyen, brød borgerkrigen ud, og det var ikke længere muligt at krydse Middelhavet. Efter at have skjult sig i Libyen i to måneder måtte hun rejse tilbage til Nigeria. På vejen tilbage døde hendes veninde. Veninden var gravid i niende måned med en libysk mand, en sexkunde, hun havde mødt, mens de ventede på at sejle over havet. Hun gik i fødsel i ørkenen, men moderkagen sad fast. En medrejsende kvinde fortalte, at moderkagen kunne presses ud, hvis den fødende bed hårdt i en ske i mens. Den lille gruppe af kvinder og mænd stod hjælpeløst og så til, mens kvinden døde.

Becky stod nu med en død veninde og nyfødt baby på armen. Babyen afleverede hun i Benin City til bedstemoren med en besked om, at datteren ville ringe snart. Siden gik filmen om Becky godt, og af og til var det muligt at få penge fra visninger rundt omkring i verden. Dem sendte vi til Becky. Men den smule penge og to mislykkede forsøg fik ikke Becky til at opgive drømmen om Europa, og i slutningen af 2015 forsøgte hun igen.

KVINDER DER SMUGLER

Becky's tredje og sidste forsøg var også gennem ørkenen. Inden da spurgte hun mig, om jeg vidste, om der stadig ankom skibe til Italien fra Libyen.

«Ja, det gør der,» svarede jeg. «Men Becky, det er meget farligt. Du skal ikke rejse den vej. Har du hørt om alle skibene, der synker i Middelhavet?»
«Ja, selvfølgelig ved jeg det,» svarede Becky, «jeg ser det

hver dag på CNN. Men jeg er ikke bange, det ved du. Hvis jeg dør, er jeg ligeglad. Hvis jeg får muligheden for at krydse havet, så gør jeg det. Jeg stopper ikke, før jeg er i Italien. Jeg gør det for mig og min familie. Men jeg håber, at min madam kan tage mig med fly til Italien.» Beckys madam ville have 60.000 euro for at få Becky til Italien over havet. Men så skete der noget. Becky fik forhandlet beløbet ned til 30.000 euro. Til gengæld skulle Becky rejse rundt i Edo og finde fem andre kvinder at tage med. Becky blev selv agent og smugler.

Typisk er de billeder, vi ser af smugling, domineret af tragedie, udnyttelse og død begået af mænd. Vi ser billeder af menneskesmugleren – en mand i håndjern – og forestillinger om den kriminelle, voldelige mand, fra Det Globale Syd forstærkes.

Kvinderne derimod portrætteres som ofrene, der passivt transporteres, og som jeg tidligere har skrevet, hyppigere drukner. Men kvinder er ikke blot passive i smugling. De er måske ikke kaptajner på skibene. Men forskning i smugling viser, at kvinder også deltager i smugling og migrationsindustrien. Kvinder rekrutterer, forhandler beløb, afbetalingsplaner, afhenter wiretransfers, rengør ventehusene, hvor migranter overnatter, til de kan smugles, laver maden, og nogle er chauffører.

Forskning i menneskesmugling viser, at der typisk er tre veje ind i smuglingsverden; via socialt netværk eller «tilfældighedernes entreprenørskab;» at personen opsøger eller er der, hvor behovet for smugling opstår. Den tredje vej – og den er typisk for kvinder – er, at smuglerarbejdet er en del af kvindens egen migration. Becky fik rejsen til Europa billigere, hvis hun selv deltog.

Et af de sidste fotos, hun sendte mig, var en selfie af hende samen med fire kvinder – alle med fuld makeup. Det var de kvinder, der skulle med til Europa, og de drak øl på en bar af plastikstole i Benin City for at fejre, at de dagen efter skulle rejse mod Europa. En afskedsfest.

BECKY MOD VERDEN

Beckys liv er et portræt af den politiske og økonomiske virkelighed. En slags skitse af verdenssituationen. Hendes liv giver vigtig viden om de mange forhold, der afgør migranters rute – som ikke har noget med velfærdsmodeller i Nordeuropa at gøre. Det lille levede og drømmende menneskeliv besværliggjort og umuliggjort af forhold uden for hendes kontrol.

Beckys livsruter var sammenfiltret med alt fra Islam (som hun konverterede fra); Boko Haram (der indtil videre har dræbt seks familiemedlemmer); Gaddafis fald i Libyen (som forpurrede hendes andet forsøg på at nå Europa); EU's migrationskontrol (som gjorde, at hun måtte sætte sig i dyb gæld for at komme til Italien) og korruption i Nigeria (et rigt land, der ikke i særlig grad fordeler goderne).

BECKY SPURGTE MIG:

«Hvad skal jeg sige, Sine, når jeg kommer til Italien, hvis jeg bliver taget af politiet – skal jeg sige, jeg er offer for trafficking eller flygtet fra Boko Haram?» Skillelinjen mellem migrant og flygtning er ikke altid tydelig. Mange er begge dele på samme tid. Tredje forsøg mod Europa lykkedes ikke – hun måtte vende om – blev stoppet i Niger. På vejen tilbage blev hun gravid. Babyen døde i maven, og Becky døde, fordi lægens forsøg på en nedslidt klinik med at få babyen ud gik galt. Becky døde af noget så almindeligt som en graviditet. Som sin veninde i ørkenen.

Hvert år dør omkring 40.000 gravide kvinder i Nigeria. Med cirka 180.000 døde kvinder om året er Afrika syd for Sahara det farligste sted i verden for kvinder at være gravide. Af alt det, der kunne have slået Becky ihjel – fra Boko Haram til Middelhavet – var det mødre-dødelighed, der dræbte hende til sidst.

Først publiseret i Informationen 21. maj 2016.

D

VERDENSPROSTITUERT

hvor mye er jeg verdt
hvor mye koster mine ord
hva er prisen på min tale
de solgte meg
hver dag selger de meg
mens jeg selger sex til en mann

karusellen har startet
beltet er festet
du kan drømme om å skrike
du kan prøve å bevege deg
karusellen kjører
i en berg og dalbane
sitter vi fast

mot slutten tunellen
det svarte hull
et kræsj i natten
da ser du ikke mer
da er du bare borte

på veien på veien
selges et kafebesøk
en fest det skal danses
før et sexsalgstreff

ordene spinner,
og karusellen vinner
det var ikke verdt
noen ting
det kostet ikke noe
de sa bare vinn
mot den svarte natten
hvor jeg er ingenting

hun spiller ord,
serverer smil,
med en latter på lur
sjarmerende som et glansbilde,
har de sex
sier hun elsker det,
og når han kommer i henne
hun sier hun er med.

en høyrisk spill over verden
millioner i bankverden
jentene, selges de av anstanden
verdensprostituerte på randen

karusellen har startet
de skal bort de skal vekk
prisen for et menneske
millioner går lekk

ordene tas, tiden brukt opp,
sexen er tilslutt borte
når spillet har fått nok
bak spinningen ligger det sorte
et menneske er borte
millioner i et svart begjær
tom lå det tilbake en kropp
karusellen sier stopp

Av Sexarbeider

SEXSALGSTREFF

hvor mye er jeg verdt
hvor mye koster mine ord
hva er prisen på min tale
de solgte meg
hver dag selger de meg
mens jeg selger sex til en mann

karusellen har startet
beltet er festet
du kan drømme om å skrike
du kan prøve å bevege deg
karusellen kjører
i en berg og dalbane
sitter vi fast

mot slutten tunellen
det svarte hull
et kræsj i natten
da ser du ikke mer
da er du bare borte

på veien på veien
selges et kafebesøk
en fest det skal danses
før et sexsalgstreff

ordene spinner,
og karusellen vinner
det var ikke verdt
noen ting
det kostet ikke noe
de sa bare vinn
mot den svarte natten
hvor jeg er ingenting

Å SELGE

Jeg selger ikke ord
selger ikke tid
selger ikke sex

det noe som ligger imellom
deg og meg
når du når meg
forlater noe i meg
tar noe fra meg

leger tid, slikker sår
neste bak døra

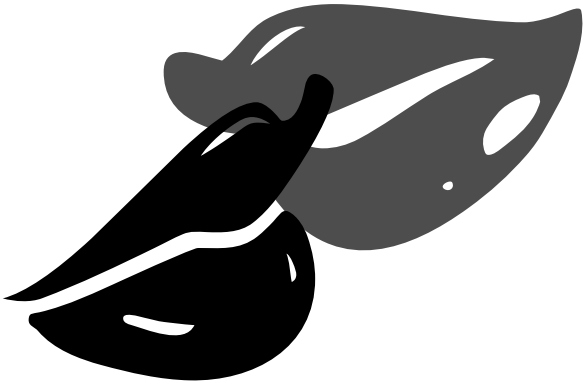

KAIROS SKJULTE SEXMARKED:

MAGEDANSERE, SOMMEREKTESKAP OG HUSHJELPER

Prostitusjon i Egypt er en kriminalisert, men samtidig en lønnsom virksomhet som myndighetene gjerne overser og bagatelliserer. Det tradisjonelle, konservative synet på sex og intimitet har gjort at prostitusjonsvirksomheten har fått et unikt uttrykk i Kairo. Diskresjon og kodespråk er viktige stikkord, men det mest unike er den religiøse fernissen prostitusjon har fått gjennom uoffisielle «ekteskap» som får omfattende konsekvenser for kvinnene.

Av Khadija S.

Bilen stoppet ved Nilens bredder hvor mange av hotellene og båtene med nattklubber og barer våkner til liv utpå kvelden. Vi blir geleidet opp i andre etasje på en av båtene. «Vil du bli med og se Kairo by night», hadde Ahmed spurt tidligere om kvelden mens vi røykte sheesha (vannpipe) på stamkafeen. Jeg lo og sa at jeg allerede var kjent med nattens Kairo. «Men du har ikke sett denne versjonen av nattens Kairo, det kan jeg love deg», svarte Ahmed mens han slo nummeret til Tareq, en rik tekstilmogul fra Palestina som flyttet til Kairo for 30 år siden, og en velkjent og aktiv deltaker i Kairos natteliv.

KONTAKTFORMIDLING VIA BLUETOOTH

Sex er tabubelagt i Egypt, selv om stadig flere unge menn og kvinner de senere år har utfordret det tradisjonelle synet på intimitet, forhold og sex. Jomfrudom er oftest ensbetydende med renhet og konemateriale, og seksuelle forhold utenom ekteskapet er ikke allment akseptert. Men slik utenomekteskapelig sex foregår i skjul, skjer også kjøp og salg av sex i skjul. Hvor hemmelig dette nattelivet er, kan diskuteres. Det er ikke nødvendigvis så vanskelig å finne, bare du vet hva du leter etter og hva du vil ha.

På hotellene er det ikke vanskelig å kjøpe sex, på Bluetooth finner man brukere med navn som «Lonely» eller «Sensual», som man lett får kontakt med. På hotellene er det også vanlig å se kvinner som venter til menn kommer forbi og som slipper et papir på bordet, vanligvis med romnummer og en oppgitt pengesum.

Kvinnene som anholdes for prostitusjon, har ulik sosial bakgrunn. Noen kommer fra fattige og konservative områder med lite eller ingen skolegang, mens andre har utdanning og leter etter jobb. Som prostituerte tjener de på noen dager hva andre arbeidere tjener på en måned.

ZAWAAG AL-'URFI: SOMMEREKTESKAP OG PROSTITUSJON I ISLAMSK INNPAKNING

Øverst i trappen åpner to menn dørene, og vi blir geleidet inn i et rom hvor alt er i burgunderrødt og mørkt treverk. Bordene står like tett som sheesha-røyken, og det lukter sterkt av frukt-tobakk, dyr sprit og medbrakt hasheesh (hasj). Alle stoler og bord er opptatt, bortsett fra tre plasser ved Tareqs bord, som er reserverte for Ahmed, meg og Ahmeds barndomsvenn Khaled fra Kuwait. Khaled er på ferie og ivrig etter å utnytte tiden han har til alle nytelsene som er forbudt i hjemlandet, særlig alkohol og kvinner.

Selv om offentlige institusjoner vil ha fram at prostitusjon ikke er utbredt i Egypt, er det likevel godt kjent at om sommeren kommer rundt en million arabere (menn og familier fra Gulf-landene, de fleste fra Saudi-Arabia) til Kairo for å unnslippe varmen i hjemlandet. Men noen av mennene kommer også for å ta del i det byen har å tilby av underholdning, inkludert prostitusjon, hasj og alkohol.

I et forsøk på å komme rundt de tradisjonelle verdiene og etiske rammene som styrer synet på utenomekteskapelig sex og prostitusjon, praktiseres Zawaag al-'urfi, eller «sommerekteskap». Slike ekteskap er blitt

mer utbredt etter revolusjonen, som følge av økonomisk nedgang. Med en uoffisiell vigselsattest fra moskeen kan de prostituerte kvinnene inngå uoffisielle ekteskap med arabiske menn på sommerferie i Egypt, og forholdet oppløses med skilsmisse når sommeren er over. Mange egyptiske hoteller og utleiere av leiligheter vil ikke leie bort rom til par som ikke er gift, men et ekteskapsbevis, selv om det ikke er offisielt, er ofte nok.

UTNYTTELSE AV FATTIGE FAMILIER

Noen kvinner velger å inngå sommerekteskap med menn fra Gulf-landene for å tjene penger til familien. Fattigdom er utbredt i Kairo og ellers i Egypt, hvor en fjerdedel av befolkningen lever på under to dollar per dag. Mange jenter ser ingen annen utvei for å kunne redde familien fra sult eller skaffe medisiner til syke familiemedlemmer. Noen har vært «gift» opptil 60 ganger før de fyller 18 år. Her blandes grensene mellom prostitusjon og trafficking.

For fattige bønder i Kairo er det ikke uvanlig å gifte bort døtrene sine til velstående, eldre menn. Flere tusen egyptisk pund, sammen med nye møbler og elektronikk, og jobb for brudens bror, kan være en del av medgiften. Ifølge Inter Press Service blir tusenvis av jenter mellom 11 og 18 år solgt av sine foreldre til ofte mye eldre menn. Azza al-Ashmawy, direktør for Child Anti-Trafficking Unit at the National Council for Childhood and Motherhood (NCCM), forteller til IPS at dette er en form for barneprostitusjon forkledd som ekteskap. Jentene blir returnert til familien sin, noen ganger bare etter noen uker eller på slutten av sommeren.

Sommerekteskap eller ikke, jentene og kvinnene møter en vanskelig framtid. Vigslene er ikke anerkjent av staten og gir derfor ingen rettigheter til kvinnene og jentene, heller ikke om det skulle komme barn ut av «ekteskapet». Det er også en enorm psykologisk påkjenning for de kvinnene og jentene som opplever å bli presset til slike ekteskap av økonomiske grunner. Konsekvensene er omfattende. Om de vil bli «ordentlig» gifte senere, blir det vanskelig, blant annet fordi de ikke lenger er jomfruer.

Egyptisk lov tillater ikke giftemål for jenter under 18 år, eller at aldersforskjellen er høyere enn 25 år hvis mannen er utlending. Men disse lovene blir ikke håndhevet, sier al-Ashmawy. Disse «ekteskapene» kan også få store helsemessige konsekvenser, da prevensjon verken er vanlig å snakke om eller å bruke. I tidsskriftet Middle East Report skriver journalist Karim el-Gawhary at egyptiske leger kan bekrefte at stadig flere får Hiv og aids, blant annet på grunn av prostitusjon og narkotikamisbruk. Da prostituerte Aisha blir spurt om de saudiarabiske kundene bruker kondom, bare ler hun. Det er et absurd spørsmål, selvfølgelig gjør de ikke det. Selv er hun heller ikke bekymret for risikoen ved ubeskyttet sex.

DANS I REGN AV PENGER – TIL KLUBBEN

Vi setter oss ned idet en ny magedanserinne kommer fram på scenen. Tareq bestiller drinker til oss alle, skåler og smiler før han vinker på en servitør og får levert en stresskoffert på bordet

vårt. Kofferten er stappfull av penger. Han deler ut seddelbunker til mennene rundt seg. De reiser seg og kaster sedlene fram i luften mens magedanseren danser i regnet av penger.

Når vi drar noen timer senere, peprer jeg Ahmed og Khaled med spørsmål. Hvor kom pengene fra? Hvor ender de opp? Jeg blir fortalt at pengene hovedsakelig går til klubben, en nattklubb som er kun for menn, men noen av magedanserne og andre kvinner der er prostituerte. De er strategisk plasserte rundt om i rommet og kan også tjene noen pund, om de er heldige. De som får minst betalt er de egyptiske kvinnene som har fått tøff konkurranse fra russiske prostituerte.

Jeg tenker på de lattermilde kvinnene jeg hadde møtt på toalettet, de sto og fikset på den tunge sminken. Vi småpratet og de ga meg komplimenter for kjolen min. Senere så jeg flere av dem stående langs veggen. Noen av dem fikk sitte ved bordene til mennene som kastet penger, bord som var reservert for single menn. Nattens Kairo er i sterk kontrast til dagens mer fromme framtoning, om man ser bort fra den seksuelle trakasseringen, da.

MØBLERT LEILIGHET MED «HUSHJELP»

Prostitusjon er også organisert gjennom leie av møblerte leiligheter med en «hushjelp». Man kan ønske seg både hudfarge, størrelse og kroppsbygning. Høysesong for slike leiligheter er sommermånedene. Mennene fra Gulf-landene kan få tilbud allerede på flyplassen om disse spesialleilighetene. Men også dørmennene i bygårdene og leilighetskompleksene sørger for å holde den ulovlige virksomheten i gang.

På forespørsel etter «en leilighet for en dag for å slappe av – spesielt om natten» forstår dørmannen med en gang hva det egentlig blir spurt etter. Han ringer til en av leilighetseierne som tilbyr slike tjenester, og pris blir forhandlet over telefon. Deretter gir man litt penger til dørmannen som takk for at informasjonen ikke går videre. De prostituerte «hushjelpene» går fra leilighet til leilighet om dagen, og jobben starter ofte klokken fem om morgenen og varer til sen ettermiddag, da det tøffere nattskiftet starter.

På nattklubben er musikken så høy at det er vanskelig å høre hva som blir sagt. Til slutt lener Ahmed seg inntil meg og roper i øret mitt: «der borte, på bordet i hjørnet, sitter en kjent imam fra Saudi-Arabia!» Han ler høyt og bestiller en sheesha, som om han nettopp hadde sagt noe så trivielt som at musikken var høy. Jeg trakk inn den fruktige tobakken og kunne skimte de rytmiske bevegelsene til kvinnehofter sno seg som slanger bak de dansende røyktungene jeg blåste ut.

MYNDIGHETENE SER BORT

Siden 1951 har prostitusjon vært forbudt i Egypt, etter å ha vært lov siden 1840, da bordeller betalte skatt og var utsatt for inspeksjoner. Prostitusjon blir straffet med fengselsstraff på tre år, utroskap med seks måneder.

Den feministiske forfatteren Nawal al-Sadaawi uttalte i 2016 i et foredrag i Heliopolis at prostitusjon burde legaliseres igjen for å kunne kontrollere og regulere virksomheten. Med unntak av noen få utspill fra studenter og andre, er offentlig debatt om dette ikke å spore.

Selv om prostitusjon er kriminalisert, lukker egyptiske myndigheter øynene for det, blant annet fordi de er redde for diplomatiske konsekvenser, siden mange av kundene er fra Gulf-landene. I tillegg bidrar prostitusjon til utlendinger til pengestrømmer inn i egyptisk økonomi, men hvor mye dette er, kommer ikke fram på offentlig statistikk.

Myndighetene hevder at islamsk lovverk og etikk sørger for at prostitusjon ikke er noe stort problem, og de legger gjerne til at homofili heller ikke forekommer i Egypt. Selv forskningssentre og universiteter sier de ikke prioriterer forskning på dette området, og når man spør offisielle talsmenn om Egypt og sexindustrien – også off the record – blir spørsmålene avslått.

HELSERETTIGHETER TIL KVINNER UTEN LOVLIG OPPHOLD SOM SELGER SEX

Av Tonje Bones Rustad

Irregulære migranter er personer som oppholder seg på en stats territorium, uten lovlig oppholdstillatelse. Norsk Organisasjon for Asylsøkere (NOAS), har estimert at det befinner seg rundt 3000 til 5000 irregulære migranter som har oppholdt seg i landet over flere år. Status som «person uten lovlig opphold» betyr i praksis en eksklusjon fra de fleste av samfunnets sentrale arenaer. Irregulære migranter har ikke rett til arbeidstillatelse, noe som hindrer dem fra å søke jobb i det formelle arbeidsmarkedet. Salg av sex, narkotika eller svart arbeid kan dermed være en alternativ strategi til inntekt. Videre har de ikke rett til norsk personnummer og er derfor ikke registrert i folkeregisteret. Fraværet av personnummer skaper en form for hverdagslig irregularitet, da retten til offentlige velferdstjenester begrenses, samtidig som at det utgjør en barriere ved leie av bolig, mulighet til utdannelse, opprettelse av bankkonto, registrering av telefonnummer eller bostedsadresse osv. Personnummer er også viktig med hensyn til helsetjenester gjennom journalføringen, retten til fastlege, samt helseyters mulighet til å søke refusjon for pasienten fra HELFO.

Irregulære migranter har svært begrensede rettigheter til nødvendig helsehjelp i det offentlige helsevesenet. De foreliggende restriksjonene til helsehjelp har resultert i et todelt helsesystem, hvor irregulære pasienter kompenseres med alternative hjelpetiltak slik som frivillig helsehjelp gitt av Helsesenteret for Papirløse, eller gjennom bistand fra spesielle hjelpetiltak slik som ved Pro Senteret. Det finnes også eksempler på at irregulære pasienter gis helsehjelp av helsepersonell, i form av pro bono helseytelser. I den grad helsehjelpen fra disse tiltakene kan dekke disse pasientenes behov, betyr det i praksis at ansvaret som staten burde ha hatt for pasientgruppen, flyttes over til lokale, frivillige tiltak. Dette gir vilkårlige helserettigheter for irregulære kvinner som selger sex, siden mange av hjelpetiltakenes helsetjenester kun er å finne i Oslo-området. Å sikre denne gruppen tilgang til nødvendig helsehjelp i kommunehelsetjenesten, er å sikre likebehandling for irregulære kvinner som selger sex over hele landet. Nødvendig helsehjelp til irregulære migranter burde derfor være et statlig ansvar og ikke baseres på at helsepersonell ser det som sin oppgave å yte gratis helsehjelp som ikke er rettighetsfestet, eller at ansvaret tillegges frivillig organisasjoner og lokale hjelpetiltak. Irregulære personer som selger sex bør gis helsehjelp etter medisinske behov uavhengig av deres oppholdsstatus.

Jeg har valg å fokusere særskilt på kvinnehelse, da flere kvinner i det norske prostitusjonsmiljøet har irregulær status. Irregulære kvinner som selger sex i Norge, er en kompleks og sammensatt gruppe av individer med ulik bakgrunn og forutsetninger. Variabler som påvirker livsvilkårene til disse kvinnene er blant annet økonomisk kapital, sosialt nettverk, mulighet til stabile boforhold, årsak til migrasjon, kunnskap om egen helse og hvilke helsetjenester hun har krav på, eller kunnskap om ulike hjelpetiltak som kan gi bistand. Kvinnenes ulike forutsetninger har innvirkning på deres helse, og på deres behov og tilgang til ulike helsetjenester. Jeg har oppstilt et teoretisk skille mellom kvinner som selger sex og kvinner som er utsatt for sexbasert menneskehandel. Dette på grunnlag av at kvinnene befinner seg i ulike situasjoner, men også fordi de har ulike rettigheter.

Debatten om sexkjøpsloven i den feministiske

«Irregulære migranter har rett til gratis smittevernhjelp for allmenn farlige sykdommer, slik som Hiv eller tuberkulose.»

rørelsen er en betent diskusjon med stor uenighet mellom posisjonene. Det er imidlertid et stort behov for å forenes om noen felles kampsaker tilknyttet hjelpetiltak for irregulære personer som selger sex. En felles politisk front mot myndighetene står sterkere enn en fragmentert feministisk bevegelse. Fordi kvinnenes helserettigheter ikke avhenger av hva vi måtte mene om sexkjøpsloven, bør dette være en sak vi står sammen om.

Helseforskriften

Helserettighetene til personer uten lovlig opphold er regulert i Forskrift om rett til helse- og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket (Helseforskriften). De generelle rettighetene for voksne uten lovlig opphold er retten til øyeblikkelig hjelp og helsehjelp som ikke kan vente. Taushetsplikten til helsepersonell gjelder på lik linje som for alle andre pasienter der helsehjelp ytes. Helsehjelp som ikke kan vente er etter helseforskriftens § 5 bokstav a, definert som:

«[...] helsehjelp som er helt nødvendig og ikke kan vente uten fare for nært forestående død, varig sterkt nedsatt funksjonstilstand, alvorlig skade eller sterke smerter. Dersom vedkommende er psykisk ustabil og utgjør en nærliggende og alvorlig fare for eget eller andres liv eller helse, har vedkommende uansett rett til psykisk helsevern.»

Paragrafen omfatter somatikk og psykiatri, og gjelder både kommune- og spesialisthelsetjenesten. Helse- og omsorgsdepartementet har fastsatt en tidsdimensjon på to til tre uker for helsehjelpen som ikke kan vente. Det skal legges en betydelig vekt på tidsaspektet, da det er forventet at vedkommende skal reise hjem og motta helsehjelpen i hjemlandet/mottakslandet. I praksis betyr dette at pasienter med medisinske tilstander som ikke ansees som nødvendige innenfor to til tre uker, ikke har en lovfestet rett til å motta nødvendig helsehjelp. Irregulære voksne er dermed i praksis ekskludert fra primærhelsetjenesten. Flere typiske helseplager hos irregulære pasienter slik som migrene, muskel og skjelettplager, angst, stress og søvnproblematikk eller oppfølging gjennom nødvendig psykisk helsehjelp, utelukkes etter dagens retningslinjer. Kroniske sykdommer slik som diabetes, epilepsi eller hjertesykdommer, vil utgjøre en reell helsebekymrimg for irregulære pasienter. Departementets fastsatte tidsramme leder også til at irregulære pasienter i stor grad ansees som midlertidige i påvente av snarlig utreise, noe som ikke nødvendigvis er tilfellet i praksis. Fordi mange irregulære migranter enten ikke kan eller ikke ønsker å returnere, blir forutsetningen om snarlig helsehjelp fra hjemlandet en illusorisk mulighet. Det er også et spørsmål om de faktisk vil motta den nødvendige helsehjelpen ved retur, og til hvilken grad pasienten er frisk nok til å returnere overhodet. Fordi «nødvendig helsehjelp» ikke er en lovfestet rett, kan irregulære pasienter i praksis avises fra slik helsehjelp. Dette setter helsepersonell i en vanskelig situasjon, da nødvendig helsehjelp innebærer en vurdering av pasientens behov for helsehjelp opp mot økonomiske hensyn. Videre er det et spørsmål hvorvidt irregulære pasienter har reell tilgang til medisiner. Kravet om betaling utgjør derfor en reell barriere for irregulære pasienters tilgang til nødvendig helsehjelp.

Retten til øyeblikkelig hjelp og helsehjelp som ikke kan vente omfatter kun naturalytelsen. Forutsetningen er at pasienten selv skal betale for helsehjelpen, men det kan ikke kreves

forhåndsbetaling for helsehjelp som ikke kan vente. Fødselshjelp er regnet som akutt helsehjelp, og betaling for denne helsetjenesten skal inndrives i etterkant. Irregulære pasienter har som regel svært lav betalingsevne. Ubetalte fakturaer til pasienter som ikke er betalingsdyktige, skal dekkes av helseforetaket/helseyteren som tilbød helsehjelpen. Irregulære migranter har rett til gratis smittevernhjelp for allment farlige sykdommer som Hiv og tuberkulose. Denne helsehjelpen dekkes av myndighetene. Fordi irregulære migranter ikke har rett til fastlege, er det et bekymringsmoment hvordan de skal ha tilgang til slik helsehjelp i praksis. I hvilken grad smittevernsretten er reell for kvinner som selger sex, avhenger av om de faktisk fanges opp i det offentlige helsevesenet, eller at hjelpetiltak som Pro Sentret formidler informasjon om disse rettighetene til kvinnene.

Særskilte helsebehov for kvinner som selger sex

I forarbeidene til helseforskriften er kvinners særrettigheter kun diskutert under retten til abort, svangerskap- og barselomsorg. Irregulære kvinner har lovfestet nødvendig helsehjelp før og etter fødsel, samt abort. Under retten som omhandler abort, omtales kvinner som er utsatt for menneskehandel eller selger sex, spesifikt av Helse- og omsorgsdepartementet. Utgangspunktet er at disse kvinnene bør sikres rett til svangerskapsavbrudd på linje med norske kvinner for å unngå at kvinnen fremprovoserer abort selv. Sykehus kan derfor ikke avvise irregulære kvinner som ikke er betalingsdyktige og som ønsker abort i Norge. Fordi dette er den eneste rettigheten departementet spesifikt nevner i forbindelse med kvinner som selger sex, problematiseres ikke andre mulige behov kvinnene kan ha til øvrige helsetjenester. Konsekvensen er at helsetjenester som gynekolog, tilgang på reseptlagt prevensjon, fastlege eller psykolog osv. for denne pasientgruppen, forbigås i stillhet av myndighetene. Den manglende problematiseringen av kvinner som selger sex sine særskilte helsebehov er derfor et reelt bekymringsmoment med dagens restriksjoner. Videre kan det å få tilsendt faktura for helsehjelpen etter en fødsel eller abort, utgjøre et ytterligere stressmoment for kvinnene. Mange vil nok strekke seg langt for å dekke utgiftene. Dagens finansielle ordning leder også til spørsmålet om retningslinjene utgjør en risiko for at kvinner unngår å søke helsehjelp i tide. I verste fall kan det lede til at hun fremprovoserer abort selv, eller føder utenfor sykehus. Videre forutsetter det at kvinnene har tillit til det norske helsevesenet som en nøytral part som kan bistå med helsehjelp uavhengig av deres oppholdsstatus.

Helserettighetene til kvinner utsatt for menneskehandel

Personer som er antatte ofre for menneskehandel kan søke om refleksjonsperiode på seks måneder som gir midlertidig lovlig opphold i landet. Refleksjon innvilges over en lav terskel. Formelt sett innebærer innvilget refleksjon at man får midlertidig medlemskap i folketrygden og utvidede helserettigheter på linje med norske borgere. I praksis er dette en byråkratisk prosess som kan ta tid, hvor kvinnenes helserettigheter er uklare frem til de er offentlig registrert. Kvinnenes direkte tilgang til de utvidede helserettighetene kan derfor være avhengig av om de har mulighet til å søke refleksjon, om de er innvilget midlertidig opphold som reflektant, hvor lang tid det tar før de har fått oppholdskort og personnummer, samt til hvilken grad de har mulighet til å fremskaffe gyldige ID-papirer. For en videre utvidelse av refleksjonstiden må kvinnene ta stilling til om de ønsker å anmelde sine bakmenn. Det er uheldig at de er nødt til å ta standpunkt til anmeldelse av sine bakmenn for å ha tilgang på utvidede helserettigheter etter de første seks månedene. Det forutsetter både at kvinnen har tillit til hjelpeapparatet og at ordningen oppfattes som trygg fra kvinnenes ståsted.

Kvinner som er utsatt for menneskehandel kan søke om asyl, men det å være utsatt for menneskehandel gir ingen garanti for permanent opphold i landet. Ved avslag skal søkeren returnere hjem. Frykten for tvangsretur er et vesentlig bekymringsmoment for irregulære kvinner, spesielt om de har anmeldt sitt nettverk eller bakmenn som kan befinne seg i landet de

eventuelt skal returneres til. Dette leder også til at noen kvinner avstår fra å søke om refleksjon. Mangel på tillit til politiet kan også være en barriere, da flere har erfart politiet mer som et kontrollorgan enn som en myndighet som kan gi beskyttelse. Det er derfor problematisk at kvinner som ikke kan eller ikke ønsker å søke om refleksjon, begrenses fra utvidede rettigheter i det offentlige helsevesenet. Resultatet i slike tilfeller er at kvinnenes helserettigheter er fastlagt gjennom helseforskriften. Utvidede helserettigheter for irregulære kvinner som selger sex bør ikke avhenge av at kvinnene må søke refleksjon. Kvinnene burde gis formelle helserettigheter på lik linje med norske borgere så lenge de oppholder seg i landet ut fra deres særlige behov for helsehjelp.

Styrk hjelpetiltakene!

Presise og utvidede hjelpetiltak for irregulære pasienter er en viktig feministisk kampsak, særlig fordi de rammer irregulære kvinner som selger sex. Det er uholdbart at irregulære pasienters helsebehov i stor grad legges på frivillige organisasjoner, lokale hjelpetiltak eller idealistisk helsepersonell. En rettighetskamp for irregulære kvinner som selger sex, kan være krav om økonomisk bistand, sosiale ytelser og nødvendig helsehjelp til kvinnene uavhengig av refleksjonsordningen. Det kan være et krav om retten til midlertidig arbeidstillatelse før en faktisk retur iverksettes. En beskyttelse av irregulære kvinner som selger sex kan være en amnestiordning hvor politiet ikke kan iverksette tvangsretur av kvinner som er mulige ofre for menneskehandel. Det kan også innebære en protest mot at politiet foretar tilfeldige ID-kontroller og bortvisning av kvinner fra gata, da målet heller bør være å øke kvinnenes tillit til hjelpeapparatet. Utvidede helserettigheter og muligheten for straffeforfølgelse av bakmenn bør ikke utgjøre én og samme ordning. Disse to rettighetene må skilles ad, da kvinner som avstår å anmelde sine bakmenn, i praksis mister mulighetene til utvidede heletjenester. En generell lovfesting av retten til nødvendig helsehjelp for irregulære pasienter ville sikret samtlige behov for utvidede helsetjenester, herunder irregulære kvinner som selger sex og som ikke er utsatt for menneskehandel.

Forslag til styrking av spesifikke hjelpetiltak til personer uten lovlig opphold som selger sex:

- Lovfestet rett til nødvendig helsehjelp, herunder også rett til fastlege på lik linje med norske borgere under kommunehelsetjenesten. Denne rettigheten bør vedvare så lenge vedkommende faktisk oppholder seg i landet.

- Ved behov for nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten hvor det ikke er sannsynlig at vedkommende skal returnere snarlig, burde norske myndigheter behandle irregulære pasienter på lik linje med norske. Terskelen for helsehjelpen i spesialisthelsetjenesten senkes betraktelig, og de bør få samme rett til å stå på venteliste for behandling og samme rett til rehabilitering. Dette er særskilt viktig i de tilfeller det ikke kan dokumenteres at pasienten vil motta den nødvendige helsehjelpen i hjemlandet.

- Retten til nødvendig psykisk helsehjelp, som betyr at terskelen senkes betraktelig i forhold til dagens hvor vedkommende må "utgjøre en fare for seg selv eller andre" for å ha rett til psykisk helsehjelp.

- Retten til rusbehandling og oppfølging tilknyttet rusproblematikk må lovfestes.

- Retten til kostnadslette og finansiell ordning med egenandel for pasienter som ikke er betalingsdyktige tilknyttet helsehjelp og medisiner. Leger eller helseyter må kunne søke refusjon fra HELFO for irregulære pasienter.

- Retten til gratis abort og fødselshjelp må lovfestes for kvinner uten lovlig opphold.

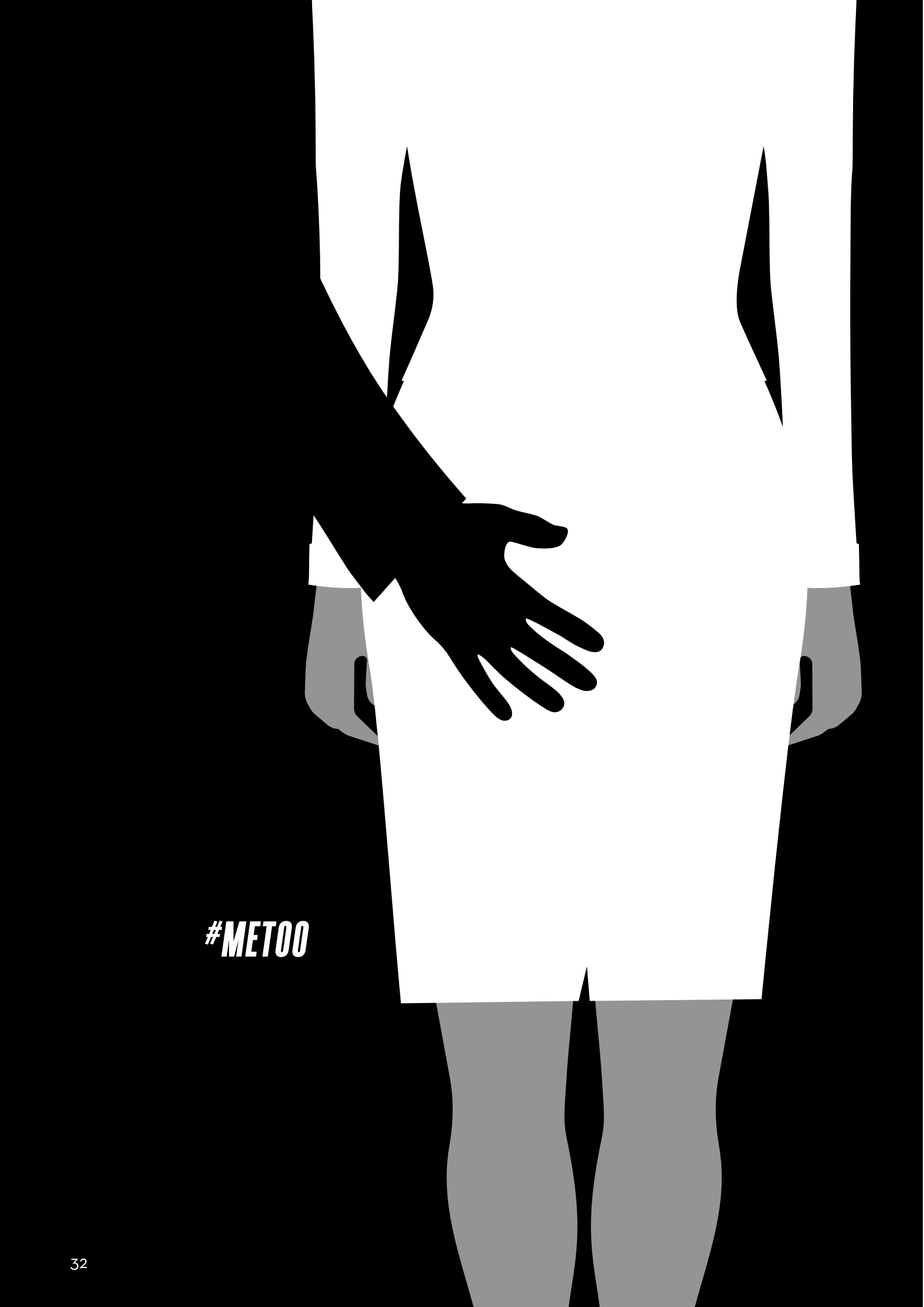
#METOO

DE UFORTALTE HISTORIENE I #METOO

Av Ida, brukerrådet på Nadheim

I MANGE uker har vi lest om mennesker som har vært utsatt for sextrakassering, alt fra «litt klåing og tafsing» til svært alvorlige overgrep. Mange har fått sitt pass påskrevet, det være seg regissører i USA og politikere i Norge. Vi har hørt om kvinnelige skuespillere som fra de var unge har opplevd godt voksne menn bruke sin makt og posisjon til å utnytte sine kollegaer. Vi har lest om kvinnelige legestudenter som blir utnyttet i turnustjeneste og studier av mannlige kollegaer som er betydelig eldre og har en eller annen form for maktposisjon.

MED POLITIKERNE tok det helt av, særlig sakene som omhandlet Trond Giske fra Arbeiderpartiet. Ham har vi nå lest om i ukesvis! Det var nok mange i andre partier som gnei seg i hendene og var veldig letta over at det ikke gjaldt noen i deres parti. Enn så lenge. Men så har det de siste ukene «ploppa» opp svært stygge trakassering- og overgrepssaker i både Høyre og Fremskrittspartiet. Til og med Kristelig Folkeparti fikk litt på pukkelen. Vi har med andre ord lært mye om hvordan svært mange kvinner og noen menn i mange og ulike yrker og partier har vært utsatt for sextrakassering.

EN GRUPPE som er lite nevnt, av mange årsaker, er de som selger sex. Det er nok den gruppa som utsettes for mest trakassering, trusler, vold og overgrep på verdensbasis. En av grunnene til at vi ikke hører så mye fra dem, er nok innlysende: Det er vel ingen som opplever mer stigma enn de som selger sex, og få vil derfor stå fram med navn og bilde og fortelle en #metoo-historie.

Jeg kjenner kvinner, menn og transepersoner med mange #meetoo-historier å fortelle. Det handler om forbipasserende på strøket som tar på og kommer med stygge, ekle og grove kommentarer til de som selger sex. Noen mener de ikke har noe i gata å gjøre, og går så langt at de truer med at de skal «ta dritten, de jævla horene». Noen kommer kjørende i biler, gjerne to til fire personer, og synes det er morsomt å tute og hyle til dem som jobber. Andre kaster gjenstander på eller mot dem, som den ultimate spøk.

JEG HAR SELV stått på Strøket. Det er riktignok flere år siden, men jeg vet av egen erfaring hvor kjipt og nedverdigende det kan være å skulle prøve å få kunder, mens andre vil ha det gøy på din bekostning.

At #metoo-historiene går langt tilbake i tid, vet vi, og det gjelder også i stor grad de med prostitusjonserfaring. Noen tenker sikkert at ja, men det må de vel regne med når de jobber som «horer». Er ikke litt tafsing og klåing fra kunder og forbipasserende helt ok? De har jo valgt det selv. Til dem er svaret: NEI, det er hverken ok eller greit!

PRO SENTRET, ved blant andre Sara Warpe, kom i 2015 med en voldsrapport med tittelen *Am I not a human being like you?* Det er et sitat fra en kvinne i prostitusjon, som ble håna og trakassert på strøket. Da jeg leste tittelen tenkte jeg at den sier alt! Hvilken rett har folk til å trakassere, uavhengig av hvilken livstil og hvilket yrke du har?

Ja for selv de som selger seksuelle tjenester er mennesker med integritet og ønsker respekt på lik linje med alle andre!

SLEKTSKAP OG SOSIAL RETTFERDIGHET

– om hvorfor knulling med fremmede er sunt

Av Andrés Lekanger

Dampen fyller den mørke dampbadstuen. Kun noen blå lys fra under benkene lyser opp konturene av de nakne mennene rundt meg. Noen runker seg selv, andre runker eller suger hverandre. Tre varme dråper renner nedover den nakne kroppen min. Vann som har samlet seg i taket og til slutt gitt slipp. Døren ut til gangen går opp slipper inn litt lys. Nok til at jeg ser gjenskinnet av en kukring, og til at jeg ser at jeg tenner på eieren. Etter litt kortvarig moro går vi opp i tredje etasjen og har en trekant. To måneder seinere har jeg offisielt blitt kjæreste og samboer med mannen.

Dette er en, visstnok umulig historie. I hvert fall hvis vi skal tro samfunnsdebattant Jacob Semb Aasmundsen. I Samtiden nr 4-2017, med «Revolusjon» som tema, hevder Aasmundsen at dagens generasjon unge voksne er «Fanget i Tinderalderens jernbur». En ny, undertrykkende og kapitalistisk drevet sexkultur.

KULTUREN SOM FORSVANT

Aasmundsen overser at det han kritiserer som kultur, faktisk er kultur. Dette er ganske vanlig når deltagerne reduseres til avvikere som kun er ute etter utløsning. En kultur kjennetegnes ved å ha egne områder, språk, tradisjoner, kunnskaper og trossystem. Hvilken mening legger deltagerne i kulturen Aasmundsen kritiserer i det de skriver og gjør? Har kulturen en egen historie, utvikling, språk og symboler?

SYKELIGGJØRING AV PROMISKUITET

Aasmundsen vier lite tanker rundt hva som kan motivere dagens voksne til å ta kontakt med andre på online-apper for sextreff – utenom det han beskriver som bruk-og-kast-mentaliteten. Hans beskrivelse av dagens sextreff-kultur er rett og slett blottet for lyst. Gjennom å framstille deltagerne i sextreff-kulturen som empatiløse skriver Aasmundsen seg inn i en tradisjon hvor promiskuitet sees på som sykelig.

Viktorianske kvinner som solgte sex ble på 1800-tallet sett på som smittebærere som truet «uskyldige menn» med syfilissmitte. Når Aids ble oppdaget på 1980- tallet ble den homofile mannen symbolet på den samfunnsfiendtlige promiskuiteten. «Is the rectum a grave?» spurte queerteoretiker og psykonalytiker Leo Bersani (2010) i et essay der han beskriver hvordan frykten for Aids styrket seksualfiendtlige krefter som angrep, ikke bare homofile per se, men også vår promiskuøse livsstil. Aids-krisen bidro også til et normaliseringspress innad i homobevegelsen, som byttet ut idealet fri sex, med monogami og ekteskap. Aasmundsen advarer da også om at dagens sextreff-kultur truer monogamiet.

FRYKTEN FOR DEN FREMMEDE

Aasmundsen hadde ikke

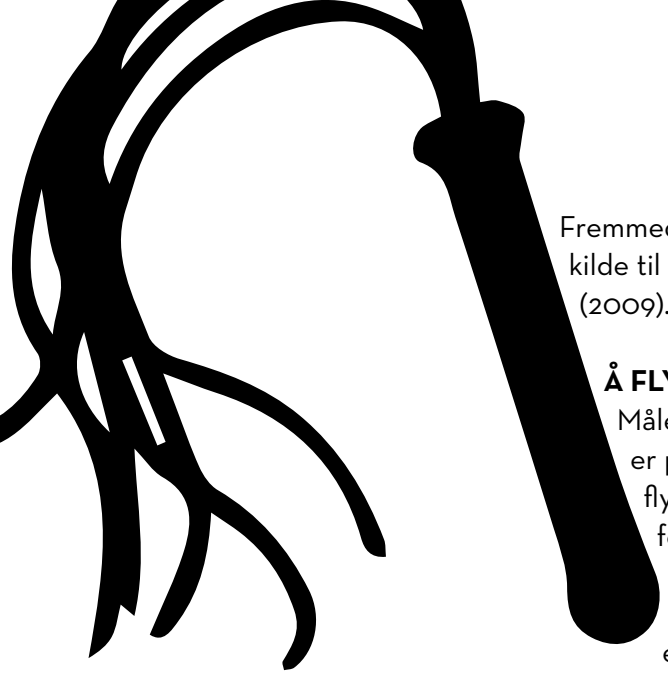

trengt å se lengre enn til homohistorien for å se at sex-treff-kulturer er av gammel dato. Så langt tilbake som antikkens Hellas, og tidligere, har menn møtte hverandre for sex i offentlige parker, på gravplasser, og i templer. Etter hvert ble også taverner, kroer og barer steder hvor menn traff hverandre for sex.

Den moderne formen til skeive menns sextreff-kultur heter cruising, som kort fortalt er når menn som har sex med menn (msm) jakter på sex med andre menn på offentlige arenaer. Offentlig betyr i dette sammenheng at sexen foregår utenfor hjemmet. Som pornofilm-kinoer, videoklubber, barer med egne rom for å ha sex i, sexklubber og homsesaunaer. I tillegg til offentlig parker.

Det åpenbare motargumentet mot å knulle rundt med fremmede mennesker er frykten for voldtekt, ran, annet ubehag og seksuelt overførbare infeksjoner. Den fremmede har en ambivalent posisjon for oss og var i førmoderne tid representert som fienden. Fremmede kan likevel være en kilde til trygghet, hevder Dean (2009).

Å FLYKTE FRA SEG SELV

Målet med å knulle rundt er på mange måter å flykte fra seg selv. For å forklare den særegne nytelsen som oppstår når vi bryter ned «jeg-et», henviser Dean til psykoanalysen. Det oppstår en trygghet og nytelse den dagen vi blir et «jeg», den dagen vi får en egen identitet. Sex skaper, i henhold til teorien, utrygghet, fordi det gjør grensen mellom kroppene, og vår integritet, utydelig. Samtidig kan denne angsten gi opphav til en egen distinkt form for nytelse:

«There is a different kind of pleasure involved in violating one´s self-image (what Leo Bersani calls "self-shattering"), a pleasure in tension with that of secure boundaries and self-recognition» (s. 22).

Nytelsen forbundet med å miste seg selv oppleves gjerne som mer intens enn den nytelsen som tryggheten gir oss.

Gjennom vilkårlig sex med fremmede, mener Dean, også at vi møter, ikke bare den fremmede, men vår egen og den andres «otherness» - det fremmede ved den andre:

«But, as we often rightly intuit, erotic intimacy also can serve as a means for encountering something wonderfully strange to the self – something that neither the self nor the other properly possesses but that emerge in the connection between them» (s. 181).

KNULLING SOM KAMP MOT MAKTA

Dean lever i et USA preget av en offentlig samtale rundt frykt. Frykten for den fremmede, frykten for utradisjonelle samliv – det fremmede er satt opp mot tradisjonelle familieverdier:

«This rhetoric of safety exploits our terror of the unfamiliar in the service of consolidating class hierarchies, maintaining racial segregation, and intensifying xenophobia» (s. 190).

Oppmuntringer om sikkerhet blir dermed reaksjonært mens risikotagning og tilfeldig seksuell kontakt med folk som er annerledes blir en del av en demokratisk kamp mot makta.

FORKJEMPERE FOR MANGFOLD?

At skeive menn knuller rundt fordi vi ser på oss selv som forkjempere for liberaldemokratiske verdier som mangfold er selvsagt ikke riktig. På seksualiserte arenaer for msm signaliserer kroppene våre - tatoveringer og piercinger, men også kroppens utseende - gruppetilhørighet. På de samme arenaene dyrkes også hypermaskuline kroppsidealer, og i hvilken grad man lever opp til disse bestemmer i stor grad hvor fornøyd man ender opp. I tillegg spiller etniske stereotypier inn i enkelte menns utvelgelse av partnere.

Dean drøfter like fult sextreff som et etisk prosjekt, og jeg mener det er viktig å understreke potensialet for dydsutøvelse i hvert mellommenneskelig møte.

BRUK- OG KAST MØTER?

På en sexklubb kan man(n) stille seg opp etter en vegg og bli knullet av x-antall menn uten å snu seg for å se hvem de er. Eller man kan stikke pikken gjennom et gloryhole og bli sugd av en for alltid ukjent person på andre siden. Aasmundsen (og Dean) kritiserer sextreff formidlet gjennom dating-apper, og hevder brukerne redusere hverandre til kropper og til handelsvarer. Sextreffene beskrives som «bruk og kast møter».

Gruppesex mellom menn på institusjonaliserte sexarenaer kan samtidig forklares som lek, som kjennetegnes som kreativt og intimt, er helsefremmende, bidrar til dannelsen av grupperelasjoner, og kan også være en egen form for kommunikasjon. Det uforutsette er en del av nytelsen. Erfaring, så vel som litteraturen, viser at sexarenaene for skeive menn også er sosiale arenaer. Menn tar pauser fra sex, går til baren og slår av en prat. Ut fra det utvikles vennskap. Samtalene med ukjente flyter gjerne lettere på fetisj- og sexklubber, som på Scandinavian Leather Men i Oslo. Kanskje fordi man ikke har hensikter å skjule. Dean hevder at en viktig funksjon til offentlig sextreff er å danne felleskap mellom skeive menn.

En rundbrenner påstår også at dating-apper bidrar til at cis-menn og transmenn kommersialiserer hverandre mindre enn vi gjør på tradisjonelle institusjoner for sextreff. Det en logg over hvem man har kommunisert med på appene. Dersom sexen gjennom en app er givende er sjansen større for at han opprettholder en lengre relasjon, enn etter offentlige «tøm og røm» møter.

DYDEN I Å REDUSERES TIL KROPPEN

Det er sannsynlig at dating-apper snevrer inn det som oppleves som gangbare skjønnhetsidealer, og jeg deler Aasmundsens ønske om at reklameplakater skal merkes om modellene er retusjerte.

Det betyr ikke at det å sees som person må være et mål i seg selv, eller at vi er ute av stand til å danne «ekte relasjoner». Med mindre man tilhører den lille prosentandelen som betegnes som «psykopater» er det lite sannsynlig at man slår av medmenneskeligheten om sex og kropp er målet for en relasjon.

Å være ærlig på at det er sex man vil ha, å kle seg naken foran andre, å gi uttrykk for hva man liker, og at man gir seg hen, ja, da gjør man seg også sårbar. I de fleste tilfeller blir man også respektert og ivaretatt. Det er altså snakk om omtanke, og jeg vil påstå, en form for kjærlighet. Tid er altså ikke et kriterium for hvorvidt en relasjon kan ansees som ekte eller ikke, og Dean skriver om cruising at det kan innebære intimitet med fremmede uten at intimiteten må være basert på kunnskap om den andre.

Dating-apper og institusjoner for sextreff kan også bidra til at vi overskrider grensene for sosiale kategorier. Menn av alle sosiale lag og av alle etnisiteter besøker homsesaunaen Hercules i Oslo. Gjennom dating-apper treffer jeg også asylsøkere for sex. Dersom kroppen, og ikke asylsøkernes sosiale kategori er motivet for at jeg treffer dem, ligger det en sosial dyd i å redusere andre til kropper og kjønnsorganer. Fordi kroppen som kriterium legger et grunnlag for at asylsøkerne likebehandles andre elskere som tilhører samme sosiale kategori som meg. Sextreffene innebærer å trosse det reaksjonære budskapet om at vi skal frykte hverandre, og møter mellom fremmede gir muligheten for møtet med det fremmede ved den andre.

DET ER MULIG Å FÅ ORGASME AV Å GAGGES

Aasmundsen og Ulrikke Falck (2017) kritiserer hvordan pornoen påvirker oss. Falck kritiserer blant annet «the money shot» (når mannlige pornoskuespillere i slutten av scenes spruter i ansiktet på den kvinnelige pornoskuespilleren), og er bekymret over «gagging»: Når menn «dytter penisen sin

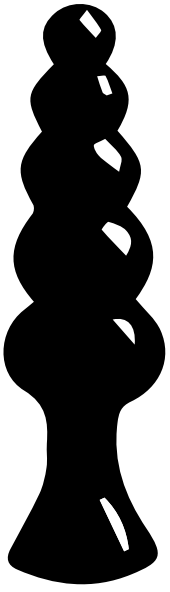

så langt ned i kvinnens hals at hun er på randen til å kveles og kaste opp». Falck mener slike praksiser ikke er normale og argumenter med at de ikke er «biologisk tilfredsstillende». Hun forklarer ikke nærmere hva det innebærer, men det er neppe i betydningen «å framavle barn». Jeg vil tro det handler om at det ikke er nerver i munnen som stimuleres på samme måte som når kjønnsorganer gnikkes mot hverandre. Dette er i så fall et ugyldig argument. Sex sitter ikke bare i kroppen, men også i hodet.

Derimot tviler jeg ikke på at porno påvirker oss, og støtter begge i at vi trenger korrektiv til porno som nyanserer hva seksualitet kan være for noe. At fantasier er hentet fra porno er derimot ikke argument for at det er galt å leve dem ut (så lenge det er samtykkende). Om en seksuell fantasi tenner meg er den også ekte for meg. Det er mulig å få orgasme av å gagges.

FRA AVSEKSUALISERT TIL HORESTIMGA

Aasmundsens kritiserer hvordan kapitalistiske interesser utnytter ungdom som tar nakenbilder av seg selv på Internett, og deres sårbarhet. Dette er viktig, men han klarer ikke å forestille seg at ungdommen kan være motivert av glede og fantasi.

Aseksualiseringen av seksualiteten er et kjennetegn på hvordan skeive menns seksualitet behandles etter Hiv-epidemien kom på 1980- tallet. Til fordel for å forstå seksualiteten i lys av seksuell helse og erotisk lek, avkles seksualiteten dens fantasi, intimitet og nytelse. Seksualiteten er redusert til å handle om sykdomsforebygging. Dette gjelder også ungdoms seksualitet, skal vi tro eksperter på temaet, og som kritiserer advarslene mot at ungdom skal ta nakenbilder av seg selv og dele disse:

«Det handler om å møte unge mennesker der de er, og mange opplever seksuell glede ved dette. Gledesaspektet opplever jeg ofte blir utelatt når eksperter uttaler seg. Hovedbudskapet er ofte forferdeliggjøring og en «pekefingermentalitet», forteller sexolog og psykiatrisk sykepleier ved Sex og Samfunn i Oslo, Anders Røyneberg (Gagnes 2017).

Gjennom historien har horestigmaet fått foreldre til å innskrenke sine døtres bevegelsesfrihet. Når døtre utvikler kvinnelige former oppfordres de til å skjule dem, sammen med smykker, sminke eller sexy klær, fordi disse signaliserer femininitet og tilgjengelighet. Det kan oppfordre menn til utukt. Ikke langt unna lurer derfor anklagen om at kvinner selv har skylden dersom de utsettes for seksuelle overgrep. Fordi de ikke sto nok imot, men inviterte til overgrepet (Pheterson 1996).

Mange ungdommer har opplevd skam etter at bildene de har tatt av seg selv er kommet på avveie. Hans Marius Tessem, som driver siden slettmeg.no mener derimot at velmenende råd mot at unge skal ta bilder av seg selv kan bidra til skammen de opplever dersom bildene blir borte. Uten at han med det oppfordrer unge til å ta bilder. Dette kan forstås i lys av horestigmaet: Det man sier med advarslene er at oppfører ungdom seg som horer så vil de også bli behandlet som horer.

SEKSUALFORAKT FORDEKT SOM REVOLUSJON

Aasmundsen frykter at dagens generasjon unge ikke klarer å få tilgang til «dypere mening». Til grunn for denne påstanden ligger en kritikk av 1960- og 70- tallets seksuelle revolusjon, som han mener ble tatt over av kapitalistiske interesser.

Den seksuelle frigjøring var en del av det radikale samfunnsopprøret på samme tid. På slutten av 1970- tallet gikk norske radikalfeminister i allianse med kristenkonservative krefter i kampen mot porno, noe som var vanskelig for enkelte på venstresiden å svelge, siden kirken hadde vært fienden under kampen for selvbestemt abort. Radikalfeministene Dworkin og MacKinnon påvirket med teorier om at seksuell undertrykkelse er den grunnleggende formen for kvinneundertrykkelse,

og at porno er et uttrykk for kvinneforakt.

Leo Bersani deler radikalfeministenes analyse av at makt kan reproduseres i porno, men kritiserer Dworkin og MacKinnon sitt antipornoprosjekt. Han mener radikalfeministene ikke ønsker eller klarer å se at sex og porno kan ha noe som helst å gjøre med fellesskap, kjærlighet og nytelse å gjøre. Pornofilmer kan også ha den funksjonen at de framstiller en minoritets erotiske fantasier.

Men Renland (2007) skriver at sterke puritanske tradisjoner har gjort at seksualmoral i Norge sees på som et offentlig anliggende og at venstresidens politiske prosjekter derfor er blitt preget av puritanisme. Samtidig har venstresiden manglet en kritisk analyse av moralske forestillinger rundt seksualitet. Med tanke på porno- og prostitusjonsdebatten mener Renland at radikalfeministene omskapte porno og prostitusjon fra å være en «synd», til å bli en likestillingstrussel. Med dette ble den puritanske seksualmoralen videreført.

DET TRENGS EN SEKSUELL-FILOSOFISK OFFENSIV!

Bak Aasmundsens antikapitalistiske kritikk ligger det et sett med seksualpolitiske verdivurderinger.

Veien mot å moralisere over andres valg i livet er kort dersom vi ikke anerkjenner at man forstår virkeligheten ut fra ulike kroppslige opplevelser av den. Det skrev Hansen og meg i en kronikk der vi kritiserte den svenske forfatteren Jonas Gardell for å sette premisset for hvordan vi skal forstå det å leve med Hiv i dag, gjennom bokserien «Tørk aldri tårer uten hansker» (2013). At nye generasjoner Hiv-positive, som Hansen og meg, ikke nødvendigvis forstår et liv med Hiv som en byrde, og hvordan vi forholder oss til, blant annet, sex, bestemmes av de samfunnsmessige forholdene vi lever under. Dagens hivmedisiner gjør at Hiv ikke er en dødsdom og at vi heller ikke kan smitte andre om vil følger opp medisineringen. Gardell og andre debattanter opplevde derimot den gryende Aids-krisen som en eksistensiell trussel, og vurderer gjerne handlingene til unge msm ut fra det perspektivet.

Aasmundsen står fritt til ikke å like en kultur som han opplever som fremmed. Det er derimot søkt å videre trekke slutningen at sextreffkulturen derfor må være usunn og en trussel mot monogamiet og sosialistiske verdier. Gjennom å avseksualisere menneskene han kritiserer, og ikke å behandle sextreffkulturer som kultur, er Aasmundsen med på å nekte de av oss det gjelder sine perspektiver å slippe til.

Venstresiden trenger kritiske analyser av moralske forestillinger rundt seksualitet. Vi som puler rundt trenger å komme oss på en filosofisk offensiv. Dersom vi virkelig ønsker en seksuell revolusjon holder det ikke å snakke makta etter munnen.

Kilder:

Bersani, Leo (2010). «Is the Rectum a Grave?» I Bersani, Leo: *Is the Rectum a Grave? And Other Essays*. Chicago: The University of Chicago Press

Dean, Tim (2009): *Unlimited Intimacy. Reflections On The Subculture Of Barebacking*. Chicago: The University of Chicago Press

Falck, Ulrikke (2017): Det er ikke rart vi søker til pornoen. I Aftenposten, meninger. Publisert 7.3.2017. Hentet 6.1.18 fra: https://www.aftenposten.no/meninger/sid/i/blQJv/Det-er-ikke-rart-vi-soker-til-pornoen--Ulrikke-Falch

Gangnes, Lovise Ingeborg (2017): – Ikke be unge om å slutte å ta nakenbilder. I TV2, Nyheter, innenriks. Hentet 6.1.18 fra http://www.tv2.no/a/9501577/

Lekanger, Andrés & Hansen, Leif-Ove (2013): Fra skyld og skam til livsbegjær. I Dagbladet, meninger. Hentet 10.1.18 fra https://www.dagbladet.no/kultur/fra-skyld-og-skam-til-livsbegjaeligr/60216936

Pheterson, Gail. (1996): *The Prostitution Prism*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Renland, A. (2007): «Fra medsøstre til ofre, horer og streikebrytere». I Jessen, L. (red.), *Det ideelle offer*. Andre tekster om prostitusjon. Oslo: Koloritt Forlag.

HivNorge tilbyr informasjon og rådgivning om hiv/aids, samt veiledning om rettigheter og plikter. Ta gjerne kontakt med oss. 21 31 45 80 - hivnorge.no

VI ER HER FOR DEG!

HivNorge

ILLUSTRASJONSFOTO: CRESTOCK

SLUK DE BLÅ BLINK

Av Peter Edelberg, historiker, forsker og medlem
av Seksualpolitisk Forum

Bølgerne går i disse år højt i debatten om sexarbejde i Norden. Synspunkterne veksler mellem socialpolitik, retspolitik, feminisme, liberalisme og alt derind imellem og på tværs. Norge og Danmark adskiller sig ved at Norge har indført sexkøbsforbud for at hindre efterspørgslen, mens Danmark har valgt ikke at kriminalisere hverken kunde eller sælger, så længe der ikke er tale om tvang, udnyttelse eller menneskehandel.

Men Danmark har faktisk erfaringer med et sexkøbsforbud, og sporene skræmmer. Et sexkøbsforbud kan nemlig også meget nemt ramme mennesker, der ikke lever et normativt seksualliv, men af den ene eller den anden grund er på kant med rammerne for 'korrekt sex'.

SEX OG SAMFUND

Internationalt raser debatten om sexarbejde, og forskellige lande indfører forbud eller går den anden vej og sikrer sexarbejdere rettigheder. I Irland startede en kampagne til fordel for et forbud med sloganet 'Sluk de røde lygter', hvorefter en lokal sexarbejderorganisation igangsatte en modkampagne med sloganet 'Sluk de blå blink'. Uforsonligheden i debatten er et gennemgående træk, og det er ikke mærkeligt, da det dybest set handler om rettigheder, pligter, handlemuligheder og statskontrol i moderne samfund. Spørgsmålet om et sexkøbsforbud er også et spørgsmål om, hvilket samfund vi gerne vil have.

Forbudstilhængernes hævder, at det er første gang nogen har udpeget kunderne frem for sexarbejderne som problemet. Det passer som sagt ikke. I 1961 indførte det danske folketing et forbud mod homoseksuelle sexkunder, hvis den anden part var under 21 år. Forholdene i 1960'erne kaster et interessant lys over dagens debat. De viser hvordan et sexkøbsforbud også kan bruges til at påtvinge folk en bestemt seksualnorm.

DEN GRIMME LOV

I 1950'erne rasede en debat om homoseksuelles 'forførelse af den mandlige ungdom'. Trækkerdrenge, hvilket som oftest var værnepligtige ude efter oplevelser og lommepenge, var dengang et velkendt syn på Rådhuspladsen og i indre København. De var ofte teenagere eller lidt ældre, og adskillige aviser skrev indignerede artikler om de homoseksuelle mænds skamløse jagt på nationens ungdom.

Politiinspektør Jens Jersild fra Sædelighedspolitiet skrev bøger om, hvordan homoseksuelle oplevelser gjorde de unge fyre asociale, arbejdssky, parasitiske og ikke mindst – homoseksuelle. De homoseksuelle mænd selv rasede over den forskelsbehandling, der lå i, at lavalderen for homosex var 18 år, mens den var 15 år for heterosex og skrev, at det var dem, der var ofre for de unge fyres tilnærmelser, tyverier og vold.

'Den forbandede barnepige-mentalitet, som opretholdes for vores penge, ønsker vi ad Helvede til', skrev Helmer Fogedgaard, redaktør for det homoseksuelle blad, Vennen. Resultatet af 50'ernes debat blev en lov, der gik målrettet mod den homoseksuelle prostitution ved at kriminalisere forhold for penge eller gaver til en af samme køn under 21 år. Loven blev kendt som 'den grimme lov'.

Loven førte til at gadebilledet blev et minefelt for homoseksuelle og alle de andre, der dengang færdedes på den homoseksuelle scene. Unge fyre havde dengang ikke mange penge mellem

hænderne, og som en fyr fortæller, så kunne han invitere sin pige ud om fredagen, hvis han var gået med en homoseksuel om torsdagen. Fyrene ser ikke ud til at have de store kvababbelser over forholdene, men sociale myndigheder og politi var som sagt bekymrede for deres fremtid som ærlige – heteroseksuelle – borgere.

OVERVÅGNINGSSAMFUND

Den 5. september 1961 stod to politifolk i civil på Rådhuspladsen, og havde kig på en 16-årig ung mand, der cirklede om det underjordiske toiletanlæg. Betjentene kunne se, at han fik henvendelser fra flere homoseksuelle. Kl. 11 om aftenen kan de se, at han taler med en mand, hvorefter de går til mandens hotel.

Politiet følger efter, og sidder i deres bil og venter uden for hotellet i 7-8 timer. Kl. kvart i syv næste morgen kommer den unge fyr ud og politiet passer ham op, og han indrømmer på stedet, hvad der var sket. Denne historie er typisk for forholdene i en overvåget by, hvor frivillige forhold er potentielt kriminelle. Politiet lod som regel forholdet udspille sig, hvorefter de skred ind. Ellers ville det være svært at bevise sagen.

De mænd, der havde forbudt sig mod 'den grimme lov' måtte kigge sig over skulderen en, to og tre gange. Politiet stod i baggårde og opgange, beværtere blev truet med lukning hvis de tillod 'trækkerdrenge-typer' på deres restaurationer, og når politiet fangede en trækkerdreng kunne han vælge mellem op til to års fængsel for prostitution, eller give navne og adresser på alle de mænd han havde været sammen med.

MANGE VALGTE DET SIDSTE

Politiet kunne dernæst troppe op på Hr. Hansens eller Hr. Nielsens bopæl og udspørge ham om forholdet til denne unge mænd, der stod sammen med politiet. I en sag må en desperat hustru til afhøring, og sidde og give detaljer om deres ægteskabelige sexliv for at klarlægge, om manden er homoseksuel, og dermed formentlig havde haft uærlige intentionen med den unge fyr, han havde ladet sove i hjemmet et par weekender før.

SOCIALPOLITIK FREM FOR KRIMINALPOLITIK

Loven blev afskaffet i 1965 under den socialdemokratiske justitsminister K. Axel Nielsen efter massiv kritik fra kulturradikale, psykiatere, journalister, politikere og homoseksuelle aktivister. Særlig det radikale folketingsmedlem Else-Merete Ross gjorde sig bemærket som en stærk stemme mod loven. Socialpolitik skal erstatte kriminalpolitik, sagde man fra da af.

Politiet skulle ikke sendes ud for at løse de sociale problemer, der måtte være i forbindelse med mandlig (eller kvindelig) prostitution.

SEXKØBSLOVEN IDAG

De seneste tyve år er sagen kommet på den politiske dagsorden igen, særligt som en feministisk mærkesag, og et spørgsmål om mænds problematiske seksualitet. Det har ført til den paradoksale situation af mange på venstrefløjen og midten af politik vil skrue de blå blink på igen, og løse socialpolitik med retspolitiske midler. De borgerligt-liberale, der traditionelt har kæmpet for strammere kriminalpolitik og gjort nar af venstrefløjens 'blødsødenhed', har derimod i Danmark været bolværk mod et sexkøbs-forbud.

Det er trist at se venstrefløjen i Norden sende politiet ud for at løse sociale problemer. Fortælle kvinder hvordan de må gebærde sig med deres krop. Når et forbud mod homoseksuelle prostitutionskunder til parter under 21 år blev kaldt 'en grim lov', ved jeg slet ikke, hvad vi skal kalde et generalforbud – man fattes ord.

Der er uenigheder om hvordan forbuddet fungerer i Sverige og Norge. Er det lykkedes at mindske sexsalg, og ændre folks holdninger? Eller er sexarbejderne gået under jorden og lever nu et mere farligt liv i skyggerne? Forskellige undersøgelser peger i forskellige retninger.

HVAD ER BIVIRKNINGERNE?

Den undersøgelse jeg selv har lavet af konkrete politisager mod sexkunder i 1960'erne viste at der i materialet fandtes fortællinger om panoptisk overvågning af folks sexliv, massivt pres på de unge mænd, men skulle forestille at ville hjælpe, og tvivlsommme sager hvor almindelige aftaler pludselig blev defineret som prostitution. Gad vide hvad der gemmer sig af sager fra de senere år i Norge og Sverige? Hvad er bivirkningerne af et sexkøbsforbud? Hvilke grupper rammes uforholdsmæssigt hårdt?

SLUK DE BLÅ BLINK

Historien kan ikke fortælle os, hvad vi skal gøre i dag. Talrige undersøgelser af prostitueredes forhold, psyke, valgmuligheder og barndomsoplevelser kan heller ikke give os svaret, men kan højst korrigere vore holdninger. Historien kan hjælpe os med at visualisere forskellige samfund, og få os til at reflektere over forskellige muligheder. I sidste ende må vi tage stilling selv. Jeg har taget stilling. Sluk de blå blink.

JUCHITÁN

Transexarbeidere i Mexico

Under den tynne, offisielt katolske fernissen er det ein kjerneverdi at folk er tilfredsstilte seksuelt, og da legg ein seg ikkje så veldig mykje opp i korleis dei får det til.

Av Stephen John Walton, professor ved institutt for kultur, religion og samfunnsfag, Høgskolen i Sørøst-Norge, Campus Bø

Juchitán er ein by heilt sør i Mexico. Den ligg på ei støvete slette med låge fjell på tre sider og laguner og Stillehavet på den fjerde, i ein region som heiter Istmo de Tehuantepec. Ein «istmo» er eit eid, og det er her Mexico er på sitt smalaste. Det er berre om lag 250 km frå Atlanterhavet til Stillehavet her.

Regionen har ein rik og særprega kultur, og folket der har halde mange tradisjonar i hevd som har gått tapt i andre delar av landet. Det er framleis mange som snakkar urfolksspråk, folk går i tradisjonsklede i gatene, kvinnene pyntar seg med store, flotte gullsmykke. Dette samfunnet har også eit anna kjønns- og genussystem, og ein annan seksualkultur enn det som er vanleg i Mexico, og det er derfor eg har arbeidt der dei siste åra.

"GENUS ER SOSIALT KJØNN, OG HANDLAR OM KVA FORVENTINGAR OG KVA ROLLER SOM PERSONAR AV ULIKT KJØNN KAN OG SKAL HA".

Før europearane kom til Amerika, hadde så godt som heile kontinentet system med fleire enn to genus. Genus er sosialt kjønn, og handlar om kva forventingar og kva roller som personar av ulikt kjønn kan og skal ha. I vårt samfunn har vi fram til nyleg grovt sagt hatt to kjønn og to genus. Vi har delt samfunnet inn i menn og kvinner, og menn skulle vere maskuline mens kvinner skulle vere feminine. Slik sett var det ei norm i vårt samfunn at genus og kjønn skulle falle saman. Feminine menn og maskuline kvinner vart stempla som avvikarar, og dei vart plasserte på utkanten av systemet, men systemet vart ikkje utfordra av den grunn. I dei amerikanske urfolkssamfunna hadde dei derimot normalt mellom tre og fem genus. Det vanlegaste var tregenussystem der det fanst ei gruppe menn som dyrka ei rekkje stereotypiske feminine trekk. I førmoderne samfunn var det så godt som uråd å modifisere kroppen, slik at desse mennene ikkje vart til kvinner korkje i anatomisk forstand, eller sosialt. Dei spelte den same sosiale rolla som kvinner på ei rekkje felt, men utan at dei vart til kvinner. Dei utgjorde ein eigen genuskategori med mange kvinnelege funksjonar samtidig som dei fekk behalde visse maskuline privilegium. Det var spesielt to som gjekk igjen. Dei var for det første generelt fritekne frå kravet om å tvihalde på jomfrudomen. Det vil seie at dei hadde den same seksuelle fridomen som menn hadde, og vel så det. Det andre privilegiet hadde å gjere med at samfunnet såg på dei som kjønna som menn, sjølv om dei høyrde til ein annan genuskategori. Det å vere mann har i dei fleste samfunna i seg sjølv vore eit privilegium. Dermed var det vanleg å oppfatte dei som flinkare og betre i utøvinga av kvinnerolla enn kvinnene sjølve var. Dette galdt over heile spekteret av roller.

Kvinnerolla til transgenusmennene hadde til vanleg tre komponentar. Dei gjorde kvinnearbeid, og da vart transgenusmennene oftast oppfatta

som betre utøvarar av kvinneyrka enn kvinnene var. I Juchitán driv dei blant anna med brodering, og det blir ofte sagt at det er dei som broderer dei finaste bunadene. Dei har for det andre ein feminin sjølvpresentasjon, og da overgår dei ofte kvinnene i glamor og eleganse. Den tredje delen av rolla gjeld sex. Transgenusmennene har heteroseksuelle menn som seksualpartnarar, og ofte er desse mennene gifte med kvinner, eller dei er ungdomar. Éi av oppgåvene til transgenusmennene er å innleie den seksuelle karrieren til unge menn, og lære dei opp. Det er mange heteromenn som seier at den beste sexen er den ein har med transgenusmennene, som i Istmo de Tehuantepec altså heiter muxes.

"DET ER MANGE HETEROMENN SOM SEIER AT DEN BESTE SEXEN ER DEN EIN HAR MED TRANSGENUSMENNENE, SOM I ISTMO DE TEHUANTEPEC ALTSÅ HEITER MUXES".

Dermed skulle ein kanskje tru at alt låg til rette for at muxes skulle kunne stille med kompetitive fordelar når det gjeld sexarbeid. Det er heller ikkje heilt feil, men verkelegheita er litt meir komplisert enn så.

For å seie det grovt og skjematisk er det vanlege i Mexico og andre latinamerikanske land at transvestittar eller transseksuelle utgjer ein stor del av sexarbeidarane, og at dei ofte slit med utrygge arbeidsvilkår, låg sosial status, rusproblem, og vald. Travestis har ofte få mogelegheiter på arbeidsmarknaden, og opplever generell diskriminering og utstøyting.

Her skil Istmo-området seg ut på den måten at transgenusmennene har ein klart definert og svært nyttig funksjon i samfunnet. Fordi dei er så nyttige, blir dei oftast aksepterte, og dei blir stort sett ikkje marginaliserte eller utstøytte. Dette vil ikkje seie at ein god del muxes ikkje opplever problem med mannlege familiemedlemer - far, brør – i oppveksten, men i det store og heile er dei så nyttige for familien og for samfunnet at dei blir verande innanfor fellesskapen, og kan jamvel ha høg sosial status. Dei er nyttige for familiane fordi dei ofte har relativt godt betalt arbeid utanfor heimen, samtidig som dei blir buande hos foreldrane, og har omsorgsoppgåver overfor dei og andre familiemedlemer. Dei er nyttige for fellesskapen fordi dei har ei viktig rolle i å organisere og gjennomføre festar for heile samfunnet, og til liks med kvinnene er med på å føre tradisjonar og dermed den felles etniske identiteten vidare. Heile samfunnet er med på festane deira, og tek dermed del i deira kultur på deira premissar.

Det at det finst muxes som både er sjølvbevisste, har høg status, og ikkje minst pengar, gjer at dei i motsetning til travestis andre plassar i eit visst omfang kjøper seksuelle tenester av streite, yngre menn som dei betaler for å penetrere dei. Når transgenusmennene derimot sel sex, blir dei også penetrerte, anten analt eller i munnen, iallfall i teorien. Alle veit at streite menn, som berre er streite så lenge dei ikkje lèt seg penetrere, innimellom liker å skifte rolle, men dette er eit absolutt tabutema. Kundane til sexarbeidarar som er muxes vil i det lengste framstå som menn. Så lenge det ikkje blir sådd nokon tvil om det, aksepterer samfunnet at menn har sex med muxes. Dette er både svært vanleg,

og blir av mange oppfatta som ei rimeleg avlasting for kvinnene. Fordelen med at mennene har sex med muxes heller enn kvinner er for det første at dei aldri blir gravide, og for det andre at ein ikkje forventar at slike forhold blir så veldig sterkt affektivt ladde. Ein trur ikkje at mennene så lett kjem til å forelske seg i ein muxe som dei kan finne på å gjere med ei kvinne.

Eg har ikkje primært arbeidt med sexarbeidarar i Juchitán, men dei er ein såpass akseptert og inkludert del av kulturen at ein kjem borti dei frå tid til anna. Det er særleg to personar som eg har møtt som eksemplifiserer den statusen dei har, og også korleis den er i ferd med å endre seg.

Den eine kan vi kalle Violeta. Ho trefte eg på ein fest. Festane varer tre eller fire dagar, og byrjar med eit opptog gjennom gatene. Violeta er i byrjinga av tjueåra, glamorøs, med ein svært veldreidd figur og store pupper. Ho er blid og sjarmerande, veldig oppegåande og pratsam. For ho hadde eg i utgangspunktet vore ein draumekunde, kvit europear i min beste alder, og vel så det. Vi gjekk i lag gjennom gatene i sentrum med resten av opptoget, og ho fortalte generøst om livet sitt.

"HO KOM FRÅ JUCHITÁN DER FOLK SER POSITIVT PÅ ALLE SLAGS SEX, SLIK AT HO STOD FRIARE TIL Å NYTE".

Ho er verkeleg flott, på ein måte som ikkje er vanleg i Juchitán. Ho jobbar i Mexico by, ved det såkalla Monumentet, eller sjølvstendeengelen, der det samlast mange om nettene for å selje og kjøpe sex. Ho hadde sin faste plass, også ein del faste kundar. Ho likte sexen, og kunne velje partnarane sine sjølv, sa ho: Det er ei formulering eg har høyrt fleire gonger, men kanskje det også var sant. Men dei andre jentene kunne vere eit problem, sa ho. Dei kom frå delar av landet der dei måtte skjemmast over arbeidet sitt, og dermed rusa dei seg. Dei vart fort aggressive. Men ho var heldig, tykte ho. Ho kom frå Juchitán der folk ser positivt på alle slags sex, slik at ho stod friare til å nyte. Dessutan tente ho godt, og det fanst ikkje noko anna slags arbeid som hadde finansiert dei flotte silikonimplantata. Det er stadig fleire unge gutar frå Juchitán som fer til hovudstaden for å tene pengar til kroppsmodifisering. Litt eldre muxes hjelper til med råd, og trøyst når livet blir for vanskeleg. Violeta vinka til høgre og venstre, smelte i veg med slengjekyss til menn og ungar, naboar og bestemødrer der vi gjekk. Dei visste korleis ho tente pengane sine, sa ho, men det var ikkje noko problem. Og ho tok imot beundrande blikk frå unge muxes som lengta etter brysta og hoftene hennar sjølve.

Clara trefte eg på stranda. Stranda er oppkalla etter byens skytshelgen, og er ikkje det vi forbind med ei strand. Ho ligg ved den inste av dei to lagunene som skil Juchitán frå havet, vatnet er grumsete, og det er varmt, vanlegvis ein plass langt oppe på trettitalet. Du fer ikkje til stranda for å liggje i sola, men for å sitje i skuggen, og ete fiskemat. Eg hadde vore på ein badetur på ei øy ute i laguna med kompisen min Símon som jobba på ein bar. - Å sjå der, sa ha, da båten vår dreiv i land, der er veninnene mine. Det sat ein liten gjeng med fire-fem muxes i fine kvinnebunader – det var trass alt søndag – og langa innpå

reker og steikt huachinango. Eg kjende ikkje nokon av dei frå før, men hadde nok sett dei på byen. Dei presenterte seg og kvarandre mens fingrane leikte lett over fiskeskrottane. Ho der har ein frisørsalong, ho er lærar. Ho der borte er sexoservidora, sa dei, sexarbeidar. Det var ikkje spøk. Det var eit yrke som alle andre. Clara sel sex i vegkrysset utanfor byen, faktisk rett ved det hotellet eg oftast bur på. Ho er i femtiåra, ei ferm dame frå generasjonen før dei begynte med hormon og silikon. Spesialiteten hennar er å suge av lastebilsjåførar på den panamerikanske hovudvegen som passerer forbi byen. Men ho gav meg telefonnummeret sitt i tilfelle, og ein god klem da vi sjangla bort, småfulle av øl og sol, og stinne av den fisken dei hadde delt med oss.

"HEILE SYSTEMET VAR BASERT PÅ AT MUXES VAR ANATOMISKE MENN, NO OPPLEVER UNGDOMAR EIT STØRRE PRESS FOR Å BLI TIL ANATOMISKE KVINNER, SJØLV OM DEI FLESTE NØYER SEG MED BRYST, OG IKKJE SKIFTAR UT PENISEN OG TESTIKLANE MED EIN VAGINA".

Det er ikkje plass til mykje refleksjon her, men eg har iallfall eit par tankar. For det første innbiller eg meg ikkje at det er noko draumeliv å selje sex på gata i Mexico by. Samtidig har Violeta valt livet sitt ut frå sine føresetnader og ut frå dei mogelegheitene som samfunnet gir ho. Ein kunne ønskje seg at ho levde ein plass der ho kunne ha fått brysta sine gratis frå den offentlege helsetenesta, men det gjer ho ikkje. Dette at fleire unge muxes vil la seg operere, er eit relativt nytt fenomen. Det er resultatet av at ein globalisert glamorestetikk med nordamerikanske førebilde har gjort seg gjeldande sidan syttiåra. I tillegg finst det no behandlingstilbod, noko det ikkje gjorde før. Dette er éin av fleire faktorar som er i ferd med å endre genussystemet i Istmo-regionen. Heile systemet var basert på at muxes var anatomiske menn, no opplever ungdomar eit større press for å bli til anatomiske kvinner, sjølv om dei fleste nøyer seg med bryst, og ikkje skiftar ut penisen og testiklane med ein vagina. Fordelen med samfunnet i istmoen var at det fanst ei rolle og ein identitet for gutar som ville bli til sosiale kvinner utan at dei måtte gjere inngrep i kroppen, eller oppleve at dei levde i feil type kropp. Dei kunne vere damer utan å måtte bli til kvinner. Den andre tanken er at dette er eit sexpositivt samfunn, og har alltid vore det. Under det tynne, offisielt katolske fernissen er det ein kjerneverdi at folk er tilfredsstilte seksuelt, og da legg ein seg ikkje så veldig mykje opp i korleis dei får det til. Sexarbeidarar som Violeta og Clara blir ikkje plasserte i ei sosial utgruppe, og skilde ut frå alle oss andre. Så framt ein elles framstår som eit godt menneske, blir ein verande innanfor, ein blir ikkje isolert sosialt. Å vere eit godt menneske vil seie at ein tek seg av familien sin, stiller opp for kompisar, er spandabel når ein kan vere det, tek på seg forpliktingar som t.d. å organisere og betale for ein større fest, hjelper dei som treng hjelp, at ein er stolt over kven ein er, og av den veldig spesielle byen ein kjem frå.

Det kan hende at du meiner at namnet Juchitán læt kjent. I så fall har du fått med deg at byen vart råka aller hardast av det forferdelege jordskjelvet den 7. september 2017, det verste i Mexico på 100 år, heile 8,2 på Richters skala. Etterpå låg 40 prosent av byggjemassa i ruinar. Eg fekk meldingar mest kvar natt frå vener som har mista alt, huset sitt, levebrødet sitt, og er fortvila. Byen må jo reise seg igjen. Så spørst det om han gjer det med sin spesielle kultur intakt, eller om den til liks med byen ble smadra til pulver.

Pro Sentret

ET SOSIAL- OG HELSEFAGLIG HJELPETILTAK
FOR KVINNER OG MENN MED PROSTITUSJONSERFARING
UANSETT NASJONALITET OG OPPHOLDSSTATUS

Vi tilbyr hjelp, råd og veiledning, samt individuell oppfølging over tid, både til deg som vil ha alternativer til prostitusjon og deg som fortsetter å selge sex. Vi har både en lavterskel varmestue og et helsetilbud med lege og sykepleier.

Du behøver ikke å bestille time og du kan være anonym hos oss. Pro Sentrets ansatte har taushetsplikt og alle tjenestene er gratis.
På Pro Sentret kan du være åpen om dine erfaringer fra prostitusjonen. Vi har arbeidet i mer enn 30 år med prostitusjonsspørsmål. I møte med oss er det du som setter dagsorden og bestemmer hva du ønsker at vi skal bidra med.

PRO SENTRET ER ET KOMPETANSESENTER

Vi er et landsdekkende kompetansesenter som samler og sprer kunnskap om prostitusjon. Pro Sentret har undervisning og informasjonsarbeid til alle som er interessert og vi har et stort nasjonalt og internasjonalt nettverk.

KONTAKT

Pro Sentret har åpent
mandag, onsdag og fredag mellom kl.12.00– 15.00
tirsdag og torsdag har vi åpent fra kl 12.00– 20.00

Uten timeavtale kan du komme alle dager fra kl 12. Sykepleier er til stede alle dager unntatt fredager.
Lege er til stede tirsdag og torsdag fra kl. 13.30 – 20.00

www.prosentret.no

Storgata 11, 0155 Oslo
Tlf. 23 10 02 00 Telefaks 22 41 05 44
e-post: prosentret@vel.oslo.kommune.no

PROSTITUSJON ER EN HANDLING, IKKE EN EGENSKAP

Å FREMME ANDRES PROSTITUSJON

[STRAFFELOVEN § 315]

Straffverdigheten i å tjene penger på andres sexsalg bygger i stor grad på moralske forestillinger om prostitusjon, og det kan tenkes situasjoner hvor noen tjener penger på andres sexsalg uten at dette i seg selg er skadelig for sexselgeren.

Av Vilde Hallgren Bodal,
jurist og forfatter av boken
Å fremme andres prostitusjon.
Straffeloven § 315, Fagbokforlaget, 2017.

[HALLIKPARAGRAFENS HISTORIE OG INNHOLD]

Straffeloven § 315, den såkalte hallikparagrafen, forbyr å fremme andres prostitusjon og å leie ut lokaler når man forstår at lokalene skal brukes til prostitusjon. Å fremme andres prostitusjon tolkes som å bidra til andres prostitusjon, og bestemmelsen er dermed svært vidtrekkende. For eksempel forbyr den å kjøre noen som selger sex til jobb, og den forbyr sexselgere å leie ut rom til andre sexselgere. Utfordringene dette skaper er temaet for denne artikkelen, som bygger på boken Å fremme andres prostitusjon. Straffeloven § 315.

Ulike former for tilrettelegging for andres prostitusjon har lenge vært ulovlig i Norge. Norske Lov 1687 forbød for eksempel å "forføre nogen Mands Hustrue, eller Døttre, til Løsagtighed". Kristne normer lå i stor grad til grunn for strafferetten den første tiden etter reformasjonen, og formålet med prostitusjonslovgivningen synes først og fremst å ha vært å beskytte samfunnet mot utenomekteskapelige forhold og moralsk fordervelse. Strafferetten ble etter hvert mer sekularisert og pragmatisk, og i et forsøk på å bekjempe 1800-tallets kjønnssykdomsepidemier ble offentlige bordeller i en periode tolerert i Christiania. Denne linjen ble imidlertid forlatt, og på begynnelsen av 1900-tallet ble hallikforbudet utvidet. Formålet med halliklovgivningen på denne tiden var blant annet å sikre at politiet kunne "holde de offentlige Fruentimmers Frækhed itømme". Utover på 1900-tallet begynte man imidlertid å se på sexselgere som ofre, og i nyere tid særlig som ofre for menneskehandel. I 2003 innførte man derfor en ny bestemmelse om menneskehandel i straffeloven, som blant annet forbød å utnytte og forlede andre til prostitusjon ved hjelp av virkemidler som vold og trusler. Lovgiver ville unngå overlapp mellom hallikparagrafen og menneskehandelbestemmelsen, og vilkårene "utnytter" og "forleder", som til da hadde vært hovedvilkår i hallikparagrafen, ble derfor fjernet. Tilbake sto man med det som utgjør dagens hallikparagraf, som sier at den som "fremmer andres prostitusjon" straffes med bot eller fengsel i inntil seks år.

[HALLIKPARAGRAFEN OG SAMFUNNSMORALEN]

Da menneskehandelbestemmelsen ble innført og hallikparagrafen endret i 2003, uttalte ikke lovgiver noe om hva som var formålet med hallikforbudet slik det lød etter lovendringen. Tidligere hadde et viktig formål vært å forhindre økonomisk utnyttelse av personer som selger sex. Når utnyttelse ikke lenger var et vilkår, ble dette formålet langt mindre tydelig. Et annet formål som tradisjonelt har begrunnet hallikforbudet, og som fortsatt fremstår som en sentral begrunnelse, er å verne samfunnsmoralen. Dette formålet understrekes av at hallikparagrafen ikke gir anvisning på noen fornærmet: Den "andres prostitusjon" er objektet, ikke subjektet, for den kriminelle handlingen, og det er dermed samfunnet, ikke sexselgeren, som forutsettes å være skadelidende ved hallikhandlinger. I forarbeidene til dagens straffelov påpeker imidlertid lovgiver at samfunnsmoral er et rettsgode som straffelovgivningen i mindre grad enn tidligere er ment å verne om. Så hva er det egentlig hallikparagrafen skal beskytte?

Ordet "samfunnsmoral" er i seg selv temmelig intetsigende, og lovgiver har ikke uttalt noe om hva som menes med samfunnsmoral i relasjon til hallikparagrafen. Sporadiske uttalelser om samfunnsmoral og seksualmoral i seksuallovbruddkapitlets forarbeider viser imidlertid at moraloppfatninger på seksualitetens område i stor grad handler om følelsesmessige reaksjoner på menneskelig atferd: hva som oppfattes som støtende, uanstendig og ubehagelig på den ene siden, og hva som oppfattes som anstendig og akseptabelt på den andre siden. Prostitusjonslovgivningens utforming og (om enn vage) begrunnelse gir uttrykk for at prostitusjon er sterkt uønsket fra lovgivers side. Høyesterett, som senest i 2016 uten nærmere forklaring beskrev prostitusjon som en "samfunnsskadelig" virksomhet, synes å være enig i lovgivers standpunkt. Forbindelser til prostitusjon er altså i lovgivers og domstolenes øyne moralsk galt. Ingen av dem ser imidlertid ut til å ha foretatt noen prinsipiell vurdering av hva som ligger til grunn for dette standpunktet. At samfunnsmoralen likevel synes å utgjøre noe av hovedbegrunnelsen for hallikparagrafens utforming er derfor ikke uproblematisk.

I mangel på avklaring hos lovgiver og i rettspraksis av hvilke moralske forestillinger som ligger til grunn for at forbindelser til prostitusjon anses som galt, må svaret søkes i vår kulturelle seksualitetsoppfatning. Kristne idealer om ekteskap og monogami i møte med liberale idealer om seksuell frihet, preger samfunnets moraloppfatning. Verdier som retten til personlig frihet, selvbestemmelse og beskyttelse mot overgrep setter moralske grenser for seksualiteten. Det gjør også andre sosiale forestillinger, strukturer og forventninger om stort og smått, som oppfatningen om at utroskap er galt, og som forestillinger om hvor mange en kvinne kan ligge med uten å oppfattes som løs på tråden. Selv i et sekularisert og seksuelt frigjort samfunn finnes det moralske forestillinger om rett og galt, anstendig og uanstendig. Ettersom samfunnet ellers aksepterer seksuelle relasjoner utenfor faste forhold, synes forestillingen om at prostitusjon er problematisk også utenfor utnyttelsestilfellene å knytte seg til at sexselgeren som utgangspunkt ikke får noen seksuell eller følelsesmessig tilfredsstillelse ut av det seksuelle møtet – det mangler en form for emosjonell likeverd mellom aktørene. Særlig synlig blir dette i klassiske halliktilfeller, hvor en tredjepart tjener penger på andres sexsalg.

I tillegg til moralske forestillinger om et slags romantisk eller følelsesmessig likeverd, ligger det et likestillingsperspektiv bak det moralske standpunktet om at prostitusjon og hallikvirksomhet er uønsket. Dersom sex reduseres til noe man kan kjøpe, og det i det store og hele er menn som er kjøperne og kvinner som er selgerne, anser mange at dette bidrar til å opprettholde tidligere tiders patriarkalske samfunnsstruktur og innebærer en objektivisering av kvinner. "Horestigmaet", som spiller på ideer om kvinners renhet og brukes til å sette dem på plass, kan ramme alle kvinner, ikke bare kvinner i sexbransjen.

Som parolemøtene før 8. mars stadig viser, foreligger det imidlertid ikke alltid enighet om en felles moral på de livsområdene straffelovgivningen regulerer. Alle er ikke enige i at

prostitusjon i seg selv er moralsk galt og at sex utelukkende hører hjemme i følelsesmessig likestilte relasjoner. Noen mener for eksempel i likestillingens navn at det er opp til individene selv å organisere sitt seksualliv slik de ønsker, herunder å selge sex, også med andres bistand. Kriminaliseringen av prostitusjon ses av enkelte som enda en måte å undertrykke kvinner på og fortelle dem hvordan de skal oppføre seg.

Det kan være gode grunner til å oppstille forbud mot ulike bidrag til andres prostitusjon, blant annet hensynet til å unngå utnyttelse av en sårbar gruppe. Det er imidlertid problematisk at lovgiver, ved bare å henvise til samfunnsmoralen og ikke begrunne forbudet nærmere, tilsynelatende ikke har foretatt tilstrekkelig grundige overveielser av lovbestemmelsens utforming, og dermed heller ikke av dens konsekvenser. Mangelfulle overveielser er egnet til å skape grobunn for antakelser om at prostitusjonslovgivningen egentlig handler om noe annet enn det som er formålet ifølge forarbeidene, nemlig renovasjon. Prostitusjonslovgivningen har vært kritisert som "loven mot synlige horer". Når lovgiver henviser til hensyn som vanskelig lar seg definere som begrunnelse for innføring og opprettholdelse av straffelovgivning, risikerer man at den egentlige begrunnelsen kamufleres, og at politisk populære straffebestemmelser innføres i stedet for bestemmelser basert på vurderinger av hva som faktisk fungerer, og av hva som lar seg forsvare ut fra sammenhengen ellers i lovverket.

[HALLIKPARAGRAFEN OG STRAFFERETTENS PRINSIPPER OG HENSYN]

Et ikke uvanlig standpunkt i prostitusjonsdebatten er at "all prostitusjon er vold". I strafferettslig forstand faller prostitusjon klart utenfor voldsbegrepet, som omfatter bruk av fysisk makt ved for eksempel å slå eller sparke, for å skade andre. Videre regnes ingen som fornærmet etter hallikparagrafen eller sexkjøpsforbudet, noe som tilsier at heller ikke lovgiver ser på prostitusjon i seg selv som en voldelig handling som krenker private interesser. I det videre legges det derfor til grunn at strafferettslig regulering av prostitusjon, utenom utnyttelsestilfellene, er strafferettslig regulering av seksuell aktivitet mellom samtykkende, voksne mennesker. Dette skiller hallikforbudet fra de øvrige bestemmelsene med lignende strafferammer i seksuallovbruddkapitlet, som dreier seg om seksuelle relasjoner preget av ufrivillighet, misbruk og overgrep. Spørsmålet er om det moralske anstøtet som prostitusjon gir, i en straffelovgivning der selvbestemmelsesretten ellers har stort gjennomslag, er et forsvarlig grunnlag for å totalforby det å bidra til at andre tjener penger på å selge sex.

Det uklare formålet "samfunnsmoralen" åpner, sammen med det vide vilkåret "fremmer" i hallikparagrafen, for gråsoner og vanskelige grensedragninger. Resultatet av disse

grensedragningene kan være vanskelig å begrunne fra et prinsipielt ståsted. Hva skiller for eksempel såkalt sugardating, der den ene gir dyre gaver mot at den andre blir med på soverommet etter daten, moralsk fra sexkjøp mot kontantbetaling? En domstol vil neppe anse sugardating for å falle inn under sexkjøpsforbudet. Men hvilke hensyn taler for å skille strafferettslig mellom disse tilfellene, når samfunnsmoralen synes å være et av hovedhensynene bak den eksisterende prostitusjonslovgivningen? Er det ikke nettopp byttet av seksuell aktivitet mot vederlag som er i strid med samfunnsmoralen? Dersom de moralske forestillingene om at sex kun hører hjemme i følelsesmessig likestilte relasjoner er et hovedhensyn bak hallikparagrafen, er det vanskelig å se hvorfor for eksempel et sugardating-nettsted ikke skal rammes av bestemmelsen på samme måte som annonser på nettsider som i klartekst promoterer prostitusjon. Hallikparagrafen skiller mellom to handlinger som prinsipielt er svært like, og fremstår dermed som inkonsekvent.

"Skadefølgeprinsippet" sto sentralt i utformingen av dagens straffelov. Prinsippet går ut på at straff bare bør brukes som reaksjon på handlinger som kan medføre at noen påføres skade. Dersom vi legger til grunn at det finnes prostitusjon og bidrag til prostitusjon som innebærer vold og overgrep på den ene siden, og at det finnes prostitusjon og bidrag til prostitusjon som utføres og mottas basert på frie og gjennomtenkte valg på den andre siden, kan det stilles spørsmål ved hvilke skadefølger det er snakk om i de frivillige tilfellene. Dersom det ikke kan påvises skadefølger av konkrete handlinger som defineres som å "fremme" andres prostitusjon, bør ikke disse handlingene, i lys av skadefølgeprinsippet, være ulovlige i det hele tatt.

Hallikparagrafens vide omfang er problematisk. Den mest dramatiske konsekvensen av bestemmelsen slik den lyder i dag er at den utelukker personer som selger sex fra å drive sammen, slik at de kan beskytte hverandre mot vold og overgrep. Hallikparagrafen er også til hinder for eksempel for at noen holder seg i nærheten av der sexsalget foregår for å sørge for at farlige situasjoner ikke oppstår. Den er til hinder for å drive sexsalg fra leide leiligheter og leide rom. Den åpner for at politiet kan true enhver huseier med halliksak hvis leietakere selger sex dersom sexselgerne ikke kastes ut. Den forbyr kjæresten til en som selger sex å kjøre ham til jobb. Den bidrar til diskriminering av kvinner fra land som forbindes med prostitusjon på leie- og hotellmarkedet.

Hallikparagrafen har et uklart formål som avspeiler subjektive, moralske forestillinger. Resultatet er en upresis regel som rammer mange handlinger som ikke bærer preg av utnyttelse. Bestemmelsen fremstår som lite gjennomtenkt, og den praktiseres på en måte som synes å være til skade for dem den angivelig er satt til å beskytte, særlig i form av utkastelser. Hallikparagrafens rekkevidde bør derfor innskrenkes.

[FORSLAG TIL ENDRINGER]

Uavhengig av hva man måtte mene om de moralske normene som ligger til grunn for hallikparagrafen, taler gode grunner for at utnyttelse av personer som selger sex bør være straffbart. Det dreier seg om en sårbar og stigmatisert gruppe, som i enerom kommer svært tett innpå fremmede mennesker som kan opptre på skadelige måter. Bakmenn som tjener penger på slike situasjoner, kan lett tenkes å utnytte sexselgere.

Menneskehandel er i straffeloven definert som ved vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig atferd å tvinge, utnytte eller forlede en person til blant annet prostitusjon. Det skal mye til for å oppfylle disse vilkårene. Bakmannen som ved bruk av emosjonelle trusler og list driver unge, sårbare mennesker til å selge sex og som tar seg urimelig godt betalt for vakthold og transport, vil for eksempel neppe rammes av menneskehandelbestemmelsen. Skadepotensialet tilsier imidlertid at slike handlinger bør være straffbare. Å oppheve hallikforbudet fullstendig er derfor ikke en ideell løsning.

Man vil kunne komme et langt stykke på vei med å innskrenke hallikparagrafens rekkevidde ved å innføre et krav om vinnings hensikt. Et slikt vilkår markerer at det straffverdige ved hallikvirksomhet er å tjene penger på at andre utsetter seg for risiko. På den annen side løser ikke dette hallikparagrafens problematiske forhold til skadefølgeprinsippet: Det som berettiger til straff i å tjene penger på andres sexsalg, bygger i stor grad på moralske forestillinger om prostitusjon, og det kan tenkes situasjoner hvor noen tjener penger på andres sexsalg uten at dette i seg selv er skadelig for sexselgeren. For eksempel er det vanskelig å se skadepotensialet i at noen jobber som timebetalt resepsjonist på et lite bordell hvor sexselgerne beholder sin egen fortjeneste.

Den ideelle løsningen ville være en hallikparagraf som fanget opp nettopp utnyttelsestilfellene som faller utenfor menneskehandelbestemmelsen. Man kan for eksempel tenke seg at bestemmelsen etter menneskehandelsforbudet lyder "Den som på annen måte enn som nevnt i § 257 utnytter andres prostitusjon, straffes med fengsel i inntil X år". Slik ville hallikparagrafen fange opp utnyttelsestilfeller, uten å komme i konflikt med menneskehandelbestemmelsen. Dersom hallikparagrafen hadde vært flyttet fra seksuallovbruddkapitlet til menneskehandelbestemmelsens kapittel om vern av den personlige frihet og fred, ville man dessuten få markert at det straffverdige ved tilknytning til prostitusjon og hallikvirksomhet ikke først og fremst er moralsk korrumpering og trusler mot monogamiet, men utnyttelse av en sårbar gruppe.

HAR HIV, SELGER SEX –HVA SÅ

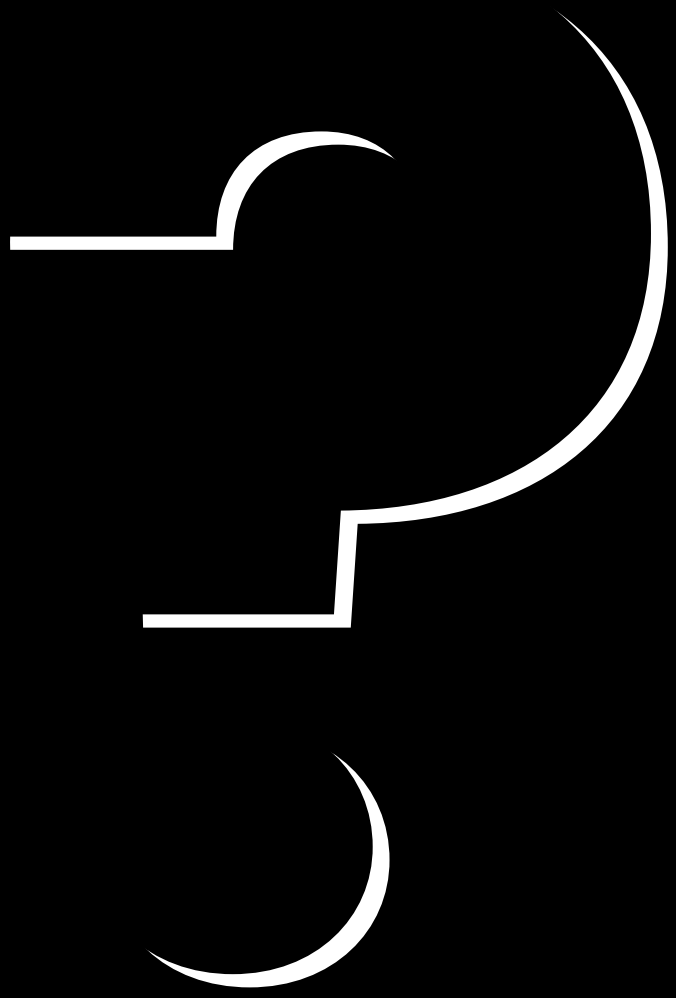

Hiv-positiv mann solgte sex i Haugesund», skrev VG 12. desember 2017. NRK skriver også om saken, og i likhet med VG understreker de «HIV» med store og skumle bokstaver.

Av Andrés Lekanger

Det er politiet i Haugesund som har kommet med en pressemelding der de ber pressen gå ut med en advarsel. Politiet anholdt 8. desember i fjor nemlig det som kan være en transperson som solgte sex.

Under avhør forteller sexarbeideren at hin lever med Hiv, og politiet tror på informasjonen etter at de har funnet hivmedisiner hos vedkommende. Nå vil politiet advare sexkjøperne fordi de frykter at Hiv kan spres videre. Aviser lokalt og nasjonalt følger opp, og VG slår opp saken.

Det er lov å selge sex, og det er lov å ha et sexliv når man lever med Hiv. Det som ikke er lov, er med forsett å utsette andre for smitte. Det som imidlertid burde være forbudt, er å produsere nonsens basert på stigma og manglende kunnskap, som flere medier gjorde etter anmodning fra politiet i Haugesund.

Fungerende leder for operativ utlendingskontroll i Haugesund, Pål Gjil, sier: «Selv om en har beskyttet sex kan en aldri være sikker på at en unngår å bli smittet.» Man kan spørre seg hvilken kompetanse politiet har når de uttaler seg om seksuell helse. Det blir ikke gitt noen forklaring om at bruk av kondom er å anse som sikrere sex. At sexarbeideren hadde medisiner, tyder på at hin er medisinert. Stemmer det, er det et faktum at dersom hivpositive tar medisinene sine, vil det senke virusnivået i blodet så mye at vedkommende ikke kan smitte.

Det er bekreftet i norske domstolsavgjørelser: Dersom en person som lever med Hiv har sex uten kondom, vil vellykket behandling frita for straff. Og dersom man smittes med Hiv etter sex med en sexarbeider, vil det ikke lede til at sexarbeideren kan bli straffeforfulgt.

Det kan kanskje være grunner til at politiet i dette spesielle tilfellet frykter videre spredning av Hiv, men i så fall er det merkelig at konkrete fakta uteblir. Det politiet og norsk presse gjør, er å lage overskrifter ut av at mennesker som lever med Hiv, har sex. Pressen gjør i tillegg et sensasjonalistisk poeng ut av at mannen kledde seg i kvinneklær.

Politiet opplyser også om at de har varslet smittevernlegen i Haugesund om at «en Hiv-smittet person har oppholdt seg i Haugesund». Det gir inntrykk av at det er farlig at hivpositive i det hele tatt eksisterer i landet. Det er altså ikke tilfellet, og hivpositive har altså ikke meldeplikt, hverken for politiet, helsemyndighetene eller sexpartnere.

Som en ekstra «klikkbait» tyr pressen også til transfobi og gjør et nummer ut av at mannen kledde seg i kvinneklær. Men som lege Nils Petter Sørung skriver på Facebook, er det «ingen dokumentert økt risiko for Hiv-smitte basert på hvilke typer klesplagg man ønsker å gå i».

MEDIA GJØR IKKE JOBBEN SIN

Det er ikke første gangen i Norge at Hiv brukes som begrunnelse for å sanksjonere mot sexarbeidere. I 2010 slo politiet i Bergen ned på en homsesauna etter at en mannlig sexarbeider som arbeidet på saunaen, sa seg utsatt for menneskehandel. Vedkommende var hivpositiv, noe NRK også den gangen slo opp med store skremmende bokstaver. Bergens Tidende refererte til at et av vitnene i saken anklaget helsemyndighetene i Bergen for å sjikanere homofile etter å ha beskrevet homsesaunaen som et «smitteinferno over Langfjella». Koblingen mellom sexarbeid og Hiv ble brukt av helsemyndighetene for å kunne stenge en seksuell oase og et fristed for menn som har sex med menn.

Når politiet ber media advare befolkningen, er det en fallitterklæring at pressen ikke stiller et eneste kritisk spørsmål. Pressens oppdrag er å følge kritisk med på myndighetene og bidra med folkeopplysning. De to delene av samfunnsansvaret blir her ikke ivaretatt. I stedet pisker media opp stemningen mot sexarbeidere, skeive og mennesker som lever med Hiv.

HVEM HAR ANSVARET FOR SMITTE?

Et relevant spørsmål media kunne tatt opp, er hvem som har ansvaret for å forhindre smitte. Bak lovbestemmelsene som regulerer overføring av smittsomme sykdommer, ligger det en lang historie med tunge diskusjoner om et ganske grunnleggende humanistisk spørsmål: Er du ansvarlig for egen kropp og helse, eller er det den andres ansvar? Olav André Manum skriver blant annet om denne lange debatten i boken Kjærlighet, kunnskap og kondom.

Denne debatten var jeg selv i sentrum av da jeg sto fram som hivpositiv. Debatten om ansvar handler også om et skille mange ikke alltid klarer å håndtere, nemlig forskjellen på den normative verden (slik vi mener den burde være) og den deskriptive verden (slik den er).

Noe av kjernen i debatten var hvor rimelig det er å forvente at folk står fram med Hiv dersom det samtidig leder til sosiale sanksjoner som utfrysing og ryktespredning. Eller hvor rimelig det er å forvente at personer som ikke mestrer å bruke kondom, skal mestre dette i samme sekund som de får påvist Hiv. Selv brukte jeg tid både på å mestre kondombruk og åpenhet.

MOTVILJEN MOT PREP

Rich Juzwiak håndterer diskusjonen fra ståstedet til en som ikke lever med Hiv. Han problematiserer det å legge ansvaret for egen helse på andre når man ikke selv klarer å bli enig med seg selv om egen atferd i «kampens hete» og etterpå. Juzwiak tar utgangspunkt i diskusjonen om PrEP (Pre-exposure prophylaxis). Dette er medisiner som du som ikke lever med Hiv, kan ta for deretter å være beskyttet mot Hiv dersom du utsettes for smitte.

Norge innførte gratis PrEP i januar i år, først og fremst for menn som har sex med menn (MSM), men også alle andre som er i risikosonen for å bli smittet med Hiv, skal vurderes for medisinen.

Juzwiak drøfter enkelte amerikanske MSM-ers motvilje mot å ta i bruk PrEP. Å bruke PrEP kunne bli sett på som en innrømmelse av at de brøt med kondomnormen i homomiljøet. Å ta i bruk PrEP passet dermed ikke med selvbildet deres, siden de risikerte å framstå som «uskikkelige homser» som ikke tok vare på helsen sin.

Når man på forhånd har kalkulert inn risikoen ved kondomfri sex, blir det vanskeligere å skylde på «kampens hete», «fylla har skylda» eller den andre, påpeker Juzwiak. Samtidig beskriver han godt hvordan man ikke trenger å gå inn for å ha sex uten kondom, men likevel i enkelte tilfeller ender opp med å ha kondomfri sex.

RASK MEDISINERING

I dag står jeg på vellykket medisinering, men da jeg sto fram som hivpositiv, var det ikke vanlig å medisinere hivpositive med én gang diagnosen

ble satt. I ettertid har man funnet ut at jo raskere man får medisinert hivpositive, jo bedre er det, ikke bare for vedkommendes egen helse, men også fordi det forebygger smitte.

«Partnerskapstudien» fra 2016 studerte risikoen for hivsmitte blant heteroseksuelle og homofile par hvor den ene levde med Hiv, og hvor partene praktiserte kondomfri sex. Ingen vitenskapelig studie omtaler noe som 100 prosent sikkert, men studien konkluderte med at i praksis er smittefaren lik null forutsatt at den hivpositive tar medisinene sine som forskrevet. Kondomfri sex med en hivpositiv er i dag altså så godt som sikker sex – med hensyn til hivsmitte.

Selv om mange bruker kondom, vil det av ulike grunner alltid være noen som ikke bruker det. Tidlig medisinering av hivpositive («treatment as prevention») samt utdeling av PrEP til hivnegative er et eksempel på at samfunnet håndterer en utfordring ut fra den deskriptive virkeligheten.

ALL SEX INNEBÆRER RISIKO

Det er viktig å understreke en begrepsavklaring: «Sikker sex» finnes ikke. Begrepet «sikker sex» kan fort frata folk ansvaret de har for egen helse. Helse- og fagfolk snakker derfor heller om «sikrere sex».

Dersom en som lever med Hiv, er medisinert og behandlingen er vellykket, er smittefaren, som nevnt, i praksis lik null. Har du kondomfri sex med en som lever med Hiv og anmelder vedkommende i ettertid, vil det ikke bli tatt ut tiltale dersom den hivpositive har fulgt opp medisineringen.

Når det gjelder andre seksuelt overførbare infeksjoner, er det selvsagt en risiko, og begrepet «sikker sex» kan fort frata folk ansvaret de har for egen helse. All sex innebærer risiko av et eller annet slag, og det er ens eget ansvar å velge hvilken risiko man utsetter seg for.

SKREMSELSPROPAGANDA

Åpenhet er en viktig nøkkel i kampen mot Hiv. Når pressen forteller folket at de bør frykte at hivpositive lever blant dem, skremmer det de av oss som lever med Hiv, til ikke å være åpne. Tilgang til kondomer, PrEP og hivmedisinering av hivpositive er også viktig for å forebygge Hiv. Skremselspropaganda mot seksuelle minoriteter skaper frykt og mistillit mot helsevesenet og blir derfor en barriere mot at utsatte minoritetspersoner tar kontakt og får tilgang til hivforebyggende tiltak.

Medias håndtering av saken med den hivpositive sexarbeideren i Haugesund vitner ikke bare om et demokratisk problem, men viser at pressen er en trussel mot folkehelsa. Det er som kjent vanskelig å få media til å endre kurs når de først har bestemt seg for en rammefortelling, men 13. desember begynte motforestillinger mot politiets uttalelser å dukke opp i pressen. Det skjedde takket være generalsekretær i HivNorge, Anne-Karin Kolstad, som arbeidet svært hardt og målrettet og fikk koblet inn smittevernoverlegen i Haugesund. Sistnevnte hadde bare fått høre om saken i media og var kritisk til måten politiet gikk fram på. For min del har det gått opp for meg hvor viktig det er for sexarbeidere, seksuelle minoriteter og personer som lever med Hiv å være medlem i våre interesseorganisasjoner.

KRIMINALISERING AV SEXARBEID GIR MER HIVSMITTE

AV ANDRÉS LEKANGER

Espen er et fiktivt navn av hensyn til anonymiteten. Espen har gitt samtykke til at artikkelen publiseres.

Det er bred internasjonal enighet om at avkriminalisering av sexarbeid bidrar til bekjempelsen av hivsmitte.

Flere studier tyder på at kriminalisering av sexarbeid fører til økt hivsmitte. I Norge føres en ideologisk debatt som neglisjerer sexarbeidernes helse.

«Espen» er en mann i 20-årene som selger seksuelle tjenester til andre menn i det sentrale østlandsområdet. Han er en del av et arbeidskollektiv bestående av flere mannlige sexarbeidere. De arbeider sammen i en tilnærmet flat struktur og samarbeider om kundeformidling og sexsalg. For Prostituertes interesseorganisasjon i Norge (PION) er Espen en nøkkelperson. Han henter kondomer hos oss og distribuerer disse til sine kolleger. Han videreformidler informasjon om hvor de unge mennene kan teste seg for seksuelt overførbare infeksjoner. I tillegg informerer han dem om hvor de skal henvende seg hvis de trenger juridisk rådgivning og hjelp.

Vold øker risiko for hivsmitte slås det fast av i artikkelen «Global epidemiology of Hiv among female sex workers: influence of structural determinants» (Lancet 2015), men arbeidsfellesskap reduserer risikoen for vold viser May-Len Skilbrei i boken når «Sex er arbeid» (1998).

Espen lar kolleger jobbe sammen med ham i hans leilighet. Prisen han betaler, er at han kan siktes for hallikvirksomhet. I henhold til straffelovens § 315 om hallikvirksomhet og formidling av prostitusjon («hallikparagrafen»), kan den som eier eller leier lokalene nemlig dømmes for å tilrettelegge for andres prostitusjon.

HIVSMITTE

Sexarbeidere er mer utsatt for hivsmitte enn den øvrige befolkningen. Forekomsten av hivsmitte blant sexarbeidere varierer mellom ulike land, blant annet på grunn av ulike sosiale, politiske, økonomiske og kulturelle faktorer. Er det en sammenheng mellom kriminalisering av sexarbeid og forekomst av hivsmitte? Europeiske land som har kriminalisert hele sexmarkedet, det vil si kjøp og salg av sex samt organisering av sexsalg, har høyest forekomst av hivsmitte blant sexarbeiderne viser artikkelen «National sex work policy and Hiv prevalence among sex workers: an ecological regression analysis of 27 European countries» (Lancet 2017). Land der sexarbeid er delvis legalisert, har lavere forekomst. Dette kan innebære at organisering (hallikvirksomhet) er forbudt, men at kjøp og salg per se er lov. Eller at salg av sex er lov, men ikke kjøp. Tyskland har lavest hivforekomst blant sexarbeidere i Europa. Tyskland, som har legalisert både kjøp og salg av sex samt organisert sexsalg (hallikvirksomhet), har lavere hivprevalens enn Norge og Sverige, hvor vi har sexkjøpsloven. Den norske sexkjøpsloven (straffelovens § 316 Kjøp av seksuelle tjenester fra voksne) gjør det forbudt å kjøpe sex, men lovlig å selge seksuelle tjenester.

Det er likevel uklart hva som utgjør de kausale mekanismene i forholdet mellom lovverket og hivforekomsten. Reliable og representative populasjonsdata er vanskelig å innhente. Dessuten benytter ulike land forskjellige metoder for datainnsamling. Tyskland er det eneste landet i studien som har legalisert kjøp og salg av sex samt bordellvirksomhet. Det gjør at man skal være forsiktig med å konkludere for sterkt, siden dataene ikke er umiddelbart overførbare til andre land. Like fullt er kriminalisering – sett fra et folkehelseperspektiv, der forebygging av hivsmitte er ønskelig – blitt kritisert for å bidra til økt hivsmitte. Dette bygger opp under kritikken om at selv om sexarbeidere ikke er kriminalisert på papiret i Norge, er det likevel sexarbeideren som rammes av kundekriminaliseringen.

AVKRIMINALISERING

Verdens helseorganisasjon, UNAIDS, og FNs utviklingsprogram UNDP, argumenterer alle for avkriminalisering av sexarbeid som et ledd i det hivforebyggende arbeidet. Tidsskriftet The Lancet lanserte i juli 2014 et eget temanummer om sexarbeid og hivsmitte med anbefalinger på lederplass om å avkriminalisere prostitusjon. Det er altså bred internasjonal enighet om at kriminalisering av sexarbeid øker risikoen for hivsmitte, men i Norge er debatten fraværende. Det var ikke et tema i forkant, under eller i etterkant av innføringen av sexkjøpsloven som trådte i kraft 1. januar 2009. Det er forstemmende all den tid både evalueringen av sexkjøpsloven, utført av Vista

Analyse «Evaluering av forbudet mot kjøp av seksuelle tjenester» (2014), og rapporten til Amnesty International «The human cost of 'crushing' the market: criminalization of sex work in Norway» (2016), dokumenterer at politiet konfiskerer ubrukte kondomer til bruk som bevismateriale på sexkjøp og -salg.

Sexarbeidere i både lav- og høyinntektsland forteller at kriminaliseringen gjør at forhandlingene med kundene skjer fortere, på grunn av frykten for arrestasjoner. Studier tyder på at i kriminaliserte omgivelser øker risikoen for fysisk og seksuell vold på arbeidsplassen, og at kriminalisering av hele eller deler av sexmarkedet bygger opp under stigma, leder til ekskludering av sexarbeidere, øker økonomisk usikkerhet og bidrar til fattigdom. Dette gjelder også lover som brukes for aktivt å presse sexarbeiderne fra leiligheter til gaten, slike som hallikbestemmelsen. Sexarbeidere blir skjøvet over til mer utrygge områder og inn i isolasjon. Det igjen kan medføre redusert kondombruk og økt risiko for hivsmitte. At kondomer konfiskeres av politiet er et av de største hindrene mot forebygging av hivsmitte blant kvinner som selger sex. Sexarbeidere vegrer seg mot å bruke kondomer (av frykt for at kondomene skal brukes mot dem som bevismateriale), og det svekker sexarbeideres forhandlingsmuligheter mot kunden.

Der sexarbeiderne forteller at de har god tilgang til kondomer, hivmedisiner og testing for seksuelt overførbare infeksjoner, ser

man også økt kondombruk og større kvalitet på kondomene som distribueres. Kondomutdeling, tilgang til hivmedisiner og tilgang til testing for seksuelt overførbare infeksjoner har likevel begrenset effekt, siden kriminalisering kan forhindre sexarbeidere fra å få tilgang til andre helsetjenester.

SKADEREDUKSJON

Svenske myndigheter anser utdeling av kondomer til sexarbeidere som å oppmuntre til sexsalg skriver Metha Hynes i artikkelen «Sex work, and the law in South Africa, Sweden and New Zealand: an evidence based argument for decriminalization» (The Journal of Global Health 2015). Pro Sentret i Norge er blitt angrepet for at de ikke krever at brukerne må slutte med sexsalg i bytte mot helsetjenester. Etter min mening må vi slutte å snakke om hvordan vi skulle ønske at verden var, og heller konsentrere oss om å gjøre den best mulig – gitt de faktiske realitetene.

Skadereduksjon er en arbeidsmetode hvor man ser bort fra om man liker et fenomen eller ikke, og heller retter oppmerksomheten mot hvilke tiltak som gir best mulig helsefremmende effekt. Et viktig prinsipp er å møte gruppene man jobber opp mot, der de er. At sexarbeiderne organiserer seg er viktig for å bekjempe hivsmitte og er blitt knyttet opp mot økt bruk av kondom og lavere prevalens av seksuelt overførbare infeksjoner.

Espen risikerer daglig å bli tiltalt som hallik, fordi han selger sex på en måte som reduserer han og hans kollegers risiko for å bli utsatt for vold og trolig hivsmitte. Espens situasjon er et eksempel på hvordan kriminalisering av sexbransjen fort blir et angrep på skadereduksjon som prinsipp og arbeidsmetode, og dermed også en barriere mot effektivt hivforebyggende arbeid.

PROSTITUSJON

Det er imot naturen,
sier stemmene i hodet. De sier
jeg skal slå på private dancer på youtube.
Jeg
gjør det. Jeg ser på
videoen. Mennesker som
danser som dukker i stringer bundet
til hverandre. Vi elsker som i
et oppsett. Det er det eneste fine vi
menneskene
har, sier stemmene i hodet.
Det eneste rene.

Jeg ser redde mennesker
plutselig. På gata, på
barene, i leilighetene sitter
de og er redde. De er
redde for hva de andre skal gjøre med dem.
Er hun ute
etter pengene mine? Vil
han knekke meg? Skal de
drepe meg for å ta arven?
Og er redd, plutselig.

Fortell meg mer, sier jeg til
stemmene i hodet. Du
setter deg selv til side da
vet du snuppa. Det som
egentlig er deg forsvinner.
Du blir borte. Du putter på
replay hver gang de entrer
døra, og er ikke deg, du tar
bort følelsene dine,
tankene dine. Tenker
det er lett. Tenker
det ikke er noe stress. Tenker
det er kult.
Bare for å få det til å flyte.
Fjerner all motstand. Du
forsvinner for en time?
Hvor mange timer skal du forsvinne?
Snuppa. Vi
skjønner jo at når det er kaos, lite penger
eller ingen, og du ikke har noe å
gjøre så det blir det slik.
Ensom er du også. Men de
behandler deg ikke bra, bra
liksom, hvem sier noe
positivt, hei vakre, så fin du
er, takk for at jeg fikk komme og så koselig
treff
dette var. Alt handler om dem ikke sant,
hva gjør det med dine menneskelige
relasjoner? Feilkobling. Vi
er vanedyr.

AV SEXARBEIDER

BLOWJOB - 500 + MOMS, TAKK!

Av Astrid Renland

Sexarbeid er skatte- og avgiftspliktig næring og derfor arbeid så godt som noe annet arbeid. Men det ønsker ingen å snakke om.

"Who needs a union more than a prostitute? "sier Maggie Gyllenhaal, som spiller rollen som Eileen «Candy» Merrell i HBO-serien «The Deuce». Serieskaperne David Simon og George Pelecanos beskriver 1970-tallets Times Square i New York, der horer, homser og halliker har kommet ut av skapet og deltar i den lystige delen av datidens radikale samfunnsopprør; sex, drugs & rock 'n roll.

Gudene skal vite at Eileen har rett. Det er få om ingen samfunnsmessig marginaliserte grupper som med storsamfunnet som passiv bivåner, utsettes for så mye urett og diskriminering som sexarbeidere. Med noen få statlige unntak kan sexarbeidere på bordeller se langt etter verneombud og fagforeningsrepresentanter som sørger for helse, miljø og sikkerhet, lønn etter tariff, og ordnede arbeidsforhold med betalte matpauser og andre sosiale goder. Pornoskuespillere, erotisk dansere og strippere deler på sin side skjebne med mange i populærkulturens musikkbransje, der elendige kontrakter og royalties som faller bransjens herrefolk i hende og ikke utøveren selv, beskriver arbeidsforholdene. Forskjellen er at sistnevnte gruppe ikke jages og anses om fritt vilt av alt fra kriminelle til ideologiske dilettanter og embetsfolk.

Sexarbeidere har da også kjempet for sine rettigheter og organisert motstand siden den første steinen ble kastet av transsexarbeidere under Stonewall i det som ble starten på det skeive opprøret i 1967, og fram til i dagens internasjonale sexarbeiderbevegelse. Mye tyder imidlertid på at det er langt igjen før sexarbeidere kan gå over til å slåss for avtalefestet pensjon i stedet for retten til et anstendig arbeidsliv.

FOR MENS SEXARBEIDERE BER OM ARBEIDSRETTIGHETER, er lovgivende, utøvende og dømmende myndigheter opptatt av å hindre at sex som ellers kan brukes i alle slags kommersielle hensikter, skal kunne være en kapital for egen inntjening. Forbudslinjen har siden milleniumet hatt sin renessanse, også i Norge. På tross av at historien kan skilte med at forbud og sanksjoner har hatt liten virkning utover å styrke kriminelles inntjening, ble forbudet mot sexkjøp vedtatt 12. desember 2008. Sexkjøpsloven, Strl.§316, trådte i kraft 1. januar 2009; 20 år etter at helsemyndighetene ansatte de to kvinnelige sexarbeiderne som etablerte PION, for å drive hivforebyggende arbeid i egne rekker.

Sexarbeidere selv oppgir penger og sex som motiv for valg av arbeid, om det ikke er ren overlevelsesstrategi som for eksempel for migranter uten legal oppholdsstatus, eller mennesker som trenger penger til å finansiere dopavhengighet. Rasjonale i sexkjøpsloven er

kyniske kriminelle som takket være kunder tjener stort på å forføre, tvinge eller lure uskyldige og intetanende kvinner ut i sexarbeid.

Forbudet mot etterspørsel, ble det sagt, vil redusere tilbudet og styrke politiets håndhevelse av bekjempelse av menneskehandel. Det var allerede forbudt, men retorikken om å redde kvinner fra fornedrelsen som man antar det er å selge sex, skapte et behagelig rom for både moralister og do-goodere.

Hvorfor ikke beskyttelsen kunne gis gjennom rettigheter, ble det ikke sagt noe om. At forbudet sterkeste kort var å signalere internasjonalt at Norge ikke var en frihavn for kriminelle, og at sexisme, rasisme og moralsk panikk var sterkere faktorer enn omsorg for den enkelte, ble ikke debattert i lovforarbeidet.

Det var som kjent nigerianske kvinnelige sexarbeidere som inntok down town Oslo og ikke fant seg i å være henvist til byens bakgater, som var hovedårsaken til forbudsiveren. Den nye offergruppen var nå uskyldige og intetanende familiefedre, som ble lurt til sexkjøp av disse svarte sexarbeiderne på Karl Johan.

PRO-FORBUDSPARTIENE PÅ STORTINGET lovet imidlertid dyrt og hellig at sexarbeiderne ikke skulle bli skadelidende. Tvert imot, ble det sagt, sexarbeidere skal møtes med solidaritet og hjelp så vel som sikres mulighet til alternative inntekter. Fra talerstolen i nasjonalforsamlingen ble det lovet opplæring til både jobber i rengjøringsbransjen og kursing i pedikyr. Riktignok var sistnevnte i større grad et utrykk for stortingsmedlemmenes fordommer om at sexarbeidere er kvinner som ikke kan annet enn å ligge på rygg, heller enn et reelt arbeidspolitisk løft. Som kjent skjer den største rekrutteringen til sexarbeid nettopp fra lavtlønnsyrker i rengjøring og servicebransjen.

Men fordommene har uansett ikke vært et problem, og intet har blitt gjort for å bedre sexarbeideres kår eller sikre dem trygghet. Tvert imot. Drapet på Galina Sandeva 15. desember 2015; rapport fra Amnesty International om at sexarbeidere opplever grove menneskerettighetskrenkelser; medieoppslag om kriminelle som utøver grove voldelige ran og økonomisk utpressing; nyhetsoppslag om sexarbeidere som ikke anmelder voldtekt og annen kriminalitet fordi de vil holde seg unna politiradaren; nyhetsoppslag om voldtatte og skamslåtte sexarbeidere som blir kjørt til legevaktens voldtektsmottak for å så bli uttransportert av politiets utlendingsenhet så vel som fortellinger om politiet som konfiskerer kondomer som bevis og jager sexarbeidere ut av leiligheter og hotell under dekke at de bekjemper the bad guys, blir møtt med øredøvende taushet fra den politiske majoriteten.

Med få unntak som Høyres Heidi Nordby Lunde og Arbeiderpartiets Grete Faremo og Hadia Tajik, som alle tre har ytret seg kritisk om politiet håndhevelse av lovbestemmelsene, bærer lovgivernes debatt lite preg av solidaritet med sexarbeidere. Tvert imot har medlemmer i landets lovgivende forsamling vært mer opptatt av å skjerpe forbudslinjen enn å sikre den legale parten rettsvern. Straffekåte stortingsrepresentanter har sågar krevd at internettleverandører skal pålegges å sensurere folks tilgang til annonsesteder for sexsalg. Et overvåkningsforslag som fikk selv Venstre og Høyre til å sette foten ned, fordi det var for tett opp til storebrorregimet i George Orwells 1984.

Straffekåte stortingsrepresentanter har sågar krevd at internettleverandører skal pålegges å sensurere folks tilgang til annonsesteder for sexsalg.

Skatte- og momsplikten avstedkommer hverken sosiale eller skattemessig rettigheter. Å jobbe som sexarbeider gir ikke rett til stønad fra Nav som sykepenger og arbeidsledighetstrygd.

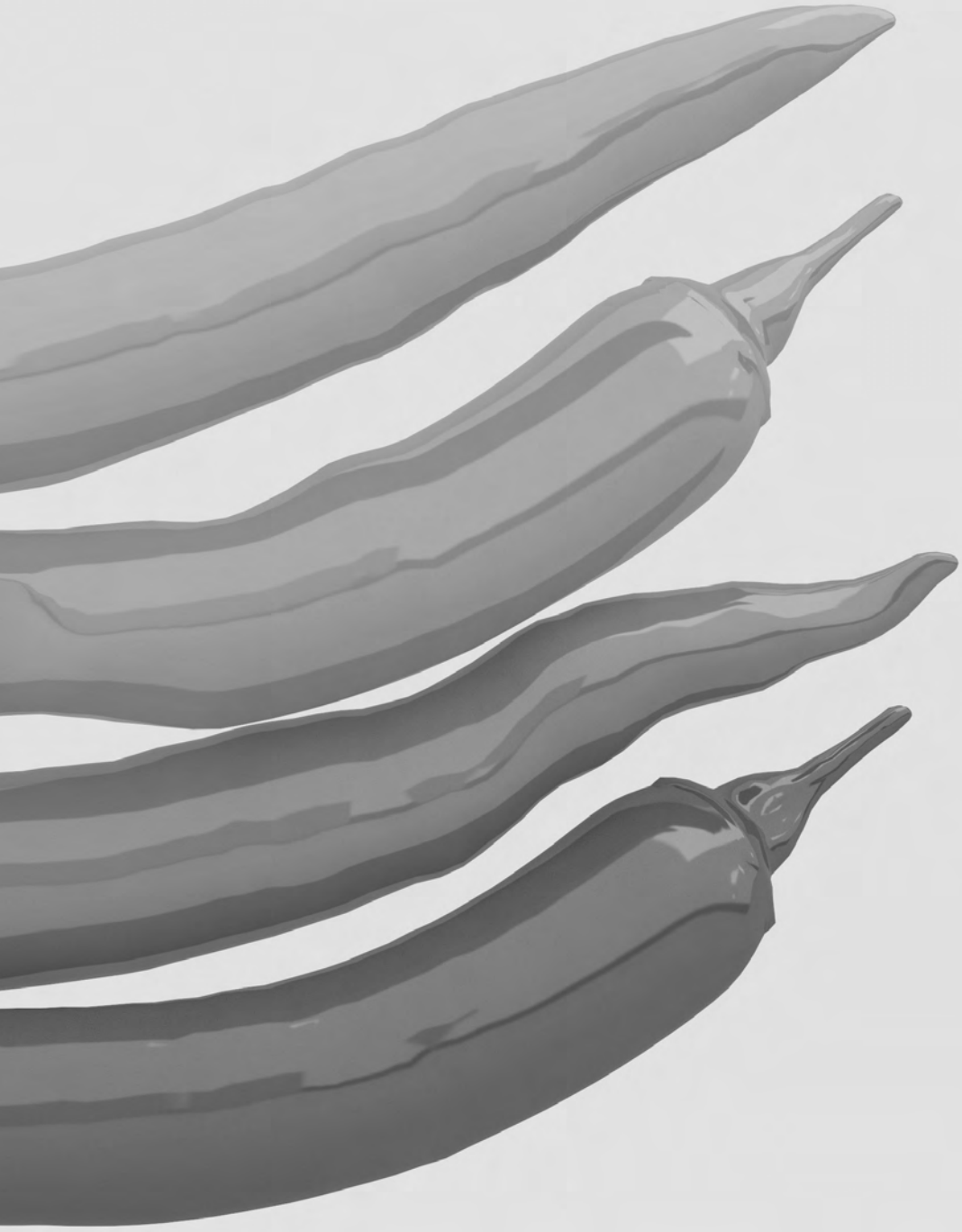

DET GÅR EN RØD TRÅD i krigen mot sexarbeidere enten man har sett dem som en trussel mot religionen, folkehelsa, familien eller seg selv. Den røde tråden er dobbeltmoral, som har røtter fra den katolske kirken som gjennom senmiddelalderen både kunne finne på å drive bordeller samtidig som de bøtela de syndige, den lutherske kirkens skånselløse forfølgelse av skjøger, 1800-tallets reglementeringssystem med statlige lisensierte bordeller og tvungen smittekontroll hos politilegen, til dagens skatte- og avgiftsplikt for inntekt ervervet ved sexarbeid. Arbeiderbevegelsens faner som vaier så pent på arbeidernes internasjonale kampdag 1. mai, med påskrift «gjør din plikt, krev din rett», gjelder ikke for sexarbeidere. For denne gruppen snakker man kun om plikter, men ikke om rettigheter.

Skatte- og momsplikten utløser hverken sosiale eller skattemessige rettigheter. Å jobbe som sexarbeider gir ikke rett til stønad fra Nav som sykepenger og arbeidsledighetstrygd. Det gir heller ikke rett til andre velferdsgoder skattebetalere nyter godt av som retten til omskolering om kroppslige eller psykiske lidelser krever det. Man kan ikke utgiftsføre annonsering fordi det er forbudt. Om man ikke vil at utleier skal tiltales og dømmes for hallikvirksomhet, kan heller ikke utgifter til leieutgifter av studioer, skrives av inntekten. Og om man kan hevde at kjøp av kondomer og glid er kontorutgifter når parten man utøver tjenesten på, er kriminalisert, er usikkert.

Skattelovens § 5-1 er ikke fordomsfull og tar ikke stilling til om inntekten kan være umoralsk eller ervervet som et ledd i kriminelle handlinger, og så lenge lovgiverne ikke gjør det, holdes Finansdepartementet rundskriv fra 1996 fortsatt i hevd; inntekt ervervet ved sexarbeid er skatte- og avgiftspliktig. Det ble sist slått fast av Oslo tingrett i en dom fra 2013. Kriminalisering av kunder og krig mot sexarbeidere endrer ikke felleskapsplikten. Samtidig avsto dommerne fra å kreve straffeskatt fordi forvaltningens håndtering av skatte- og momsplikten er så uklar at selv skatteadvokater føler seg avmektig.

Men det er intet hinder for at politiet kan beslaglegge penger fra sexarbeidere under dekke av at inntekten er unndratt skatter og avgifter.

DEN STØRSTE SPIKEREN I KISTA til sexarbeidernes manglende rettigheter slo imidlertid Høyesterett fast i desember 2017, med avgjørelsen om at sexarbeidere utsatt for vold i arbeidssituasjonen ikke hadde krav på erstatning for tapt arbeidsfortjeneste.

På jussens språk heter det å ha erstatningsrettslig vern, og det har ikke sexarbeidere ifølge Høyesterett. Argumentet er ifølge tre av fem dommere, at lovgiverne ikke liker det sexarbeidere gjør og vil det til livs. Riktignok påpekes det at skatte- og momsplikten taler for at sexarbeidere har krav på erstatning, men det avfeies med at det likevel ikke er noen sexarbeidere som melder inn skatt (!).

FRA LOVGIVERNE ER DET TAUST. At mindretallet i Høyesterett pekte på at om inntekten aksepteres, må også tapet aksepteres, har ikke ført til debatt om hvordan skatte- og momskravet skal håndteres.

Sexarbeidere som vil ha virksomheten i ordnede former må fortsatt gjemme pengene under madrassen, mens rusavhengige på strøket som trenger penger til sitt neste fiks, må fortsette å tilby blowjob for 500 kroner pluss moms.

REDD OSS FRA VÅRE FRELSERE!

Grand theft narrative

av Hannah

Det finnes like mange virkeligheter om sexarbeid som det finnes sexarbeidere. Dette vet de av oss som selger seksuelle tjenester. Likevel er det en del assosiasjoner og gitte antagelser som dukker opp når vi hører om «migrerende sex-arbeidere». Før jeg skrev denne artikkelen, spurte jeg de rundt meg hva de tenkte når de hørte disse ordene. Eksemplene var ofte de samme: de nigerianske kvinnene på Karl Johan, Brennpunkt-dokumentaren fra Bergen, fattige jenter i India, skumle bakmenn, og, selvfølgelig, ofre for menneskesmugling og slaveri. I denne settingen har «migrant» blitt synonymt med «offer for menneskesmugling», og «sex-arbeider» har blitt gjort til «slave». Dette er et problem fordi det ikke gjenspeiler virkeligheten. Det finnes egne definisjoner for ofre for menneskesmugling og for slaver. Det finnes også egne definisjoner for sexarbeider og migrant. Se faktaboksen på høyre side.

Jeg er også er en migrerende sexarbeider. Eller, jeg var? Jeg har erfaring fra fire land – Norge, Australia, New Zealand, og Sverige. Jeg var i Sverige noen uker i sommer for å jobbe, altså en utlending som solgte sex. Er jeg da en migrerende sexarbeider? Jeg kjenner en tysk student som kom til Norge for å studere. I løpet av studiet begynte hun å selge sex. Er hun en utvekslingsstudent eller en sexarbeider? Jeg vil si begge. Men hvordan hun blir definert beror på hva slags narrativ vi har. Språk skaper virkelighet, og når virkeligheten er en selvfølge, blir den en sannhet som er tatt for gitt, men som ikke nødvendigvis speiler samfunnsbildet vårt.

Det finnes mange som meg og min tyske venninne. Norske kvinner som har solgt sex i utlandet, europeiske studenter som selger sex i Norge. Det vi ofte har til felles er at vi sper på studielånet eller praktikantlønna med en jobb som vi ikke kan sette på CV'en senere. Uansett hvor mye vi har lært om økonomi, markedsføring eller mellommenneskelige relasjoner. Som stripper lærte jeg å være en god selger, på bordellet lærte jeg å drive med omsorgsarbeid og å være en god lytter. Begge stedene lærte jeg å spille på at jeg er norsk. "Oh you're from Norway?? No way!", sa de. "You're missing the R'", svarte jeg og smilte. Jeg siterte ofte Led Zeppelins Immigrant Song og sa at "I come from the land of ice and snow". Det fikk jeg gjerne litt ekstra i lomma for. Det var aldri noen som spurte om jeg hadde en skummel bakmann, eller om jeg reiste og solgte sex av fri vilje. Mine kollegaer som hadde mer melanin enn meg fikk disse spørsmålene hver dag, flere ganger om dagen. Jeg så dem gi vekslende svar: å himle med øynene, å bite seg i tunga, å smile oppgitt, eller til slutt når de var mer enn dritt lei, å be folk om å ta med seg rasismen sin og reise til helvete. Jeg skjønner dem godt. Det oppleves som fordummende og nedverdigende når person etter person antar at du ikke er i stand til å ta egne valg om kroppen din og livet ditt, og at du kun eksisterer som et offer.

Sammenblandingen av disse narrativene har blitt vanlige når vi snakker om migrerende sexarbeidere, mye på grunn av fokuset i media, og mye på grunn av myter om sexarbeidere. At vi er ofre. At vi gjør noe vi ikke vil. At vi er slaver. Det er ingen tvil om at disse menneskene finnes, ei heller er det tvil om at det finnes ugunstige forhold enkelte steder i sexindustrien. Men det er likevel ikke hele sannheten, og vi mister mye når vi unnlater å snakke om hele virkeligheten. Dette er viktig, for om vi ikke forstår helheten i en situasjon, kan vi heller ikke legge til rette for de som er i den. Det snakkes om exit-program for sexarbeidere, hvor et kurs i negledesign blir sett på som en suksess. Det passer dårlig for både meg og min mannlige kollega i trettiårene. Jeg kunne heller tenkt meg et business-diplom.

KYNISMENS

offer i møte med forvaltningens makt

Snarere enn å utløse beskyttelse har anmeldelse av bakpersoner ført til at ofre for menneskehandel ender opp i en verre situasjon enn den de i utgangspunktet var i.

Av Astrid Renland

I mai 2015 får en nigeriansk kvinne avslag på søknad om beskyttelse og opphold på humanitært grunnlag. Kvinnen som var lesbisk og utsatt for menneskehandel til prostitusjon, ba UNE gjøre om vedtaket. Det førte ikke fram. Kvinnens opplysning om tvunget prostitusjon fikk Hordaland politidistrikt til å opprette sak om refleksjonsperiode, og anmodningen om omgjøring av asylsaken ble derfor trukket. Kvinnen navngir sine bakpersoner til politiet som først reiser siktelse, men så velger å henlegge saken på grunn av bevisets stilling. Kvinnen fikk derfor hverken forlenget refleksjonsperioden, omgjort tidligere avslag på asylsøknaden eller utsatt iverksettelse av utsendelsesvedtaket. Hun saksøkte UNE.

Det er en kompleks sak, som saker om menneskehandel ofte er. Ikke minst fordi kriteriene for å være blant dem som er verdig vår beskyttelse ikke så lett faller innenfor klare kategorier som ofre for menneskehandel eller illegale asylsøkere.

Men tar man et steg tilbake, var det for nesten to tiår siden utenkelig at noen som var offer for menneskehandel skulle måtte trygle om hjelp og så bli avvist. For det var en tid man ikke kunne høre begrepet menneskehandel uten at man så for seg gråtende kvinner som satt lenket fast til radiatoren. Vi så for oss intetanende og uskyldige unge jenter som levde som rollefiguren «Lilja» i filmen Lilja 4-ever; lokket og lurt til Vesten og tvunget til sexsalg av følelsesløse landsmenn og misbrukt av kyniske svenske kunder.

Ikke minst så vi for oss daværende justisminister Odd Einar Dørum, som istemmer refrenget til filmens soundtrack, det tyske tungrockbandet Rammsteins Mein Hertz Brennt, mens han skriver en harmdirrende omtale av Luca Moodyssons film Lilja 4-ever i «Kynismens ofre» (Dagbladet, 30.september 2002).

Nun liebe kinder gebt fein acht
Ich bin die Stimme aus dem Kissen
Ich hab euch etwas mitgebracht
Hab es aus meiner Brust gerissen

Mein Hertz Brennt

Kvinner som Lilja lever i den dypeste fornedrelsen. Å titte inn i deres verden er grusomt, å ikke la kunnskap føre til handling er verre, skriver Dørum.

Bakgrunnen for Dørums omtale av filmen var Norges ratifisering og implementering av den nye konvensjonen mot internasjonal organisert kriminalitet (CATOC) og menneskehandel-protokollen som var en av tre tilleggsprotokoller; de to andre var protokollen mot menneskesmugling og protokollen mot illegal handel

med våpen. Protokollene beskriver innholdet i organisert kriminalitet, som nå altså i tillegg til narkotikahandel dreier seg om handel med mennesker og våpen. I tillegg til å profittere på å smugle mennesker over grensen.

Av disse protokollene var det menneskehandleprotokollen som også går under betegnelsen Palermo-protokollen, som ble viet størst oppmerksomhet. Naturlig nok. Et ideelt kriminalitetsoffer tegner det perfekte gjerningspersons bilde, sa avdøde professor Nils Christie. I kampen mot grenseoverskridende organiserte kriminelle var det ingen som passet så godt inn som offer som intetanende og uskyldige kvinner som hadde havnet i klørne på kyniske kriminelle.

Og det var uten tvil mye lettere å selge inn enn bildet av migranter som må betale kriminelle menneskesmuglere penger for å forsere stadig mer stengte grenseoverganger.

Så da innholdet i Palermo-protokollen skulle fylles, ble det perfekte offer- og gjerningspersonbildet skapt, nemlig intetanende kvinner fra det globale sør og øst som lures til migrasjon for å tvinges til sexsalg i globale nord og vest.

Andre ting som går inn i begrepet menneskehandel som tvangsarbeid, tvangstjeneste i krig, organsalg eller arbeid under slaverilignende forhold, har på langt nær fått samme oppmerksomheten.

Bekjempelsen bygger på fem pilarer, skriver Dørum, menneskerettigheter, vold mot kvinner, likestilling, fattigdom og kriminalitetsbekjempelse.

Allerede i februar 2003 forelå den første handlingsplanen mot menneskehandel. Den bebudet en rekke tiltak, hele 23, og øremerket 100 millioner for å forebygge og bekjempe menneskehandel hjemme og ute. Gjennom hele tiåret avløste den ene nasjonale handlingsplanen den neste. På lokalt nivå ble det produsert blåkopier av de nasjonale handlingsplanene. I Oslo, Bergen og Trondheim opprettet politiet henholdsvis Stop-gruppen, Exit-gruppen og Pimp-it, og kommunene etablerte egne enheter som skulle ha til oppgave å følge opp ofre for menneskehandel.

Det ble arrangert store nasjonale, regionale og internasjonale konferanser som samlet statsråder, politi og aktører fra NGOer og sivilsamfunn om kvinner og barn som ofre for menneskehandel. Målet var offeridentifisering, og både det omsorgsfulle og det kommersielle hjertet banket hardt og med stort engasjementet.

Alt fra NGOer, lokale organisasjoner og individuelle aktører til kristne misjonsstasjoner etablerte hjelpetiltak for opphold under refleksjonsperioden som ofrene skulle få i prosessen med å anmelde bakmenn, eller repatrieringstiltak for hjemvendte og deporterte ofre. Justissektoren og utlendingsmyndighetene fikk en sentral rolle og kurset velvillig i stort og smått om hvordan identifisere potensielle ofre for trafficking.

For som Dørum skriver: «Kvinnene trenger beskyttelse, og de organiserte kriminelle skal spores opp og stilles til ansvar.»

Sie kommen zu euch in der Nacht
Dämonen, Geister, schwarze Feen
Sie kriechen aus dem Kellerschacht
Und werden unter euer Bettzeug sehen

Mein Hertz Brennt

WHAT COULD POSSIBLE GO WRONG?

I ettertid har det visst seg at mye kunne gå feil. Offerbildet var ikke så entydig som filmen Lilja 4-ever beskrev det. Tvert imot. Kvinnene ville ofte ikke reddes og sendes hjem.

De kriminelle var ikke så lette å spore til tross for den politiske viljen til å gi politiet ubegrensede midler i kampen mot ondskapen.

Sexkjøpsloven skulle som kjent både styrke politiet i håndhevelse av allerede forbudte handlinger så vel som være et viktig bidrag til å bekjempe internasjonal organisert kriminalitet.

Men politiet hadde med seg sine tradisjoner og løfter sjeldent blikket opp fra gatekriminalitetsnivået.

Det har riktignok blitt noen dommer på menneskehandel og hallikvirksomhet, men bakpersonene har vært så langt fra toppen av den antatte kriminelle og velorganiserte multimilliarder businessen som det er mulig å komme.

Domfelte ligner nemlig ofte mistenkelig på det professor Cecilie Høigård fant av halliker da hun på 1980-tallet gikk gjennom politiets arkiver; personer i samme elendige situasjon som den som solgte sex.

Av de fem pilarene har det vært den femte, kriminalitetsbekjempelse, som har dominert tilnærmingen til feltet. De andre pilarene som vold mot kvinner, likestilling og fattigdom, har hovedsakelig fungert som narrativer som skulle styrke bildet av ofre og gjerningsmenn.

Den første pilaren, menneskerettigheter, har først og fremst legitimert statlige inngrep siden menneskehandel innebærer grove brudd på menneskerettigheter, mens sikring av at ofrene får beskyttelse og hjelp i henhold til menneskerettighetslovene, ikke har fått den samme politiske oppslutningen.

Kontrollen som først og fremst har preget politiblikket har ekspandert til migrasjonsforvaltningen, og behovet for å kontrollere for misbruk av offerstatusen har blitt viktig, om ikke viktigere, enn å gi bistand og beskyttelse. Å være offer for menneskehandel kan som kjent i bestefall utløse antatte gullkantede goder som varig opphold i kongeriket Norge.

Nun liebe Kinder gebt fein acht
Ich bin die Stimme aus dem Kissen
Ich singe bis der Tag erwacht
Ein heller Schein am Firmament

Mein Hertz Brennt

Kvinnen som fryktet for sitt liv som en følge av at hun hadde identifisert menneskehandlerne til politiet, hevdet at UNEs beslutning bygde på uriktig rettsanvendelse og skjønnsutøvelse. UNE på sin side fant det vanskelig å se at en person som vitner for politiet vil befinne seg i en like vanskelig situasjon som en person som har avgitt vitneforklaring som fornærmede i en rettssak. UNE anfører:

«(...) Det avgjørende er om ... kan sies å være «i en like vanskelig situasjon». Denne vurderingen hører i tråd med ordlyden 'kan' under forvaltningens frie skjønn, og kan i utgangspunktet ikke overprøves av retten, da terskelen for rimelighetsvurdering i første rekke er et politisk spørsmål.» (17-153411TVI-OTIR/06).

Oslo tingrett fant at UNE hadde rett, både når det gjaldt rettsanvendelse og skjønnsutøvelse, og viste til at vitner hadde forklart at trusler mot familien og saksøkte tiltok betraktelig da hun skulle vitne for nettopp, ja – retten.

I dommen fra tingretten står det at «hvorvidt reglene slik de foreligger i dag fungerer etter sin hensikt og faktisk fører til at ofrene tør eller vil tørre å bistå politiet, er et spørsmål som faller utenfor rettens prøving».

For grusomhetens narrativer til tross, i det virkelige liv er det forvaltningens rasjonelle logikk som rår. UNE vant, og kvinnen ble hentet av politiets utlendingsenhet i Oslo tingrett og brakt til Trandum i påvente av utsendelse fra Norge.

I 2017 henla politiet 43 av 44 anmeldte saker om menneskehandel melder nrk.no 22. november 2018. Det meldes også om stadig færre anmeldelser på menneskehandel.

Mein Herz brennt

FAKTA

- I 2002 undertegnet og ratifiserte Norge FN-konvensjonen mot transnasjonal organisert kriminalitet av 2000, samt konvensjonens tre tilleggsprotokoller; protokollen mot menneskehandel, protokollen mot menneskesmugling og protokollen mot illegal handel med våpen.

- Begrepet menneskehandel omfatter: rekruttering, transport, overføring, husing eller mottak av personer, ved hjelp av trusler om bruk av vold eller bruk av vold eller andre former for tvang, av bortføring, av bedrageri, av forledelse, av misbruk av myndighet eller av sårbar stilling eller av å gi eller å motta betaling eller fordeler for å oppnå samtykke fra en person som har kontroll over en annen person, med sikte på utnytting. Utnytting skal som et minimum omfatte utnytting av andres prostitusjon eller andre former for seksuell utnytting, tvangsarbeid eller tvangstjenester, slaveri eller slaveriliknende praksis, trelldom eller fjerning av organer.

- I norsk lovverk, som følger FNs retningslinjer, er menneskehandel en forbrytelse mot straffelovens kapittel om frihetsberøvelse, mens menneskesmugling er en forbrytelse mot utlendingsloven.

- Refleksjonsperiode for ofre for menneskehandel: Personer som er identifisert som offer for menneskehandel kan søke om refleksjonsperiode. Formålet er å gi antatte ofre hjelp til å komme seg ut av en tvangssituasjon og å vurdere om forholdet skal anmeldes. Norge fikk først en refleksjonperiode på 45 dager i 2004. Refleksjonsperioden ble utvidet til seks måneder i 2006. Det er UDI som behandler søknader om refleksjonsperiode. Innvilget refleksjon gir seks måneder lovlig opphold i Norge, inkludert rett på bosted, helsehjelp, tre timer juridisk bistand og støtte fra NAV. For å kunne få varig opphold må offeret vitne i retten etter at politiet har tatt ut tiltale. Mange anmeldelser av menneskehandel blir henlagt, og dermed blir mange ofre tvangsendt ut av Norge etter endt refleksjonsperiode.

(Kilder: regjeringen.no, UDI, Wikipedia)

X OG MEG

Chit chat om kunder og sexarbeidspolitikk

Av Meg

X sitter tilbakelent med beina godt plassert på gulvet. Klokken er 11. Det er altså en tidlig morgen for meg som styrer dagene mine selv, og siden det er tomt for kaffe spør jeg om hun er sliten, hun sier det går fint, men tar til takke med fruktte og brunt sukker. Jeg holder den varme koppen min foran meg litt distré og forteller at dersom jeg spør om noe hun er ukomfortabel med, så trenger hun ikke svare.

Vi har en time til rådighet. Det føles som jeg har møtt en god venninne. Den følelsen man har når man ikke har sett venninnen på noen år, men det allikevel føles som om det var i går.

Hun utstråler en sterk personlighet, som tilsier at hun er sin egen sjef. Hun er stand til å bli streng, samtidig mild og imøtekommende, noe jeg anser er viktig for å opprettholde en god kundekrets hvor man kan luke ut de man ikke ønsker å treffe. Vi danner umiddelbart en relasjon av gjensidig respekt og fortrolighet.
Og som vanlig over en kaffe, eller i dette tilfellet te, blir vi mer fortrolige mot slutten. Sånn som når man ofte deler hemmeligheter og sladder eller gir hverandre gode råd. Imidlertid blir det vi prater om noe langt mer alvorlig og konkret enn antagelser om felles bekjente eller intime betroelser fra hverandres kjærlighetsliv.

INSIDE

Men først kundene. Det var det vi skulle snakke om i dag, så da skravler vi i vei mens opptakeren får lov å stå på i tilfelle jeg skulle glemme detaljer. Vi snakker om alt fra trivielle historier til fakta fra sexbransjen hun sitter på mye kunnskap om. Det er en lukket verden selv om man kan lese de tragiske eller glorifiserte historiene i massemedia.

Vi vet at antallet sexarbeidere i Oslo er vanskelig å anslå, og at blant personene som befolker det mangfoldige markedet av kjønn, kjønnsuttrykk, kjønnsorientering, samfunnsklasser og nasjonalitet som sexarbeidere utgjør, er det stor mobilitet.

Det er alltid noen som kommer og noen som går.

Kanskje har de ferie. Det er noe kundene kan bekymre seg for, når de som også styrer dagene sine selv bestemmer seg for å ta litt fri, reise til utlandet, besøke familie og tilbringe tid med venner, ikke lenger er tilgjengelig på jobbtelefonen. Kanskje har de sluttet eller er blitt kastet ut av landet. Mange utenlandske lever med risikoen for å deporteres av politiet, kastes på en buss og kjøres over grensen i Finnmark uten videre spørsmål fra UP enn at de antas å være her for å selge sex.

Hun smiler og er åpen om at noen av kundene har blitt hennes gode venner. Det er fortsatt mye stigma som må brytes ned, og politikere og offentlige talspersoner som både gjør en god og dårlig jobb med å lytte til hva som kan gjøres for at en mer eller mindre sårbar gruppe som sexarbeidere er, kan ha et tryggere liv, tilgang til rettigheter, og ikke minst ha råderett over egne valg.

Men nok om det for nå, i alle fall en liten stund, siden kvinnen som sitter foran meg fortjener all oppmerksomhet i den korte tiden vi har til rådighet.

STORY TELL

Det er hyggelig å se innlevelsen i beskrivelsen av den gamle mannen som ikke får ståpikk, sånn som menn over en viss alder kan ha problemer med. Etter en god og lang mannsalder fylt av kåthet og oppriktig kjærlighet til kvinner bestemmer han seg en dag for å fortelle henne, kanskje noe ironisk, men med selvinnsikt, og fordi han har behov for noe mer enn å tømme seg som kunde, at det er hans problem og ikke hennes. Han ønsker nærhet og noen han stoler på, som er vakker og samtidig fortrolig og diskré.

Han er fornøyd med massasje for i dag, og spør pent slik hun beskriver at norske kunder gjør, om

det er greit at han stryker henne på låret, og så prater de i vei om personlige ting han ikke deler med noen annen. Og så snart hun har tid for seg selv igjen sletter hun nummeret fra telefonen, for å forsikre seg om at dersom politiet dukker opp og konfiskerer den, vil de kun finne de numrene hvor menn som ringer for å prate dirty og runke i bakgrunnen uten formål om å «bestille henne».

Hva slags navn hun har gitt dem glemmer jeg å spørre om, men i etterkant tenker jeg at de kan være alt fra humoristiske til alvorlige. «Warning», eller noe sånt?

Jeg smiler og fleiper litt om at hun kan skrive på thai, slik at det kun er henne og thaivenninnene som forstår, og ikke de norske kundene, dersom noen skulle se telefonen hennes.

RESPEKT OG PENGER

Hun er hundre prosent norsk siden hun har bodd her i mange år, og det forteller hun til den ene av hundre som drister seg til å stille spørsmål ved om hun har bakmenn, en hallik.

De hører at jeg prater flytende norsk, sier hun, og vet at jeg har et eget sted. Det er nok forsikring for majoriteten.

Vokabularet kundene bruker kan virke påfallende likt, de spør om det samme før de avtaler et møte. Sånn sett tar det ikke lang tid før røret blir slengt på om man stønner i bakgrunnen, og kanskje får navnet «Grisepratnei».

Vil man ha en sjanse hos henne, er det respekt, og penger, som gjelder. Men med samtykke mellom begge, og samvittighet overfor kunden. Det går begge veier, mener hun, og jeg spør om hun har inntrykk av at noen kunder får dårlig samvittighet av å kjøpe sex.

Nei! Det har de ikke sagt noe om, konstaterer hun umiddelbart.

Pensjonisten, den gode vennen, setter av en fast sum månedlig for å besøke henne, en gang i uken eller to, alt ut fra budsjettet. Flere har det slik. Og budsjettet strekker til, fordi de planlegger. Jeg går heller til deg, tar en kaffe og kan oppleve noe deilig, sier de. Bemerker de noen grunn til å kjøpe sex, er det ofte i bisetninger av takknemlighet for å endelig få oppleve noe de har manglet i samvær med kona eller samlivspartner dersom de har det, eller har en drøm de ønsker å sette ut i livet.

Betaler de for to timer, men er fornøyd

etter en halvtime, får hun beholde pengene de har avtalt på forhånd. Hun sier at det er fordi de går ut med et smil. En av kundene hennes koser seg med en øl på puben, men ikke mer, fordi det gir mer glede å besøke henne, for ham har tiden med henne høyere verdi.

Hender det at noen blir avhengige, spør jeg.

Hun tenker seg om og svarer at hun tror det er mer en livsstil og noe de ser frem til, og legger til at det skal være lov å kjøpe hva man vil, enten det er en veske man ønsker seg, uansett hva det er, så lenge selger og kjøper er enige. Det er frivillig, og man skal ikke skade hverandre fysisk eller psykisk.

NETTVERKING

Jeg tenker på hvordan man opprettholder en god helse i et slikt arbeid, og tar opp temaet vold, selv om jeg kvier meg litt for å spørre, siden det kan være traumatisk å prate om det for dem som har opplevd voldtekt, utpressing eller hatt andre dårlige opplevelser.

Nei, jeg har ikke opplevd å bli voldtatt eller utsatt for noe slikt, sier hun.

MEG

Kroppsspråket hennes er rolig og hun gestikulerer når hun prater, hun virker rett frem og trygg på seg selv. Hun har opparbeidet en ekspertise, om man kan kalle det det, men ikke på egen hånd uten støtte fra andre sexarbeidere. Å ha et miljø der man blir forstått og kan ta vare på hverandre er viktig.

Til gjengjeld for det hun får av kundene, gir hun god service ved å ta vare på de som er slitne etter en lang dag på jobb når de møter henne. Da legger hun dyna over dem og sier «nå trenger du å sove litt», legger seg på sofaen og er trygg på at pengene hun har tjent befinner seg der hun har skjult dem neste morgen. Da kjenner man hverandre godt, man må være menneskekjenner før man sovner på sofaen med en mann man ikke deler hverdagen med snorkende på soverommet.

Hva med de som spør om du kan kle deg ut itra deres ønsker, eller har fetisjer utenom normen, spør jeg.

Da sier jeg at jeg ikke har det, eller har glemt å ta med utstyr de eventuelt ber om dersom jeg er på reise, som jeg er av og til, sier X.

Dildoen ligger ofte hjemme. Har de veldig spesielle ønsker, har jeg fått inntrykk av at de er litt rare i hodet, sier hun, smiler og snurrer fingeren foran tinningen.

Jeg smiler tilbake og spør hva hun mener med det.

Nei, du vet!

Hun velger sine kunder ut fra hva hun er komfortabel med. Er de for unge sier hun «du må gå hjem, du er ikke gammel nok enda!».

Hun ønsker at kundene skal tenke seg om før de kjøper sex, fordi det er en avgjørelse man ikke bør gjøre på impuls en kveld man har vært på fylla og har noen tusenlapper til overs og vil ha det litt gøy.

RISIKOHÅNDTERING

Hun har jobbet på thaistudio også, der fikk man kontrakt for noen måneder av gangen, for eksempel tre, eller et halvt år. De som jobber der skiftes ut relativt ofte, sier hun. Selv om man ikke er pålagt å være der hver dag, eller til faste tider slik hun har erfart, føler hun at det er mer frihet i å jobbe alene og styre sin egen tid, slippe å vente til de ringer på. Er hun på reise i Norge, treffer hun mange nye, men her i Oslo hvor hun holder til er de fleste faste.

På hotell er det mer å passe på med hensyn til kamera i gangene, og ansatte som kan legge merke til kunder som kommer og går.

Hun har fått vite at et par stykk har fått bøter, forteller hun.

Hun har et nettverk rundt seg og kjenner flere i thaimiljøet som hun prater med, og de deler blant annet informasjon om kunder man ikke bør treffe. Fordi noen kan være farlige, ha dårlige hensikter. Ran og vold kan være et uunngåelig faktum dersom man møter feil person.

Man må ta forholdsregler, men det kan være vanskeligere å forholde seg til for sexarbeidere som ikke kjenner det norske språket og lovverket. Derfor er det viktig for henne å engasjere seg og opplyse om hvor man kan få hjelp og hvordan myndighetene forholder seg til sexarbeidere og kunder.

Hun ønsker at politiet ville være mer til hjelp, at man kunne ha en god relasjon og rapportere lovbrudd uten å risikere den fiendtlige holdningen mot kjøperne. Et alternativ er å henge opp skilt på utsiden av thaistudioer med nødnummeret til politiet slik at man vet at dersom noe skulle oppstå, kan man ringe for å avverge livsfarlige episoder. Slik det er i dag ville kundene bli skremt av tanken på at politiet kan dukke opp, det er de allerede om de sitter med kaffen sin eller ligger på sengen

og får massasje og får tilfredsstilt behovet de måtte ha. Allikevel bruker de som regel lengre tid på studioet enn om de kommer hjem til henne.

KAMPEN FOR TILVÆRELSEN

Utviklingen den siste tiden bekymrer henne. Da hun drev et massasjestudio selv, tjente hun til utgifter og livsopphold ved å ta inngangspenger som inkluderte massasje, og de som jobbet der tjente mer enn henne. Av og til spleiset de på møbler og annet som trengtes for å ha et hyggelig miljø. Nå har det blitt slik at enkelte studioer lar være å betale noe som helst av massasjepengene de delte på før, dersom de som jobber tjener penger på å selge sex den dagen.

Får de inntekter av sexsalg, krever i tillegg noen at opptil halvparten skal gå til den eller de som driver studioet.

Hun er svært bekymret for den kriminelle utviklingen i miljøet, som er uetisk og foregår uten at politiet opplyser sexarbeiderne om rettigheter. Dersom det er problemer, kan man ikke ta sjansen på å ringe politiet på grunn av frykt for razzia.

Politiet blir byttet ut med mafia som tar tak i kriminelle kunder og fungerer som beskyttelse, i et tempo som er ute av kontroll. Vi vet også at i flere miljøer tør ikke sexarbeidere anmelde forhold i frykt for å havne i arkivet til politiet som prostituert.

Sexarbeidere er ofte nederst på rangstigen, og det kjenner man på dersom man ringer nødsentralen, eller i møte med barnevernet og psykisk helsevesen, for å nevne noe.

Konsekvensene at utviklingen vet vi ikke omfanget av ennå, og hallikparagrafen står i veien for å løse noe av dette og gir ingen beskyttelse for oss sexarbeidere.

Hun er veldig klar på at vi må forsøke å løse dette i samfunnet, men slik som det er nå virker det ganske håpløst. Heldigvis har vi slike som henne, som bryr seg, sprer budskapet om hva man har krav på av hjelp til de som ikke ville fått vite noe om dette fra arbeidsgiver på studio, eller myndighetene.

Jeg takker for samtalen, tiden har rast av sted, og jeg spør hva hun skal nå. Nå skal jeg ta en kaffe sier hun, og jeg gir henne en klem som takk for å ha snakket så åpent om sine meninger og noe av hennes historie som sexarbeider.

XXX

PIONS PAROLE PÅ SKEIVT ARKIV

– Parolen var interessant for oss siden det var en spesiell situasjon hvor den ble ødelagt. Dette vitner om en aktuell stridssak, sier leder for Skeivt Arkiv, Runar Jordåen.

Av Astrid Renland

Lørdag 1. juli 2017, etter at årenes beste og største Pride Parade var ferdig og Spikersuppa i Oslo var fylt til randen med festglade mennesker, overleverte Andrés Lekanger PIONs flerrede parole fra 8. mars det året til Skeivt Arkiv.

Overleveringen var uten fanfarer og tromboner, men skjedde stille og rolig midt mellom begges stands på Pride Parken.

Og er det ikke fint å vite at fremtidens skeive, forskere og andre vil se parolen og lure på hva det egentlig var som skjedde her? Hvorfor er en parole med påskrift Sex Workers Rights = Human Rights, flerret i to, og hva gjør den egentlig her i skeives historiske arkiv?

– Skeivt Arkiv ønsker å ta vare på bannere og paroler som har med skeiv historie og seksualitetens historie å gjøre, sier Jordåen.

– Det er viktig at arkivet ikke bare inneholder skriftlig materiale, men kan vise miljøene og det levde livet som vi for eksempel gjorde på utstillingen Skeivt Uteliv på Historisk museum i sommer.

Det er derfor enda finere å tenke på at med denne gesten; å be om å få PIONs parole til arkivet som samler LHBT-befolkningens historier, understrekes også de tette båndene mellom sexarbeiderbevegelsen og homobevegelsen. Og, som Jordåen sier, forteller parolen en historie om både skeiv seksualitet og seksualitetens historie generelt.

Hendelsen som dannet opptakten til Stonewall-opprøret, var da transkvinner som jobbet som sexarbeidere og hadde fått nok av politiets vold og brutalitet, gikk til motangrep.

I Norge delte horer & homser samme skjebne inntil sex blant menn ble avkriminalisert i 1974, mens relasjonen mellom transpersoner og sexarbeiderne holdt stand i mange år etter at andre av LHBT-befolkningen kunne leve fritt. Som seksuelle subkulturer og samfunnsmessige outcasts sto man sammen, har jeg latt meg fortelle.

Sexarbeiderbevegelsen var også en del av de første spirene av kvinnebevegelsens i USA; horer, husmødre og lesbiske samlet seg i felles kamp mot undertrykking og for økonomisk selvstendighet og sosial frihet. Både sexarbeiderne og lesbene ble ganske kjapt skyflet ut, og mens sistnevnte etter hvert aller nådigs fikk innpass, var førstnevnte dømt til et evig liv som bærere av kvinnebevegelsens offer for patriarkatets makt og overgrep.

Og det var nettopp det – sexarbeidernes manglende respekt for sine mektige medsøstres krav om å plassere seg pent i rekkene, som førte til at parolen ble flerret.

Rett skal være rett, og vi utøvde «sivil ulydighet»; parolen var ikke meldt inn, og vi visste at vi var høyst uønsket av 8. marskomiteen.

Men, likevel:

– Jeg skal faen meg ikke ha noen som bruker begrepet «sexarbeider» i mitt tog, hylte representanten fra 8. marskomiteen, før hun i vilt raseri grep parolen og rev den i to.

Hun hadde et par ganger gitt ordre om at vi måtte forlate Youngstorget med parolen. En stakket stund så det faktisk ut til at det var akkurat det vi måtte gjøre. Men så fant et av PIONs lyseste hoder ut at vi hadde nok PION-buttons til å tråkle den sammen igjen.

Som sagt så gjort.

8. marskomiteen har ikke beklaget saken. Tvert imot har meldingen vært at PION har seg selv å takke når organisasjonens aktivister velger å ikke stille seg bak kvinnebevegelsens paroler. Ane Stø skrev i Klassekampen (14. mars 2017):

«at PION vet godt at parolen «Sexworkers rights = human rights» ikke er velkommen i toget, men istedenfor å fokusere på bedre helsetjenester, oppholdstillatelse for traffickingofre, eller andre krav for å bedre prostituertes rettigheter, velger de konfrontasjon med kvinnebevegelsen. Dette er ikke i de prostituertes interesse.»

Stø sier ikke noe om hvilke helsetiltak Kvinnegruppa Ottar har foreslått, som PION burde stille seg bak. Det vi vet er imidlertid at gang på gang har Ottar-kvinnene stilt paroleforslag med krav om Pro Sentrets nedleggelse. Et forslag som i en årrekke har gått igjennom inntil det ble dunket ned i 2014.

Det er i tillegg bekymringsfullt at kvinnebevegelsen som i andre fora har løftet hatsnakk og trolling som et stort samfunnsmessig problem, selv tyr til de samme virkemidlene når de møter uenighet og motstand.

Men PION har valgt å overse det, og vi anmeldte ikke personen for hærverk. I stedet ser vi framover til neste 8. mars, ny PION-parole og mange mennesker som hyller kvinner av alle kjønn og identiteter og retten til å markere den internasjonale kvinnedagen. Mens vi venter kan vi glede oss over at 8. mars 2017 ikke forsvinner i glemselen, men er behørig arkivert.

Hurra for Skeivt Arkiv!

PROLOG:
8. mars 2018 var historisk. Sexarbeidere av alle kjønn, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og skeive, transpersoner, aktivister, andre allierte og støttespillere tok til gatene og lagde en heidundrende markering under parolen «Lytt til oss».

SEXARBEIDENDE PENDLERE

Tekst: Astrid Renland

Sexarbeidere som pendler mellom destinasjonsland for arbeid og hjemland i EU og Norden har fått liten oppmerksomhet, selv om det utgjør en stor andel av prostitusjonsmarkedet i de ulike landene inkludert Norge.

De sexarbeidende pendlerne illustrerer at den økonomiske gråsonen som sexindustrien beskrives som, følger markedstrender der fri bevegelighet av varer, tjenester og arbeidskraft er de idealene som rår. Men mens fri flyt av varer og tjenester er et oppskattet gode sikret gjennom EØS-avtalen, er de pendlende sexarbeiderne ikke det. Og det er ikke bare fordi det er delvis kriminalisert, for forbudet mot sexkjøp er i seg selv et middel for å hindre fri flyt av disse tjenestene. Men like fullt er mobiliteten i EUs indre marked og mellom EU- og EØS-landene, stor.

Eskort er blant de mange reisende i sexsalg. Hun er fra Finland, har tilbragt mange år i Sverige, har sommerhus i et baltisk land, bor i Spania og har hele Norden som sitt arbeidsmarked.

– Jeg har jobbet i de siste 20 årene som sexarbeider, forteller Eskort.

TRANSPERSON OG SEXARBEIDER

Hun startet egentlig ti år før da hun utvandret fra Finland til Sverige på 1980-tallet. Fordi hun var i en kjønnsskifteprosess var det mer en form for øving og prøving enn profesjonelt sexarbeid, forteller hun.

Hun ønsket ikke at kundene som frekventerte Malmskillnadsgatan i Stockholm, skulle få vite at hun biologisk var mann.

Eskort ble kvinne før den svenske sexkjøpsloven trådte i kraft. Forbudet mot sexkjøp førte henne til innendørsmarkedet og online sexarbeid. Hun fikk også en fengselsdom for hallikvirksomhet.

Eskort forteller at det var ikke et mål for henne å jobbe som hallik og med kopleri, men sexkjøpsloven gjorde det vanskelig for henne å jobbe som sexarbeider.

– Det ble vanskelig for meg da Malmskillnadsgatan ble tømt for kunder på grunn av den sterke kontrollen da loven kom. På den tiden var alternativet telefonannonser, men det ble umulig for meg å tjene penger fordi kundene avviste meg når jeg svarte på telefonen.

– Både utseendet mitt og stemmen var maskulin selv om jeg var blitt kvinne. Når jeg traff kunder ansikt til ansikt, var det ikke et problem. Fortsatt har jeg en mørk stemme, men i dag tenker kundene at det er alderen, sier hun og smiler.

ONLINE SEXARBEID

Internett skapte nye muligheter. Mange som hadde jobbet i Malmskillnadsgatan og var blitt arbeidsløse etter at sexkjøpsloven kom, ville ha hjelp til å jobbe online. Det ble starten på bordellvirksomheten.

Eskort begynte å lære opp både nye og etablerte sexarbeidere til å jobbe online. Hun leide arbeidslokaler og tilbød losji til de som var tilreisende.

– Det var hovedsakelig svenske kvinner fra Malmskillnadsgatan, men etter hvert kom det flere kvinner fra Estland, Russland og Latvia. Majoriteten av de utenlandske kom fra Estland. Jeg lærte dem markedsføring, hvordan designe annonser, tok bilder for dem og hjalp dem med annonsering.

– Vi delte 50/50. Men jeg betalte for leieutgiftene for arbeidslokaler og boutgiftene for dem som var tilreisende. I tillegg dekket jeg kostnader i forkant av reisen om noen hadde det, sier hun, når jeg påpeker at det var en stiv pris de andre sexarbeiderne måtte betale henne.

BORDELLMAMMA

Vi diskuterer begrepsbruken, og jeg spør om hun bruker begrepet hallik om sin egen virksomhet. Det betegner jo en strafferettslig virksomhet.

– I media ble jeg omtalt som hallik og bordellmamma, sier hun.

Selv vil hun heller si at hun var medarbeider og manager. Hun tok seg av den administrative delen av arbeidet.

– Jeg jobbet senere i Finland sammen med tre andre i et arbeidsfellesskap. Vi hadde en sekretær som jobbet for oss og tok imot og administrerte avtaler med kunder for oss. Det er lettere når man slipper å gjøre alt selv, og den typen arbeid tar mye tid.

FENGSELSDOM OG UTVISNING

Eskort ble tatt av politiet da hun ble en av personene journalist Erik Korsås ble oppmerksom på, da han og Aftonbladets Richard Aschberg jobbet med en større sak om prostitusjon på internett.

– De forfulgte meg og sendte blant annet personer som oppga å være kunder til mitt lokale. Samtalen ble tapet og brukt i mediesaken. De brukte mine bilder fra annonsene uten å betale meg for dem, og et av bildene, av en unge jente, ble publisert usladdet. Det er var en jente på 16, 17 år som jobbet hos meg. De vant den Stora Journalistpriset 2001 for sin gravende journalistisk arbeid, mens jeg ble straffet.

– Hadde du så unge mennesker til å jobbe hos deg?

– Jeg satte grensen ved den seksuelle lavalder som da var 15 år, og tenkte at om man kan ha sex, kan man også bestemme om man vil ta seg betalt for sex. Men det var andre tider og andre lover. Først senere kom anti-trafficking-lover som satte samtykkegrense ved 18 år. Men det var veldig få unge som jobbet, og i løpet av den tiden var det bare tre-fire 16- eller 17-åringer år som jobbet hos meg.

- Det var ikke så smart. Unge mennesker er spontane og tenker ikke så godt gjennom de valgene de tar, sier Eskort.

For Eskorts del endte det med en dom på fire års fengsel. Hun sonet en del av straffen i Sverige før hun ble sendt mot sin vilje til Finland, forteller hun, der hun sonet resten av dommen. Siden hun var førstegangskriminell ble hun prøveløslatt etter to år. Vilkårene for prøveløslatelse var at hun måtte oppholde seg i Finland.

– Jeg prøvde meg som sexarbeider, men det var veldig vanskelig å jobbe på gata i Helsinki, så da endte jeg på nytt opp som «bordellmamma». Jeg ble tatt igjen og måtte sone ett og et halvt år.

Hun ble utvist fra Sverige i ti år og kunne ikke bo der legalt. Hun ville ikke bo i Finland. Da flyttet hun til Spania.

REISERUTEN

Eskort trives i Spania, ikke minst er det mye lettere å være transperson der enn her hjemme i Norden.

– Det er ikke plass for transpersoner i de nordiske samfunnene. I Spania har de en helt annen holdning til transpersoner, og man føler seg mindre

stigmatisert og ekskludert enn det man opplever i Norden.

Hun forteller at hun har en måned ferie i året, da drar hun til sommerhuset og kjører motorsykkel. De øvrige månedene pendler hun mellom Spania og de nordiske landene.

Når hun planlegger en reise, ser hun etter de billigste billettene fra Spania til en av byene i et av de nordisk landene. Hver reise rommer ofte besøk til to eller tre byer. Prisen på flybillettene bestemmer ofte hvilket land hun velger seg.

– Jeg har vært i alle de store norske byene, men det er stor forskjell når det gjelder mulighet for inntjening. I noen av byene har jeg stamkunder som oppsøker meg når jeg kommer, og da går det bra.

ENSOMT ARBEIDSLIV

Å reise fra by til by betyr mye tid på hotellrom i ensomhet.

– Det er en ensom jobb, sier Eskort, – sånn sett er det bedre å jobbe i gateprostitusjon, for der har man kontakt med andre sexarbeidere.

– Det er sjelden jeg møter andre sexarbeidere når jeg reiser rundt. Jeg jobbet en stund sammen med en sexarbeider i Oslo, hun var spansktalende og bodde i England. Det gikk bra. Vi var forskjellige i utseende, så vi konkurrerte ikke når det gjaldt kunder.

POLITIKONTROLL

Politiet har de siste årene overvåket sexarbeidere som jobber online, i tillegg til å lære opp hotellpersonalet i profiling av mulige sexarbeidere. Noen sexarbeidere har opplevd både å bli overvåket og presset for penger av hotellpersonalet.

– Jeg har aldri opplevd ubehageligheter fra ansatte på hotellet jeg har bodd på. Men jeg har blitt kastet ut av politiet fra hoteller, og opplevd at de også tipser politiet i andre politidistrikt som igjen tipser hotellene slik at jeg ikke får bestilt rom.

Det gjør at man booker rom med andre telefonnummer enn det som oppgis i annonser for å unngå å bli synlig for politiet.

– Politiet i en større by i Norge ringte meg og sa at jeg var uønsket i byen. Det beste er å disponere leilighet, kundene liker ikke å komme til hoteller fordi de er redde for at politiet overvåker dem.

STILL GOING STRONG

Hun er egentlig pensjonist, men har ikke tenkte å legge opp enda. Pensjonen er liten, men takket være en arv fra foreldre trenger hun ikke å jobbe for å forsørge seg. Hun gjør det fordi hun liker jobben.

– I Sverige er det en kvinne som er i slutten av 70-årene som fortsatt jobber, og jeg har også hørt om en japansk sexarbeider som er 90 år og fortsatt i aktiv jobb.

Eskort forteller at kundene i likhet med henne selv er godt voksne. Noen er gift og elsker sin kone men de har ikke sex sammen lenger, andre er som Eskort selv, ensomme personer.

– Jeg er ikke veldig sosial av meg og har ikke et nettverk rundt meg, så jobben gir en mulighet til å være sosial, ha noen å dele intimitet med og ha sex, sier hun, – men jeg orker ikke å jobbe så mye og trenger mange dager av etter en arbeidsturne.

De siste årene har Eskort drevet med politisk aktivisme og jobber for sexarbeideres rettigheter. Hun har selv jobbet under 20 år med kriminalisering av kunder og vet hvor ødeleggende forbudslinjen er for mennesker som selger sex.

– Jeg har blant annet engasjert meg i arbeidet til Rose Alliance. Om jeg slutter å selge seksuelle tjenester vil jeg bruke mer tid på politisk virksomhet, sier hun, og legger til; å jobbe for at mennesker som selger sex skal ha rettigheter er noe jeg virkelig vil bruke tiden min på.

OFFERPOSISJON GIR INGEN SOSIAL KAPITAL

Tekst: Astrid Renland

Selv om menneskehandel i dag oppleves som et så komplekst problem at justisministre prøver å unngå å snakke om det, lever offerstereotypien i beste velgående.

– Å bli returnert som offer for trafficking er stigmatiserende. Spesielt i land som har en konservativ holdning til kvinner og seksualitet, kan det å bli outet i media være ødeleggende. Løsningen for de fleste er å prøve å holde det skjult, sier Anette Brunovskis.

Vi har invitert Fafo-forsker og PhD-stipendiat Anette Brunovskis til en samtale om endringene i den politiske tilnærmingen til menneskehandel. I 2004 forfattet Brunovskis sammen med Guri Tyldum rapporten Crossing Borders (2004), som var en studie av transnasjonal prostitusjon og menneskehandel med utgangspunkt i situasjonen for utenlandske kvinner som solgte sex i Oslo. Hun har siden fulgt feltet med sitt nitide forskerblikk, og arbeidet omfatter både studier av effekten av lovhåndhevelsen og forvaltningen av hjelpetiltak for repatriering av ofre for trafficking.

SINNSSTEMNING OG MORALSK PANIKK

Det offentlige ordskiftet har endret karakter, og offerretorikken som skulle samle massene om å redde kvinnene fra grusomhetene, er etter mitt skjønn i dag redusert til retorikk som legitimerer restriktiv migrasjons- og prostitusjonspolitikk. Hvordan ser du endringene?

– Det har skjedd endringer, sier Brunovskis, –og misforstå meg rett, men det er kanskje til det bedre. For selv om Lilja-figuren (Lucas Moodyssons film Lilja 4-ever, min anm.) fortsatt lever i beste velgående i fortellinger om menneskehandel, er det større forståelse i dag for at feltet er mer komplekst enn at det handler om hvite unge kvinner som lures til migrasjon og tvinges til sexsalg.

Hvordan klarte man å hausse opp stemningen så voldsomt? Så å si over natten ble utenlandske kvinner som selger sex omdefinert til ofre for trafficking, og begrepet ble synonymt med prostitusjon?

– Det var mer en sinnsstemning enn et faktum. Jeg husker selv hvor berørt jeg var over det forferdelige og følelsen av at dette var noe ukontrollerbart som bare skyllet over oss, sier Brunovskis.

– Man slo fast at utenlandske kvinner som solgte sex i Norge var ofre for menneskehandel selv om vi ikke hadde noen fakta å vise til. Det var en form for internasjonal panikk som også noen omtaler som moralsk panikk, og det ble produsert en hel masse rapporter og tall som levde helt sitt eget liv. Blant annet tall over omfanget av ofre for menneskehandel som ingen visste opprinnelse til, og i alle fall ikke hadde rot i empirisk virkelighet.

SULTEN PÅ DE EKSTREME HISTORIENE

Konferansene på begynnelsen av 2000-tallet var fylt av historier om kvinner som var innelåst og tuktet med voldtekt og slag til å underlegge seg bakmenns krav og minste små vink. Kvinnene ble tvunget til å betjene horder av menn, mange titall daglig, og fortjenesten gikk i lomma til bakmenn. Om det virkelig var slik at menn som kjøper sex, var i stand til å overse at selgeren var en livredd kvinne, slått gul og blå og brennemerket av sigaretter, var det ingen som spurte om.

– Fokuset på grusomhetene i forskningen på menneskehandel problematiserer du i artikkelen «Innlevelse, kunnskap og erfaring» som er publisert i boken Etisk skjønn i forskning (2015). Blant annet skriver du at du har latt deg ryste av noen av de intervjuguidene du har møtt i feltet. Du knytter det til ideen om at det er viktig å få kvinnene til å fortelle om overgrepene de er utsatt for uten at det er helt klart hva man skal med den informasjonen?

– Det er en form for sult etter de ekstreme historiene, sier Brunovskis. – Det er bare å se på hvordan Moodysson omskapte historien til 16-åriga Dangoule Rasalaite fra Kaunas, Litauen, til fortellingen om Lilja.

– Rasalaite var ikke innelåst, hadde kontakt med familie og venner i hjemlandet og sto ikke og hamret på et vindu. Men hun satt likevel fast i en forferdelig situasjon. Den situasjonen måtte Moodysson gjøre enda verre, som om virkeligheten ikke holdt.

– For mange kan det være viktig fordi man vil påvirke beslutningstakere og politikk utformingen og antar at grusomme fortellinger vekker oppmerksomhet. Men da tenker man kanskje ikke på hvordan disse historiene former forståelsen av fenomenet, og hvilke konsekvenser det kan ha.

SKJØR OG UFORUTSIGBAR POSISJON

Offerrollen er for denne gruppen veldig skjør og uforutsigbar, peker Brunovskis på. Det ene øyeblikket er man offer for menneskehandel og i neste uønsket prostituert eller en person som bryter utlendingsloven. Offerstereotypier gagner ingen, sier hun, og peker på at ekstremhistoriene både skaper en form for nummenhet for grusomheter og gjør situasjonen ugjenkjennbart for andre trenger bistand.

– Når man ikke er Lilja eller har hengt fast i radiatoren, har man liksom ikke krav på hjelp. På den andre siden kan konsekvensene være at folk som befinner seg i en forferdelig situasjon, ikke ber om hjelp fordi det man selv opplever, ikke er så ille.

Hører man stadig historier om vold og tvang, skal det noe til før vi lar oss berøre av at noen lever et forferdelig liv som migrant som selger sex.

– En av konsekvensene er at folks levde liv ikke vekker samme engasjement. Vi kan trekke paralleller til nigerianske kvinner som dominerte gateprostitusjonen i Oslo, Stavanger og Bergen, inntil de ble kastet ut av politiets utlendingsenhet i kjølvann av flyktningkrisen i 2016. Kvinnenes adferd speilte ikke offerbildet, og det de gjennomgikk nådde aldri opp til vår idé om hvor forferdelig livet som offer for menneskehandel var. Løsningen ble «blame the victim», og bekymringen ble rettet mot menn som ble lurt til sexkjøp av disse svarte kvinnene som promoterte businessen på en særlig unorsk måte.

BORTE BRA, MEN HJEMME BEST?

Et annet problem knyttet til offerstereotypien er at den usynliggjør kvinnelige migranter som handlende agenter som i utgangspunktet har ønsket å migrere. Ideen om at kvinnene er lurt eller tvunget til migrasjon av kyniske bakmenn reduserer et helt spenn av ulike erfaringer til kriminalitet.

– Det er stor forskjell på utgangspunktet for migrasjon. Noen visste at de skulle selge sex, men var forespeilet en annen arbeidssituasjon enn den de møtte. Andre har vært helt intetanende.

– Utfordringene i dette feltet er det at man ikke klarer å forholde seg til det selvstendige individet. Mange har reist ut for å selge sex, men ingen har reist for å bli grovt utnyttet, sier Brunovskis.

Idealet er at personen som er reddet fra sine kyniske bakmenn forenes med familien, som er lykkelig over å få den hjemvendte familiemedlemmet tilbake. Men slik er det ofte ikke.

– Å være offer for menneskehandel gir ingen sosial kapital, sier Brunovskis.

Hun har forsket mye på repatriering og reintegrering og er opptatt av hva som skjer med mennesker etter retur til hjemlandet, og migranters sårbarhet ved retur.

– Noen har bedt om hjelp til å komme hjem, andre har blitt sendt hjem av politiet på grunn av manglende dokumenter. Uansett hvordan man returnerer, er det de færreste som opplever å bli tatt imot med hjelp og omsorg av familie, venner og naboer. Problemene hjemme er de samme for alle. Mange familier er dønn avhengige av pengene migrantene sendte hjem. I noen tilfeller har familien satt seg i gjeld for å gjøre migrasjonen mulig.

– Jeg har jobbet mye i land i Øst-Europa som har et konservativt syn på kvinner og seksualitet. Kvinnene som returnerer blir møtt med mye stigma. Stigma er i grunnen hovedproblemet, spesielt fordi oppmerksomheten er rettet mot prostitusjon. Løsningen blir å holde det skjult, og klarer de ikke det, risikerer kvinnene å bli offentlig outet som en som har solgt sex i utlandet.

MODERNE SLAVERI

Offerbildet er ikke lenger så idealtypisk som det var på begynnelsen av 2000-tallet. Det er større forståelse for at det er et komplekst og sammensatt felt, og ikke minst har forskning bidratt til at det i dag er en solid kunnskap som både ser på migrasjonspolitikk og migranters levde liv. Men samtidig skjer det ifølge

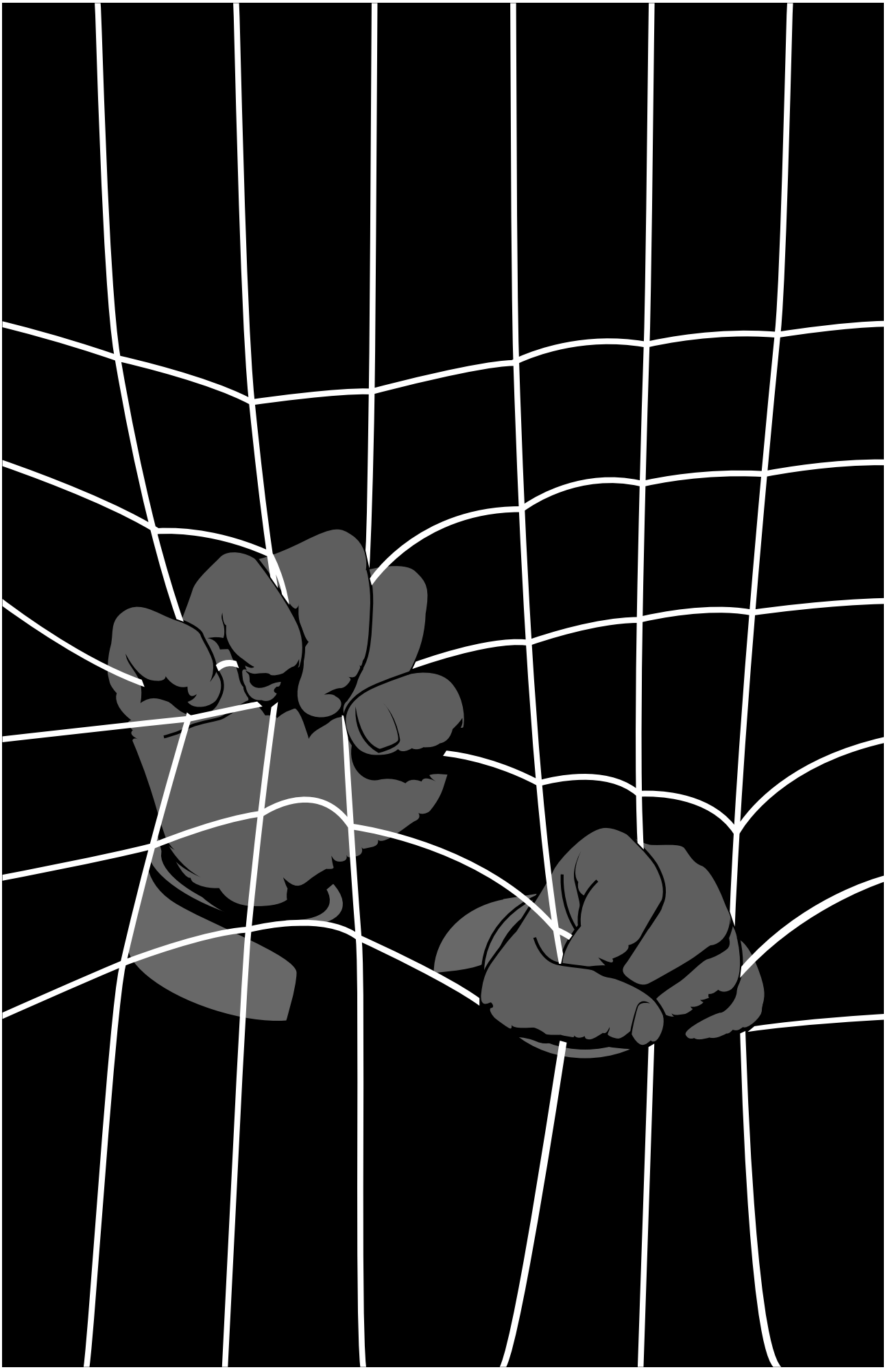

Brunovskis en parallell utvikling der stadig flere internasjonale organisasjoner har valgt å samle ulike forhold, deriblant prostitusjon, under begrepet moderne slaveri.

– For et par tiår siden var menneskehandel synonymt med prostitusjon, slik er det ikke lenger, sier Brunovskis. Alle vet at det er mer komplekst og at utnyttelse av migranter skjer i en rekke ulike næringsvirksomheter. Det inkluderer annen type lovverk og genererer aktivitet fra andre hold, som blant annet fagforeninger. Men det er en utvikling som går i ulike retninger, for samtidig som det er kommet mer solid kunnskap om feltet, er det også blitt mer populisme.

Det er spesielt de store internasjonale NGOenes bruk av begrepet moderne slaveri som i motsetning til begrepet menneskehandel ikke knyttes opp til konvensjonsrettigheter, som er vanskelig å forstå.

Metoden som brukes til å samle inn tallene som utgjør den årlige publiseringen av «Modern Slavery Index», er omdiskutert og kritisert. Det er heller ingen enhetlig definisjon på slaveri, og det bør ifølge Brunovskis diskuteres i hvilken grad man er tjent med å plassere alle forhold som er beskrevet i Palermo-protokollen under slaveri-begrepet.

– Det er vanskelig å se hva man skal oppnå med den typen definisjon. Faren er at man beveger seg bort fra kunnskap som viser at det handler om sosioøkonomiske forhold, strukturell ulikhet, begrensede muligheter og manglende muligheter til trygge migrasjonsforhold. Og at beslutningen om å migrere ofte tas under ekstremt begrensede rammer. Moderne slaveri entydiggjør bildet man har forsøkt å nyansere i en årrekke, med hjelpeløse ofre uten handlingsrom og kyniske bakmenn som gjør dette mot dem, sier Brunovskis.

– Men ingen vil si at strenge migrasjonsregimer skaper flere ofre, og det blir derfor mer spiselig å formidle begreper som moderne slaveri, som ikke berører disse forholdene og flytter oppmerksomheten bort fra politikken som skaper disse situasjonene.

POLITISK BUNDET TIL MASTEN

Forholdene har endret seg, men hverken situasjonen for migranter eller de mennesker som har behov for hjelp, har blitt bedre.

– I en ideell verden hadde man frigjort arbeidet med å gi assistanse til samarbeid med politiet, sier Brunovskis.

– Man er blitt bundet til masten, menneskehandelprotokollen, med kriminalpolitisk inngang til problemet. Det er ikke et system som ivaretar ofrene, de er ikke rettssubjekter med klare rettigheter, og menneskehandelprotokollen er ikke en menneskerettighetsprotokoll. Den er dypt kriminalpolitisk forankret, og den største svikten er at ofrene er overlatt til politiets nåde.

– Det er denne koblingen mellom straffeforfølgelse, bistand og beskyttelse som ikke fungerer så bra.

Brunovskis er bekymret for utviklingen der ansatte i hjelpeapparatet har mistet troen på at det å identifisere ofre har noen hensikt, og der man vegrer seg for å anbefale personer å anmelde saker fordi man ser at det kan gi mer skade en hjelp.

– Det blir interessant å se om hvordan det jeg opplever som desillusjon i sosiale tiltak gir seg utslag i statistikk over mulige ofre. Om færre velger å anmelde eller melde inn mulige ofre, kan det i verste fall bli fremstilt som at vi har løst problemet gjennom godt politiarbeid og sexkjøpsloven.

Anette Brunovskis er spesielt bekymret for hvordan disse endringene kan slå ut når det gjelder den politiske tilnærmingen til feltet.

– Det er mulig man så for mye tidligere, men den samlede effekten av de endringene vi ser nå er nødvendigvis ikke så bra den heller. For det er ingen god løsning at man ikke ser noe i det hele tatt, eller at det blir normalisert at folk har det generelt jævlig. Vi har tross alt gått fra en situasjon der hallikvirksomhet ikke var vanlig, til at man oppfatter at hallikene har slått rot i landets sexmarked.

Spalteus gjest er Jostein Pedersen

Buy, Buy Love

Norges eksklusive eks- Eurovision Song Contest – general

Prostitusjon

Tsunami av åpenhet

Foto: Bjørgli & Bergersen/TV2

sexapper

pornostreaming

SEKSUELLE

SALG OG KJØP

★★★

Horekunde

Intervju med Jostein → Intervju med Jostein

Denne gangen er gjesten i Buy, buy love-spalten Norges eksklusive, tidligere Eurovision Song Contest-general, Jostein Pedersen. Han startet sin karriere i den lokale platesjappa og klatret derfra opp karrierestigen som musikkjournalist i NRK radio hvor han var en stund før han hoppet over til NRK fjernsyn. Pedersen ble hele Norges loverboy med sin behagelige stemme og sine sarkastiske kommentarer, spesielt om svenskene, i ESC. En status som ble ytterligere befestet da en av hans fire bøker, Stort (1996) ble kultklassiker. Sist, men ikke aller minst høstet han stor applaus blant sexarbeidere og allierte da han i sommer hisset på seg aktivistene i Kvinnegruppa Ottar. I en kommentar på Facebook anklaget Pedersen «Ottargjengen» for å være sjåvinister og ha et skrekkelig menneskesyn. Som om vi skulle ha sagt det selv: Hurra! Til daglig er han programleder i Radio Vinyl, og på sommeren snurrer han plater på Prides Euro Zone.

Hva assosierer du med begrepet prostitusjon?

Prostitusjon er salg og kjøp av sex og kropp med hensikt å behage kjøperen. Både forskning og egen erfaring sier at dette ikke er selvvalgt av hverken selger eller kjøper.

Prostitusjon er det offentlige roms bruk av nakenhet. I samtiden styres den av kommersielle krefter som forherliger prostitusjon og dermed forfører fantasier og drømmer til noe trolig oppnåelig. Det er løgn. Dette gjelder i populærkultur fra popmusikk, reklameplakater til kinofilmer. Jeg så "American Gigolo" sju ganger!

"Selger sjela di og prostituerer deg"

Prostitusjon i filosofisk og ideologisk betydning er at du "selger sjela di" og "prostituerer deg", en definisjon svært utbredt på kontinentet. På grunn av f. eks yrkes- eller livssituasjon er man nødt til å leve og funksjonere under uholdbare forhold mot sin vilje for å brødfø seg selv. Dette har klare paralleller til fysisk prostitusjon og har i mange tilfeller samme mentale virkning.

Prostitusjon er glamourindustrien, lettest identifisert gjennom reklame og modeller. Det er salg av kropper som kan lede til fysisk prostitusjon. I større land er det en del av massekulturen som selvsagt er forskjønnet, men et greit yrkesvalg for dem med talenter. Striptease er en del av samme kultur. Jeg kjenner ikke en eneste britisk kvinne som lar seg hisse opp over tabloidavisenes "puppedamer" siden det ansees som et yrke. Dessuten leser de ikke slike aviser. Jeg vet, jeg bodde i Storbritannia i 17 år og ethvert forsøk på å forby bildene ble nedstemt i Parlamentet. Avhengig av øynene som ser forteller dette om kulturell forståelse og ydmykhet for individets potensial i rigide klassesamfunn. Eller om århundrers mannemakt. Nei, livet er ikke rettferdig.

Prostitusjon er voksne som med viten og vilje jakter på 16-20-åringer på nettsteder og sexapper der de skjuler seg bak argumentet om at de er på riktig side av seksuell lavalder. De er allikevel barn. De er mindreårige. Det må aldri herske noen tvil om maktforholdet mellom en 16-åring og en 32-, 42-, 52-, 62- åring. Det må heller aldri være tvil om hvem som yter og hvem som nyter. For hvordan lokkes barn til å ta bilder av seg selv? Chatte grafisk seksuelt? Møte opp? Hvem betaler nett-medlemskapet? Alt dette i en dis av anonymitet, løgn og fortielse som er nettkriminalitet. Mitt råd til fyrrige middeladrende menn er å kaste seg over miniatyrhundene og "antikvitetene" sine og la anstendige folk være i fred. Ellers kommer vi og spiser dere til frokost.

Hva assosierer du med begrepet «horekunde»?

Et fælt og godt ord. Det er fælt fordi det er nedrig og gjør horen til en vare og et skjellsord. Kunden er kjøperen og kan ikke få sex på annen måte. Det er et historisk faktum fra sivilisasjonens begynnelse.

"Jeg nøler aldri å kalle en horekunde en horekunde forutsatt at jeg kjenner historien"

Det er et godt ord å bruke som hersketeknikk. Jeg nøler

aldri å kalle en horekunde en horekunde forutsatt at jeg kjenner historien. Vi er hva vi gjør og sier i dette livet, og må stå til ansvar for det.

Horekunde er også jeg som betaler for pornostreaming på nett. Jeg kjøper sex og kropp jeg ikke kjenner for egen berikelse. De jeg ser og nyter har fått betalt. Industrien får betalt. Alt er fort, rasjonelt og effektivt. Det brutale og kyniske i industrien er åpenbar når døde "stjerner" blir utnyttet maksimalt mange år etter sin død og min "premiumfilm" er faktisk 22 år gammel. En herlig bransje der kjøpsloven ikke gjelder.

"Kvinnefrigjøring, selvstendighet og uavhengig økonomi har ført til at kvinner også er blitt horekunder"

Kvinnefrigjøring, selvstendighet og uavhengig økonomi har ført til at kvinner også er blitt horekunder. Offentlig er det charterkunder og u-landskunder som er blitt belyst, men det er nok bare de mest synlige. En horekunde er en horekunde uansett hvor mye "kjærlighet" og "følelser" det er snakk om.

Er det tabu å snakke om kjøp av seksuelle tjenester?

Her har metoo utløst en tsunami av åpenhet. Nå gjør mediene det mediene skal gjøre, nemlig å avkle maktens vei til makt. Metoo er en stemme som aldri stilner. Det er bra for oss alle. Men rundt lunsjbordet på en arbeidsplass finnes nok tabuene selv om man prater åpent om skandalene.

Er det tabu å snakke om salg av seksuelle tjenester?

Tradisjonelt ikke, siden prostitusjon er en del av allmennkunnskapen. Men tabuet mennesker imellom avhenger mye av arv og miljø og hva man faktisk våger å si. Selv er jeg oppvokst i en liten havneby nordpå. Det var en travel og internasjonal havn der vi unger ble bortskjemt med fremmede språk, rar musikk, innbydende godterier og folk som var annerledes. En flott barndom, der vi også hørte om "jenter som gikk på båtene". Det var aldri sagt nedsettende og jeg hørte det aldri som skjellsord. "Det er ærlig hardt arbeid så godt som noe," sa bestemor, og gikk på Frelsesarméen. Sånn var det med den saken.

Er sex en menneskerett?

Nei. Men menneskerettigheter kan føre til god sex.

Har kjøp av sex en funksjon utover det rent seksuelle?

Absolutt. Bortsett fra økonomiske transaksjoner som opprettholder et økonomisk system, har det en menneskelig dimensjon – på godt og vondt.

Det gode er at sex alminneliggjøres og er tilgjengelig f. eks. for syke og funksjonshemmede. Kjøp av sex er også nærhet, ømhet, samtale og mellommenneskelig kontakt. Det gode er også sex mellom to likestilte voksne som skal virkeliggjøre fantasier i gjensidig tillit. Det vonde er at kjøp av sex for noen legitimerer vold og fornedrelse fordi det er "kjøpt og betalt". Slikt må ingen finne seg i.

Kan kjøpere og selgere av sex ha det sjelelig bra med seg selv?

Et stort spørsmål. Vi bærer alle på en sorg. Det er sorgen som bringer oss til prostitusjon, ikke gleden. Men finner du gleden – det vil si deg selv – og blir glad i deg selv, har jeg et naivt håp om at du kan ha det sjelelig bra uansett livssituasjon.

Pro et contra kriminalisering av prostitusjon?

Jeg er contra. Sex er forbuden frukt. Vi vil alle smake, på hvert vårt vis. Menneskets seksualitet er for komplisert til å nedfelles i lovparagrafer, unntatt hva som skader andre og som allerede er lovbeskyttet. Historien forteller at prostitusjon er kommet for å bli, så får vi gjøre det beste ut av det.

Idealet må være at trygghet, sikkerhet, god helse og anstendighet er ivaretatt for selger og kjøper. Den økonomiske siden er komplisert, siden uansett hvor legitimt organisert en bransje er, finnes det alltid illegal virksomhet. Målet må være å gjøre det illegale ulønnsomt. For det er penger og overlevelse det handler om. Vi vil alle leve gode liv. Ja, det er det vi vil.

SELGER DU SEX?

RÅDGIVNING • JURIDISK VEILEDNING
KONTAKT MED HELSEVESENET • KONDOMER OG GLIDEMIDDEL

PION
Prostituertes interesseorganisasjon i Norge

MER INFO:
+47 90 06 35 58 / +47 91 79 08 28

pion@pion-norge.no
www.pion-norge.no

HOR PÅ JORD

NORGE

HØYESTERETT

14. desember 2017 avgjorde Høyesterett at sexarbeidere ikke har erstatningsrettslig vern. Det betyr at sexarbeidere som blir skadet i jobbsituasjon ikke får erstatning for tapt arbeidsfortjeneste om skaden er så alvorlig at det er et hinder for å jobbe. Utgangspunktet for avgjørelsen var åtte sexarbeidere som hadde blitt utsatt for grovt ran av fire menn. I tre av ranstilfellene skaffet gjerningsmennene seg tilgang ved å utgi seg for å være kunde. Høyesteretts flertall på tre dommere kom til at tap av prostitusjonsinntekter ikke har erstatningsrettslig vern. Ifølge flertallet er kjøp av seksuelle tjenester er straffbart, og det ble argumentert for at lovgiver har vurdert prostitusjon som sterkt uønsket. Et erstatningsvern vil kunne motvirke de dempende effekter kriminaliseringen av slike kjøp synes å ha hatt og bidra til en alminneliggjøring av sterkt uønsket virksomhet. Et mindretall på to dommere mente slike tap har erstatningsrettslig vern på linje med andre individuelle ervervstap. Mindretallet la vekt på at prostitusjonsinntekter er lovlig inntekt, skatte- og avgiftspliktig, og da også må kunne kreves erstattet av en skadevolder.
www.rett24.no

POLITIET I HAUGESUND I

Politiet i Haugesund gikk i desember 2017 ut i media med advarsel om at en hivpositiv mann i kvinneklær solgte sex. Ifølge fungerende leder for operativ utlendingskontroll i Haugesund, Pål Gilj, var den arresterte på hivbehandling. Hivpositive i behandling utgjør en svært liten smitterisiko, men Gilj mener at personens nettannonser avslører at smittefaren var veldig stor. Sexarbeideren ble utvist fra Norge.
www.h-avis.no

POLITIET I HAUGESUND II

November 2018 melder politiet i Haugesund at en kvinne mistenkt for å drive med prostitusjon er arrestert. Det var klokken 19.20 lørdag kveld at Politiets utlendingsenhet pågrep en dame i begynnelsen av 30-årene i Haraldsgata i Haugesund. – Hun ble truffet ute, og da de nøstet litt i det, fant de ut at det var mistanke om prostitusjon, forteller vaktsjef Dan Magne Gaard ved Haugesund politistasjon. Kvinnen ble satt i varetekt, og skal bli avhørt ytterligere søndag, skriver Haugesund avis.
www.ha-avis.no

SEIER FOR TRANS-SEXARBEIDER

En transperson og sexarbeider gikk til sak mot arbeidsgiver for usaklig oppsigelse etter at hen ble tvunget til å si opp sin stilling som pubvert på en av Kristiansands brune puber. Kristiansand tingrett støttet saksøker og dømte eierne av puben til å betale erstatning, tapt arbeidsfortjeneste og saksomkostningene. Eierne av puben anket saken videre til Agder lagmannsrett, men trakk i desember anken. Det er første gang en trans-sexarbeider har gått til sak mot diskriminering i arbeidslivet, og vunnet den.
www.nrk.no

NEW ZEALAND

QUEEN'S BIRTHDAY HONORS
Stifteren av New Zealand Prostitutes Collective (NZPC), sexarbeideraktivist Catherine Healy, ble i juni tildelt dronningens æresbevisning for sitt arbeid for å sikre sexarbeideres rettigheter. Healys arbeid har blant annet resultert i at New Zealand avkriminaliserte sexarbeid og erstattet den strafferettslige regulering med The Prostitution Act 2003.
www.bbc.com

USA

PRESIDENT TRUMP UNDERTEGNET OMSTRIDT LOV
I april 2018 undertegnet president Trump en lovbestemmelse som i praksis betyr at sexarbeidere jages ut på gatene og over i hendene på hallikene igjen. «Fight Online Sex Trafficking Act (FOSTA)" og "Stop Enabling Sex Traffickers Act (SESTA)" stiller nettportaler til ansvar for hva forbrukere gjør, og portaler som formidler annonser for sexarbeidere må stenges. Populære portaler som Craigslist fjernet datingsider, noe som rammet både sexarbeidere og LHBT-befolkingen hardt. Backpage som var en nettportal for sexarbeidere, ble steng av myndighetene anklaget for å fasilitere prostitusjon. Lola uttaler til motherboard.vice.com at hun i likhet med mange andre sexarbeidere som takket være Craigslists og Backpage har kunnet jobbe i trygge omgivelser online, nå er presset ut på gatene. Det betyr en mer risikofylt arbeidssituasjon og at sexarbeiderne på nytt blir avhengige av utnyttende halliker.
www.motherboard.vice.com

NEW YORK VIL ENDRE VOLDTEKTSLOVGIVNING
I New Yorks voldtektslovgivning har gjerningspersonen blitt frikjent om det kommer fram at voldtekstofret har blitt dømt for sexsalg i løpet av de tre siste årene før ugjerningen fant sted. Implisitt i lovbestemmelsene ligger en forståelse om at sexarbeidere ikke er til å stole på og vil lyve om overgrep. Dette unntaket for voldtekt av personer som jobber som sexarbeidere skal nå fjernes, om statssenator Kevin Parker og Linda B Rosenthal, medlem i New Yorks State Assembly, får det som dem vil.
www.theguardian.com

STORBRITANNIA
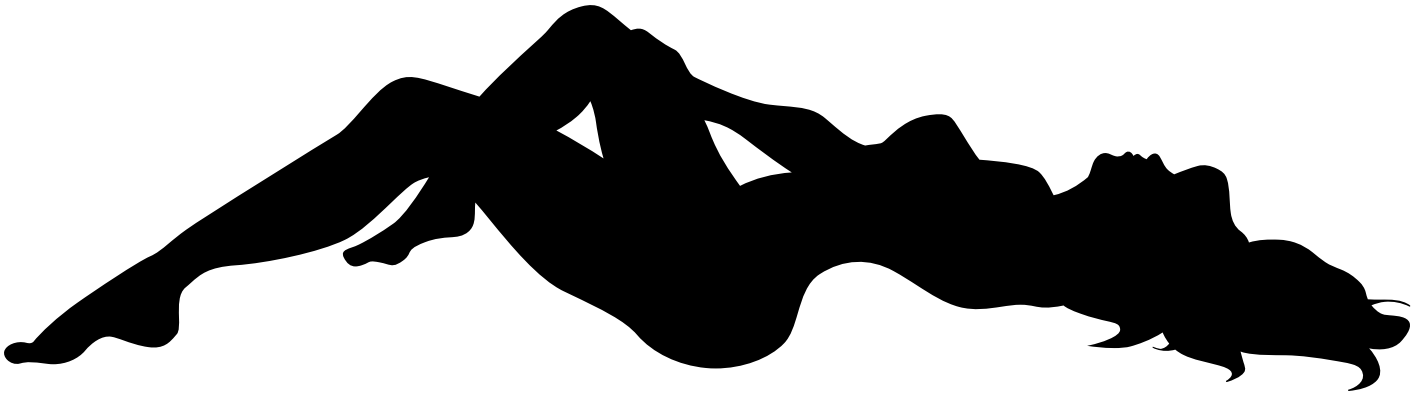
KREVER AT UNIVERSITETSLEDELSEN TAR GREP
Den engelske radikalfeministen Julie Bindel krever at ledelsen ved universitetet i Brighton tar grep og finner ut hvem som inviterte Sex Workers' Outreach Project (Swop) til å ha stand på studentenes årlige fadderuke. Bindel tvitret om at promoteringen av sexsalg på campusen var «beyond disgraceful». Studentene sier at Swop var der for å synliggjøre sitt arbeid, ikke for å promotere sexsalg. Mange studenter finansierer studiene gjennom sexsalg.
www.bbc.com